

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Evaluační zpráva Liberec

Mgr. Jiří Motl, Ph.D.

Březen 2021

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Agentura
pro sociální začleňování

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost v rámci projektu „Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605. Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

Poděkování:

Na začátku bych rád poděkoval všem, kteří si našli čas a poskytli informace potřebné pro tvorbu evaluační zprávy. Dále bych chtěl poděkovat všem, kteří se v Liberci angažují v sociálním začleňování.

Obsah

Seznam zkratk	4
Shrnutí evaluační zprávy	6
1 Úvod	10
2 Základní terminologie	10
3 Kontext lokality a spolupráce s ASZ	12
3.1 Geografický kontext a rozsah sociálního vyloučení	12
3.2 Spolupráce města Liberec s ASZ	14
4 Zadání a cíle evaluace a metodologie	15
4.1 Evaluační otázky a evaluační kritéria	16
4.2 Limity evaluace	17
4.3 Tematické zúžení evaluace SPSZ	18
5 Evaluované priority a cíle SPSZ	19
6 Hlavní zjištění	23
6.1 Dopady evaluovaných opatření podle SPSZ a jejich zhodnocení	23
6.2 Naplňování cílů KPSVL	43
6.2.1 Adresnost a relevance	44
6.2.2 Konzistence s potřebami	45
6.2.3 Koordinace	45
6.2.4 Synergie na úrovni opatření	46
6.2.5 Udržitelnost	47
6.3 Spolupráce aktérů a ASZ	48
7 Závěr a doporučení	53
Seznam tabulek	55
Seznam schémat	55
Seznam literatury	55
Příloha	58

Seznam zkratek

AD	azylový dům
APK	asistent prevence kriminality
ASZ	Agentura pro sociální začleňování
CS	cílová skupina
ČSÚ	Český statistický úřad
ČvT	Člověk v tísni, o.p.s.
CZPLK	Centrum pro zdravotně postižené Libereckého kraje
ESIF	Evropské strukturální a investiční fondy
EZ	evaluační zpráva
HN	hmotná nouze
IPRÚ	Integrovaný plán rozvoje území aglomerace Liberec a Jablonec nad Nisou
IROP	Integrovaný regionální operační program
KPSS	komunitní plán sociálních služeb
KPSVL	Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám
KSB	Koncepce sociálního bydlení Liberec
KSP	Kontaktní sociální práce
KÚ	krajský úřad
LK	lokální konzultant
LiK	Liberecký kraj
LP	lokální partnerství
MONA	Most k naději, z. s.
MPI	místní plán inkluze
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠ	mateřská škola
NDC	nízkoprahové denní centrum
NNO	nestátní nezisková organizace
NZDM	nízkoprahové zařízení pro děti a mládež
OOP	opatření obecné povahy
OPL	omamné a psychotropní látky
OP Z	Operační program Zaměstnanost
OP VVV	Operační program věda, výzkum, vzdělávání
OSP	odborné sociální poradenství
OSPOD	orgán sociálně-právní ochrany dětí
PMS	Probační a mediační služba
PPK	Plán prevence kriminality
PS	pracovní skupina
SAS	sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi
SC	specifický cíl
SPB	systém prostupného bydlení
SPSZ	strategický plán sociálního začleňování
SML	Statutární město Liberec
SŠ	střední škola
SVL	sociálně vyloučená lokalita
TAP	Tematický akční plán
TP	terénní práce/terénní pracovník

TUL	Technická univerzita Liberec
ÚP	Úřad práce
VA	Vstupní analýza
VPP	veřejně prospěšné práce
ZŠ	základní škola
z. s.	zapsaný spolek
z. ú.	zapsaný ústav

Shrnutí evaluační zprávy

Následující zpráva předkládá výsledky zhodnocení spolupráce Agentury pro sociální začleňování (ASZ) s městem Liberec v letech 2016–2019 na základě analýzy výstupů a výsledků implementace Strategického plánu sociálního začleňování 2016–2019. SPSZ byl rozčleněn do 5 kapitol (bydlení, zaměstnanost, bezpečnost, vzdělávání, sociální služby). V evaluaci se zaměřujeme zejména na implementaci opatření v oblasti dluhů, která v SPSZ neměla vlastní kapitolu. Jde o průřezové téma, opatření zaměřená na tuto oblast jsou obsažena zejména v kapitole Sociální služby a Bydlení. Ve zprávě je evaluována realizace naplánovaných opatření a dosahování strategických cílů s ohledem na jejich dopad na stav sociálního vyloučení v obci.

Cílem zprávy je popsat efekt jednotlivých opatření a jejich vliv na dosažení plánovaných dopadů, a poskytnout tak zpětnou vazbu partnerům v lokalitě, ASZ, ale také poskytovateli podpory a tvůrcům národních sociálních politik.

KLÍČOVÁ ZJIŠTĚNÍ

Z evaluačního šetření vyplývá, že spolupráce ASZ s městem Liberec měla významný vliv na proces sociální inkluze v obci. Během spolupráce se podařilo výrazně přispět k rozvoji sociálních služeb (zejména odborného sociálního poradenství a terénních služeb) a zavedlo se široké spektrum opatření podporujících sociální začleňování (např. Housing First, Azylový dům, asistenti prevence kriminality /APK/ aj.). Aktéři, kteří se významněji zapojili do aktivit *lokálního partnerství* (LP), jsou nyní lépe schopni strategicky plánovat, zavádět nová opatření a zajistit pro ně financování.

Z evaluačního šetření také vyplývá, že nastavená opatření pozitivně přispěla ke snížení míry sociálního vyloučení v obci. V Liberci se za dobu trvání LP znatelně snížil tzv. index sociálního vyloučení.¹ K procesu strategického plánování přistupovala obec aktivně, otevřeně a kladla důraz na participativnost. Jisté rezervy byly zaznamenány, pokud jde o míru zapojení některých aktérů (Krajská nemocnice, Úřad práce, Orgán sociálně právní ochrany dětí /OSPOD/ aj.).

Nedostatky byly identifikovány v oblasti realizace některých opatření (nepodařilo se např. vybudovat další NZDM). Přesto lze konstatovat, že mnohá ze zavedených opatření podpořila stabilizaci životní situace sociálně vyloučených či sociálním vyloučením ohrožených obyvatel – např. nastavit splátkové kalendáře na dluhy, najít vhodné bydlení (respektive předcházet ztrátě bydlení), získat zaměstnání atp. Zásadních pokroků se podařilo dosáhnout v oblasti bydlení, které je pro LP prioritní oblastí (vznikly např. desítky nových sociálních bytů). Rizikem pro udržení aktivit vzešlých ze SPSZ je krácení prostředků, ke kterému již dochází v souvislosti

¹ Index sociálního vyloučení byl v roce 2016 na hodnotě 16, v roce 2019 se snížil na hodnotu 11 (více viz dále v textu).

s následky epidemie covid-19 a změnami daní (u některých služeb již došlo ke krácení – Most k naději aj.).

Pozornost místních aktérů se zaměřovala zejména na posílení odborného sociálního poradenství a terénních služeb, prevenci ztráty bydlení, posílení dluhového poradenství, využívání APK a zřízení Azylového domu pro ženy a rodiny s dětmi. Potřeby obyvatel jsou místními aktéry průběžně zjišťovány a na základě těchto zjištění jsou plánována další opatření (např. nedávné rozšíření dluhového poradenství). Robustnost zavedených opatření je v některých oblastech adekvátní (např. odborné sociální poradenství, APK), v jiných oblastech je nedostatečná (zejména jde o oblast zdraví, velkou bolestí je také nedostatečná kapacita dostupného bydlení).

Z pohledu **relevance** je možné konstatovat, že realizovaná opatření byla většinou dobře zacílena. Dalším hlediskem, kterým jsme hodnotili aktivity LP je **konzistence s potřebami** sociálně vyloučených. Konzistence zavedených opatření s potřebami cílové skupiny (CS) je odpovídající. Rezervy zůstávají v oblasti zdraví, nedostatečné kapacity SAS a NZDM.

Velkým úspěchem je zásadní rozšíření různých forem poradenství a terénních služeb, vytvoření desítek nových sociálních bytů, vytvoření Domu humanity, Azylového domu aj. Díky zavedeným opatřením je podpora sociálně vyloučených a sociálním vyloučením ohrožených obyvatel více komplexní a individualizovaná. Spolupráce mezi jednotlivými aktéry se zlepšila a byl tak posílen **synergický efekt** intervencí. K propojování aktérů dochází na více platformách (zejména IPRÚ a Komunitní plánování sociálních služeb /KPSS/) a také v rámci jednotlivých projektů/aktivit (APK, Kontaktní sociální práce, Azylový dům, Housing First aj.). Rezervy zůstávají např. v oblasti komunikace sociálních a zdravotních služeb, ale také jednotlivých odborů magistrátu.

Spolupráce v lokalitě je **koordinována** adekvátně. Komunikace s představiteli obce je dobrá (zejména s náměstkem primátora pro kulturu, školství, sociální věci a cestovní ruch). Platforma LP funguje paralelně s dalšími platformami, které mají na starosti plánování opatření směřujících k sociální inkluzi. Jednotlivé platformy spolu komunikují a dochází mezi nimi k efektivní výměně zkušeností (např. s komunitním plánováním sociálních služeb). Robustnější mechanismus koordinace byl žádoucí obzvláště v době strategického plánování, což se dosud dařilo. Dobře tento proces fungoval i v době přípravy dvou *Tematických akčních plánů*. K zefektivnění koordinace přispělo zavedení pravidelného setkávání a vytvoření pozic, které jsou za koordinaci odpovědné.

Z hlediska **udržitelnosti** je dobré, že se zatím daří pro většinu zavedených opatření zajistit návazné financování.

Spolupráce místních aktérů s ASZ: Většina respondentů evaluačního šetření považuje spolupráci s ASZ za užitečnou, zvláště oceňují komunikaci s lokálním konzultantem (LK). Velkou výhodou je vhodným způsobem osazené místo manažera SPSZ. Proces přípravy SPSZ (2016) byl dobře koordinován, ačkoli byla poznamenána

výměnou na pozici LK. Podporu ASZ hodnotí aktéři pozitivně. Přínos ASZ aktéři spatřují v přenášení dobrých praxí a síťování, ASZ vnímají jako znalostního aktéra, který pomáhá posouvat věci kupředu. Oceňovány jsou zejména zdařile realizované projekty, ale i vzájemné obohacování a inspirování na pracovních skupinách. Navzdory zmíněným nedostatkům je možné průběh spolupráce mezi obcí a ASZ považovat za příklad dobré praxe.

Evaluace generuje **sadu doporučení**, která jsou uvedena v závěrečné části dokumentu.

Shrnutí zjištění a doporučení vyplývajících z evaluačního šetření:

Zjištění

- Spolupráci města Liberec s ASZ lze označit za mimořádně kvalitní.
- V rámci LP se podařilo nastolit atmosféru důvěry a spolupráce.
- Bylo zavedeno široké spektrum opatření směřujících k sociální inkluzi, z nichž některé lze prezentovat jako příklady dobré praxe (APK, dluhové poradenství, terénní práce pod projektem Kontaktní sociální práce aj.).
- Díky aktivitám LP se daří rozvoj sociálních služeb: pokrývají stále širší spektrum potřeb, osob i oblastí města, kde působí. Nově vzniklo např. odborné sociální poradenství při Romodromu, o.p.s. či kontaktní sociální práce realizovaná obcí (terénní práce v rámci projektu Kontaktní sociální práce).
- V obci působí silné, stabilní a zkušené neziskové organizace.
- Podařilo se vytvořit kvalitní strategické dokumenty Tematické akční plány (1 a 2), které přispívají udržitelnosti aktivit LP.
- Respondenti evaluačního šetření hodnotí působení ASZ v obci velice pozitivně. Aktéři zvláště oceňují přínos v oblasti analýzy problémů, hlubší vhled do rozsahu a povahy sociálního vyloučení pomáhá naplánovat vhodná opatření. Další pozitivum spatřují v síťování místních aktérů a koordinaci aktivit LP. Respondenti také oceňují přínos v oblasti participativního strategického plánování, díky kterému také vzniklo množství kvalitních projektů.
- Aktivity LP přispěly k sociálně citlivějšímu přidělování obecních bytů (přispělo zavedení modelu Housing First). Dochází také k zvyšování počtu sociálních bytů.
- Nedostatky byly identifikovány v oblasti zdraví, na úrovni obce není oblast zdraví koncepčně uchopena, pokulhává též komunikace a spolupráce sociálního a zdravotního sektoru.
- Na realizaci některých opatření nebyly dostatečné personální či finanční kapacity (vybudování NZDM, rozšíření SAS aj.).

Doporučení

- Doporučení vyplývající z evaluačního šetření směřují k hlubší analýze problémům v oblasti zdraví a jejímu koncepčnímu uchopení. Doporučujeme nepolevovat ve snahách o rozšiřování bytového fondu města o byty dostupné pro sociálně slabé obyvatele. Další doporučení směřují k podpoře různých forem participace CS, včetně komunitní práce. Také je vhodné rozšířit služby SAS a NZDM, včetně terénní práce. Doporučujeme též zaměřit se na zlepšení komunikace jednotlivých odborů magistrátu atp. (více viz níže).

1 Úvod

Následující zpráva předkládá výsledky zhodnocení spolupráce Agentury pro sociální začleňování (ASZ) s městem Liberec v letech 2016-2019 zpracované na základě analýzy výstupů a výsledků implementace Strategického plánu sociálního začleňování 2016-2019. Speciální pozornost je věnována oblasti dluhů – toto tematické zúžení je dále vysvětleno v kapitole 4. Ve zprávě je evaluována realizace naplánovaných opatření a dosahování strategických cílů s ohledem na jejich dopad na stav sociálního vyloučení v obci. Cílem evaluace je **zhodnotit efekt jednotlivých opatření a lokálního partnerství na dosažení dopadů**, a poskytnout tak zpětnou vazbu partnerům v lokalitě, ASZ, ale také poskytovateli finanční podpory, příp. tvůrcům národních sociálních politik. Výsledky zprávy jsou využitelné pro nastavování dalších intervencí v oblasti sociálního začleňování v lokalitě i v omezených možnostech v jiných lokalitách, kde působí ASZ, případně pro formulaci obecnějších politik řešení sociálního vyloučení.

2 Základní terminologie

Agentura pro sociální začleňování, která je od roku 2020 jedním z odborů Ministerstva pro místní rozvoj ČR, byla v roce 2008 (ještě jako odbor Úřadu vlády ČR) ustavena jako ústřední nástroj státní správy pro řešení sociálního začleňování. V lednu 2020 se stala součástí struktury Ministerstva pro místní rozvoj ČR, konkrétně sekce pro bydlení a sociální začleňování a i nadále je samostatným odborem pro sociální začleňování. Jejimi dvěma základními úkoly je zajištění podpory obcím v procesu sociální integrace a odborná koordinace řešení sociálního vyloučení na národní úrovni. ASZ podporuje obce a města v tom, aby mohly plnit svoji funkci v zajišťování rovného přístupu ke vzdělávání, bydlení, zaměstnání, zdravotní péči a dalším zdrojům a institucím všem svým občanům bez ohledu na jejich sociální status.

Základním nástrojem ASZ při řešení sociálního vyloučení v konkrétní obci/obcích je **sítování a propojování relevantních místních aktérů**, které je nezbytným předpokladem pro implementaci integračních procesů. K tomu slouží tzv. **lokální partnerství** (LP), platforma, v jejímž rámci se koordinovaně řeší jednotlivé problematické oblasti prostřednictvím vytyčení strategických cílů a naplánování konkrétních opatření pro jejich naplňování. Strategické cíle, opatření k jejich dosahování a jiné inkluzivní aktivity jsou ukotveny v dokumentu s názvem **Strategický plán sociálního začleňování** (SPSZ), který je za odborné a facilitační podpory lokálního konzultanta ASZ vytvářen lokálním partnerstvím obce. SPSZ je ústředním nástrojem řešení sociálního začleňování v konkrétní obci, podle něhož spolupráce ASZ a obce probíhá, a na jehož základě je také možné zhodnotit úspěch intervencí a spolupráce aktérů včetně ASZ.

ASZ za dobu svého působení dosáhla značných úspěchů, především v odborném zmapování problému sociálního vyloučení a možností jeho řešení a v rozšíření sociálně inkluzivního diskurzu. Podařilo se jí v lokálních samosprávách implementovat nové způsoby práce představované především propojením, koordinací a aktivizací místních aktérů. Je schopna také pojmenovávat sociální problém přesněji a šířeji i s jeho příčinami, čímž je umožněna změna vnímání problému aktéry místní sociální politiky. Může poskytnout alternativu k segregačním a restriktivním praktikám, v nichž vidí řada lokálních politiků jediný nástroj řešení.

V rámci své práce však naráží také na určité **limity**. Jedním z limitů je skutečnost, že vůči partnerům nedisponuje vlastními finančními zdroji a sehrává tak primárně úlohu odborného poradce a motivátora. Disponuje rovněž jen omezenými možnostmi systémového ovlivňování na úrovni národní politiky. ASZ je tedy hlavně zprostředkujícím aktérem, který nemá přímý vliv na stav sociálního vyloučení a sociálně vyloučených lokalit v obcích.

V současné době je nejsilnějším nástrojem vlivu na obce v rukou ASZ **Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám** (KPSVL), který umožňuje obcím spolupracujícím s ASZ exkluzivně podávat projekty do uzavřených nesoutěžních výzev, kde jsou pro ně předem alokovány finanční zdroje. Projektové poradenství v rámci KPSVL se tak stává zásadní intervencí ASZ ovlivňující řešení sociálního začleňování v obcích.

Sociální vyloučení

Pod pojmem sociální vyloučení chápeme proces vylučování lidí nebo skupin lidí na okraj společnosti, do chudoby a izolace. Tento způsob vyloučení se projevuje na různých úrovních, např. sociální, prostorové, ekonomické či symbolické. Sociálně vyloučení se nacházejí v situaci, kdy mají **ztížený přístup ke zdrojům** běžně dostupným většině obyvatel, zároveň s tím se snižuje jejich schopnost udržovat sociální kontakty s obyvateli mimo situaci sociálního vyloučení a možnosti participace na organizaci sociálního života a účasti v rozhodování. Se sociálním vyloučením je často spojena určitá míra **stigmatizace** ze strany většinové společnosti, která může izolaci ještě prohlubovat.

Sociální vyloučení se vyznačuje různými charakteristikami, které se v různých lokalitách vyskytují s různou intenzitou. Společná všem lokalitám a jejich obyvatelům je však skutečnost, že se potýkají s **několika zásadními existenčními problémy zároveň**, a tudíž jejich řešení, které by směřovalo k vymanění se ze stavu sociální exkluze, je natolik obtížné, že je pro sociálně vyloučeného takřka nedosažitelné bez vnější pomoci.

Základními indikátory sociálního vyloučení je materiální chudoba, dlouhodobá nezaměstnanost, závislost na státní podpoře, nízká kvalita a nejistota v bydlení, ztížený přístup ke kvalitnímu společnému vzdělávání, vysoká míra zadlužení, výskyt rizikového chování a kriminality a vysoká míra migrace. Jednotlivé ukazatele samy o sobě sociální vyloučení nezakládají. Je to teprve jejich kombinace, která zasaženým jedincům či rodinám brání v integraci či plnohodnotném životě a na různých úrovních je vylučuje ze společnosti. Každý z uvedených aspektů sociálního vyloučení může být v různých lokalitách a u různých jejich obyvatel zastoupen v jiné míře. Různé kombinace intenzity těchto jevů pak vytváří charakter jednotlivých lokalit, které se stejně jako lokální kontext mnohdy výrazně liší.

Pokud dochází k vyšší koncentraci osob s kombinací několika nebo všech výše zmíněných ukazatelů, hovoříme o **sociálně vyloučené lokalitě** (SVL). Sociálně vyloučené lokality obvykle vznikají působením systémových aktérů či tržních mechanismů. Při jejich vzniku lze sledovat vnější příčiny tohoto procesu, jako jsou zákonné normy, tržní mechanismy a stanoviska zbytku společnosti i faktory vnitřní, mezi něž se řadí např. životní styl samotných sociálně vyloučených, které se často mezigeneračně reprodukuje. Specifickou roli v sociálním vyloučení hraje etnicita. V českém kontextu se pak jedná o etnicitu romskou. Je však nutné důrazně se vyhradit proti zaměňování pojmu sociální vyloučení s příslušností k romskému etniku. Výše uvedený popis fenoménu sociálního vyloučení jasně dokládá, že stav vyloučení

ze společnosti může postihnout kohokoliv, nehledě na jeho etnickou příslušnost. Tomu také odpovídá zacílení intervencí Agentury pro sociální začleňování.

3 Kontext lokality a spolupráce s ASZ

3.1 Geografický kontext a rozsah sociálního vyloučení

Liberec je krajské město, v kterém žije více než sto tisíc obyvatel. Město se nachází nedaleko státní hranice s Polskem a Německem. V blízkém sousedství Liberce je Jablonec nad Nisou, obě města spojuje i tramvajová linka (obě města spolupracují s ASZ). Orientačním bodem v krajině je Ještěd s ikonickou stavbou na vrcholu.

Před vznikem Československa bylo město obýváno většinou německým obyvatelstvem. V meziválečném období zde byla velice aktivní Sudetoněmecká strana v čele s Konrádem Henleinem. Po druhé světové válce byla většina německého obyvatelstva odsunuta.

Liberec má dlouhou tradici textilního průmyslu, vedle textilního průmyslu zde byl významný také strojní a sklářský průmysl. Po r. 1989 však došlo k útlumu významné části průmyslu, který stále prochází transformací a modernizací. Liberec je dnes např. světovou špičkou v oblasti nanotechnologií. V roce 1953 byla v Liberci založena Technická univerzita, která také v nedávně době navázala spolupráci s ASZ.

Sociální vyloučení v regionu

Sociální vyloučení v regionu významně souvisí s odsunem původního obyvatelstva po druhé světové válce a následným osidlováním. Dalším důležitým faktorem je, jak již bylo uvedeno, úpadek průmyslu a transformace ekonomiky po r. 1989.

Odhady počtu sociálně vyloučených osob žijících v Liberci se různí podle zvoleného vymezení a metodiky sčítání. SPSZ (2016) uvádí odhad 2 000 osob sociálně vyloučených (kombinace dlouhodobě problémového bydlení, nezaměstnanosti, dluhů a dalších rizikových faktorů). Tento dokument dále poukazuje na další skupinu lidí (cca 2 000), kteří jsou sociálním vyloučením ohroženi. Jedna z analýz identifikovala v Liberci 7 sociálně vyloučených lokalit, v kterých žije cca 350 obyvatel. Dalších 101 bytů bylo identifikováno jako potenciálně rizikových (Šolková 2015, s. 67).² Z hlediska sociálního vyloučení se velké množství problémů koncentruje v soukromých ubytovacích zařízeních (desítky ubytoven – celkem cca 1 500 lůžek), kde žije i mnoho dětí. Zvláště zranitelnou skupinu sociálně vyloučených představují lidé bez domova (cca 150 osob). V Liberci žije cca 3 800 Romů, z nichž cca třetina je sociálně vyloučená.

Zásadním faktorem sociálního vyloučení je *dlouhodobá nezaměstnanost*. Koncem roku 2015 evidoval v Liberci Úřad práce 2 059 dlouhodobě nezaměstnaných uchazečů o zaměstnání (déle než 12 měsíců v evidenci). V následujících letech docházelo k zásadnímu poklesu dlouhodobé nezaměstnanosti. V roce 2019 bylo dlouhodobě nezaměstnaných již jen

² Podle Analýzy sociálně vyloučených lokalit (Čada 2015) byly v Liberci 4 sociálně vyloučené lokality, v nich žilo 200 obyvatel.

388 osob. V důsledku pandemie covid-19 však došlo ke zhoršení situace, v prosinci 2020 bylo evidováno 651 dlouhodobě nezaměstnaných.³

Tabulka 1: Vývoj dlouhodobé nezaměstnanosti (2016-2019)

Podíl uchazečů o zaměstnání - v evidenci 12+ měsíců (prosinec 2016) (přepočten na obyvatelstvo 15-64 let)	2,4 %
Podíl uchazečů o zaměstnání - v evidenci 12+ měsíců (prosinec 2019) (přepočten na obyvatelstvo 15-64 let)	0,6 %

Zdroj: MPSV

Dalším zásadním indikátorem míry sociálního vyloučení je míra zadluženosti obyvatel. Z hlediska podílu osob v exekuci je Liberecký kraj třetím nejzatíženějším krajem v ČR. Město Liberec je přitom pátým nejzatíženějším krajským městem. Jde o cca 10 000 obyvatel – 11 % obyvatel starších patnácti let (což je mírně nad průměrem celé ČR). Více než polovina lidí v exekuci má více než tři exekuce. V posledních letech se stav v této oblasti mírně zlepšoval – mezi lety 2016 a 2019 se snížil počet osob v exekuci i celkový počet exekucí cca o cca 5 % (*Mapa exekucí*). Otázkou je, jak ovlivní míru zadlužení krize spojená s pandemií covid-19.

Tabulka 2: Podíl osob v exekuci

Podíl osob v exekuci k 31. 12. 2017 (přepočten na obyvatelstvo 15+ let)	12 %
Podíl osob v exekuci k 4. 3. 2020 (přepočten na obyvatelstvo 15+ let)	11 %

Zdroj: *Mapa exekucí*

Důležitým indikátorem vypovídajícím o míře sociálního vyloučení je též počet osob pobírajících dávky v hmotné nouzi. V posledních letech dochází k významnému poklesu počtu osob pobírajících tyto dávky. K poklesu dochází v celé ČR, ale v Liberci je tento pokles ještě výraznější – od r. 2016 jde o pokles více než o polovinu (viz tab. 3). To však neznamená, že lidé, kterým nevznikl nárok na tyto dávky, netrpí hmotnou nouzí.⁴

Tabulka 3: Dávky v hmotné nouzi Liberec

Rok	Příspěvků na živobytí			Doplatků na bydlení		
	2016	2018	2019	2016	2018	2019
Počet vyplacených dávek	1721	940	557	830	435	297

Zdroj: MPSV

³ Při posuzování těchto dat je třeba vzít v úvahu, že snižování nezaměstnanosti (včetně dlouhodobé) bylo trendem v celé ČR.

⁴ Celorepublikový trend snižování počtu vyplacených dávek v hmotné nouzi souvisí s pozitivním vývojem ekonomiky, ale také se způsobem jejich výpočtu. Výpočet je totiž vázán na životní minimum, které se mnoho let nevalorizovalo. Životní náklady se však výrazně zvyšují. Řadě domácností na hranici chudoby proto nevznikne nárok na dávku pomoci v hmotné nouzi. Určitá část poklesu může být také způsobená postupem úřadu práce při přidělování dávek, nebo zaváděním tzv. bezdoplatkových zón.

Tabulka 4: Rozdíl mezi 2016 a 2018

Příspěvky na živobytí		Doplatky na bydlení	
abs.	%	abs.	%
-9375	-45,4%	-4744	-47,6%
Celá ČR	-37%	Celá ČR	-36%

Zdroj: MPSV

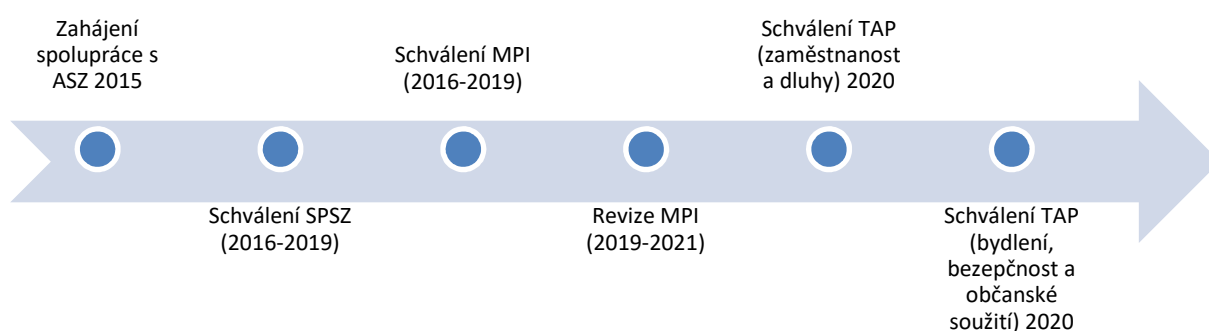
V roce 2016 byl index sociálního vyloučení v Liberci na hodnotě 16, v roce 2019 to již bylo jen 11.⁵ Hodnota indexu tedy poklesla za 3 roky o 5 bodů, čímž se Liberec zařadil mezi 10 % obcí ČR s největším poklesem indexu sociálního vyloučení. Podle zjištění evaluačního šetření na tom měly svůj podíl i aktivity vyplývající ze SPSZ. Popis mechanismu dopadu těchto aktivit je cílem této evaluační zprávy.

3.2 Spolupráce města Liberec s ASZ

Město zahájilo spolupráci s ASZ v r. 2015, a to v rámci takzvaného Koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám (KPSVL). V té době vzniklo také lokální partnerství jako základní platforma spolupráce.

Na počátku spolupráce byli osloveni zástupci různých aktérů v oblasti sociálního začleňování a poté byly vytvořeny tematické pracovní skupiny (bydlení, zaměstnanost, sociální služby, bezpečnost a vzdělávání). V r. 2016 vznikl SPSZ a krátce na to také *Místní plán inkluze* (MPI), který se věnuje zejména oblasti vzdělávání. V roce 2018 vznikla také pracovní skupina (PS) pro oblast dluhů – důvodem byla příprava Tematických akčních plánů (TAP) a potřeba koncepčního a cíleného řešení této problematiky. V r. 2020 vznikly v Liberci dva TAP (jeden se věnuje tématu zaměstnanosti a dluhů; druhý je zaměřen na bydlení, bezpečnost a občanské soužití). Nyní se připravuje první revize SPSZ.

Schéma 1: Průběh spolupráce

⁵ Index sociálního vyloučení zohledňuje 4 základní dimenze: zadluženost obyvatel, dlouhodobou nezaměstnanost, počet vyplacených dávek v hmotné nouzi a předčasné odchody ze vzdělávání. Rozsah hodnot je 0-30 bodů (Lang a Matoušek 2020).

4 Zadání a cíle evaluace a metodologie

Pro zhodnocení výsledků spolupráce obcí s Agenturou pro sociální začleňování byla zvolena dopadová evaluace založená na zjišťování dopadů uskutečněných intervencí. Dopady vznikají přímým i nepřímým působením výstupů realizovaných opatření. Existence dopadů je zkoumána pomocí evaluačních ukazatelů. Evaluační ukazatele jsou měřitelné indikátory, jejichž pomocí je zjišťováno, jaká změna (dopad) byla způsobena prostřednictvím realizovaných opatření. Evaluační ukazatele mohou být kvantitativní i kvalitativní povahy a jsou vytvářeny na základě expertních znalostí ASZ o jednotlivých tematických oblastech. Pro formulování evaluačních ukazatelů byla využita logika teorie změny (Rukověť evaluátora, 2018). Východiskem teorie změny je strategický plán sociálního začleňování evaluované obce, který je analyzován logikou zachycenou níže ve schématu 2. Každé opatření nemusí, a obvykle nemá, svůj unikátní dopad. Často má více opatření jeden společný dopad.

Schéma 2: Postup při stanovování dopadů intervencí

V úvodní fázi evaluace lokality je vytvářen evaluační design, do něhož jsou zaneseny strategické a obecné cíle ze SPSZ, opatření, kterými jsou dosahovány, jejich výstupy a očekávané dopady spolu s evaluačními ukazateli. Realizované a nerealizované výstupy jsou zjišťovány za pomoci lokálního konzultanta či místních aktérů a dopady jsou definovány s ohledem na specifický kontext lokální situace. V případě některých intervencí – typicky u posilování kapacit sociálních služeb – zůstáváme při formulování dopadů spíše na úrovni výstupů, neboť zjišťování dopadů by vyžadovalo využití výrazně robustnějších výzkumných metod, než umožňuje evaluační proces v ASZ.

Při evaluaci v městě Liberec, která probíhala od druhého pololetí r. 2020, byly využity následující **výzkumné metody a techniky**:

- **polostrukurované rozhovory** se zainteresovanými aktéry (online, či telefonicky), kratší telefonické rozhovory a dotazování prostřednictvím emailové korespondence (celkem 21 respondentů). Respondenty byli zástupci obce, neziskových organizací, zaměstnanci krajského úřadu a zaměstnanci ASZ. Z důvodu anonymizace většinou uvádíme u citací jen obecné označení respondenta („pracovník organizace“, nebo „resp. 1-13“). V průběhu zpracování dat tedy dochází k odstranění přímých identifikátorů, nebo jsou data rovnou agregována (viz Drlíková 2020, s. 108).

- **desk research**

- **analýza dat**

- z veřejně přístupných zdrojů (*mapa exekucí, mapa kriminality, data MPSV, ČSÚ*),

- poskytnutá místními aktéry (*dokumentace soc. služeb, výroční zprávy aj.*).

Kontext výzkumu: Evaluační šetření probíhalo zejména distančně z důvodu omezení, která byla spojena s pandemií covid-19. Bylo tedy například třeba, aby proběhly rozhovory „na dálku“. Epidemie zasáhla také samotnou oblast sociálního začleňování, komplikuje se situace na trhu práce, sociálně znevýhodněné děti mají ještě horší přístup ke vzdělání, množství lidí má nově problémy s dluhy atp.

4.1 Evaluační otázky a evaluační kritéria

Jak již bylo uvedeno výše, účelem evaluace je posoudit míru naplnění cílů specifikovaných v SPSZ 2016–2019 a také dopady implementovaných opatření na cílovou skupinu. Posouzení dopadů není možné bez detailní analýzy jednotlivých opatření, resp. projektů, vždy s ohledem na jejich adresnost, relevanci a konzistenci vůči potřebám cílové skupiny, s ohledem na koordinaci s ostatními aktéry, a také s ohledem na podporu synergií relevantních pro podporu osob ohrožených sociálním vyloučením. Evaluace zároveň zohledňuje změny v oblasti sociálních (integračních) politik v lokalitě, včetně zhodnocení činnosti lokálního partnerství a podpory obdržené od ASZ.

Klíčové otázky, které navigují evaluaci, jsou strukturovány takto:

Dopady, resp. konsekvence přijatých opatření

- K jakým dopadům vedla realizovaná opatření?
- Které partikulární aspekty opatření přispěly k prosazení změn (pozitivních i negativních) v životě osob ohrožených sociálním vyloučením?
 - Komu dopady opatření pomohly, jakým způsobem a za jakých okolností?
 - Objevily se nějaké rozdíly v dopadech opatření na různé věkové, etnické či genderové skupiny osob?
 - Lze realizovaným opatřením připsat dosažené změny?
 - Objevily se nějaké nezamýšlené dopady (pozitivní a negativní) opatření, např. dopady na vztahy mezi příjemci a osobami, které nebenefitovaly z implementace opatření?
 - Jaký byl vliv ostatních faktorů (nad rámec jednotlivých opatření), které ovlivnily dosažení cílů?
 - Jaké další investice jsou vyžadovány pro to, aby byla zajištěna udržitelnost výsledků dosažených v rámci opatření?

Adresnost a relevance

- Adresují opatření skutečné potřeby cílové populace osob?
- Byla opatření vhodně nastavena pro to, aby adresovala potřeby osob nejvíce ohrožených sociálním vyloučením?

Konzistence

➤ Je rozsah opatření z pohledu kapacit služeb konzistentní s potřebami osob ohrožených sociálním vyloučením v dané lokalitě?

Koordinace

➤ Změnila se koordinace mezi aktéry implementujícími jednotlivá opatření v dané lokalitě?

➤ Zapojily se domácnosti ohrožené sociálním vyloučením do (jiných) aktivit/opatření zaměřených na jejich podporu?

Udržitelnost

➤ Jaké jsou hlavní faktory (interní i externí), které pozitivně či negativně ovlivní udržitelnost opatření?

Klíčové otázky, které navigují evaluaci v oblasti hodnocení **lokálního partnerství a podpory obdržené od ASZ**, jsou následující:

- Jaké bylo očekávání klíčových aktérů od Lokálního partnerství?
- Jak klíčoví aktéři hodnotí proces přípravy SPSZ?
- Jak klíčoví aktéři hodnotí podporu poskytovanou ASZ? Jak spolupracují?
- Jaké hlavní úsilí nyní vyvíjí obec v oblasti přístupu k sociální problematice a sociálnímu vyloučení?
 - Jak klíčoví aktéři hodnotí celkovou užitečnost SPSZ?
 - Podařilo se zachytit všechny relevantní aktéry a zahrnout je do spolupráce?
 - Měla jejich spolupráce efekt ve smyslu nových projektů nebo zvýšení kapacity již existujících?
 - Je spolupráce udržitelná do budoucna?

Analytická část (kap. 6 – Hlavní zjištění) je členěna dle jednotlivých evaluačních kritérií, kde v jednotlivých podkapitolách evaluace usiluje o zodpovězení otázek uvedených výše.

4.2 Limity evaluace

Evaluace dopadů spolupráce ASZ a obcí se sociálně vyloučenými lokalitami naráží na několik zásadních limitů. Některé z nich jsou obecnými metodologickými problémy evaluace sociálních jevů, jiné se týkají specifík práce ASZ.

Specifickými omezeními vyplývajícími z povahy ASZ jako organizace a její činnosti, která jsme zmiňovaly již v předchozí kapitole, je zejména rozpor mezi tím, že **primární cílovou skupinou ASZ je obec a místní institucionální aktéři**, avšak zvolená evaluační metoda šetří dopady intervencí na sociálně vyloučené osoby, kteří jsou pro ASZ sekundární, tedy nikoliv bezprostřední, cílovou skupinou. Již z tohoto východiska vyplývá, že činnost ASZ může mít

pouze **zprostředkovaný vliv na vznik dopadů** v sociálně vyloučených lokalitách. Zásadní roli v jejich uskutečnění má aktivita místních aktérů, kterou může ASZ podpořit, nemůže ji však zastoupit.

Problémem pro aplikaci dopadové evaluace je rovněž skutečnost, že strategické plány sociálního začleňování mnohdy nejsou vytvořeny ve vhodné logické struktuře, která by implikovala očekávané dopady. S tím souvisí také **absence průběžného monitoringu výstupů a sběru potřebných dat** a informací pro hodnocení změn stavu sociálního vyloučení či postupu průběhu sociální integrace.

Zároveň musíme vzít úvahu také komplexní povahu sociálního problému, jímž je sociální vyloučení. Do jeho vývoje, stejně jako obecně do vývoje společnosti, silně **intervenuje velké množství vnějších faktorů**, které ASZ, ale ani obce a jejich obyvatelé nemohou nijak ovlivnit. K vnějším intervenujícím faktorům můžeme přiřadit i **systémové nastavení** jednotlivých politik státu, které determinuje možnosti řešení různých aspektů sociálního vyloučení. Další důležitou skutečností, kterou musíme mít na mysli při hodnocení spolupráce obcí s ASZ, je to, že integrační procesy jsou dlouhodobé povahy a jejich výsledky se projevují až po delší době, od intervencí tedy nelze očekávat okamžitý dopad a změny v sociálně vyloučených lokalitách.

Jiný limit prováděné evaluace představuje **nedostatek dostupných relevantních dat** takřka ve všech oblastech intervencí, a to především dat vztažených k malým územním jednotkám a k identifikovaným sociálně vyloučeným lokalitám. Data, která jsou poskytována místními aktéry, pak mívají různou strukturu, obsah i validitu. Navíc je obvykle nelze ověřit z jiných zdrojů.

S ohledem na uvedená obecná i specifická metodologická omezení je při evaluaci kladen důraz na **kvalitativní zkoumání**, které umožní podat hlubší kontextuální hodnocení dopadů intervencí a vytvořit co nejdůvěrnější obraz stavu lokality.

4.3 Tematické zúžení evaluace SPSZ

Po provedení několika pilotních evaluací se ukázalo, že komplexní evaluace, tj. evaluace dopadů všech realizovaných cílů a opatření SPSZ, je kapacitně náročná a tato náročnost s velikostí města obvykle stoupá. Zároveň opatření v některých tematických oblastech mají menší rozsah a záběr a jejich vliv na celkovou situaci v dané oblasti je menší a zároveň předvídatelný i bez podrobné evaluace. Proto evaluační tým po diskuzi s řídicím orgánem projektu OPZ přistoupil k tematickému zúžení každé evaluace. **Tato evaluační zpráva je proto zaměřena na zhodnocení vybrané oblasti** (na základě tematických oblastí řešených Agenturou pro sociální začleňování). Při výběru této oblasti bylo přihlédnuto ke specifickým evaluované lokality – rozsah opatření tematické oblasti v dané lokalitě a rozsah naplněných opatření, další plánované zaměření obce v oblasti sociálního začleňování – i k zajištění pestrosti evaluovaných témat napříč lokalitami. Na základě těchto měřítek byla **ve městě Liberec vybrána pro evaluaci oblast dluhů**.⁶ SPSZ identifikoval vysokou míru zadluženosti

⁶ Větší prostor byl věnován dluhům také v Bruntále a Štětí.

jako jeden z hlavních problémů vzhledem k sociálnímu vyloučení v Liberci (SPSZ 2016).⁷ Přestože téma dluhů nemá vlastní kapitolu v SPSZ a je řešeno prostřednictvím kapitoly bydlení⁸ a sociální služby, většina projektů v rámci KPSVL se věnovala dluhům a LP se na danou problematiku chce v příštích letech více zaměřit. Za tímto účelem vznikl i TAP zaměřený na zaměstnanost a dluhy.

Tato evaluační zpráva se tedy zaměřuje především na kapitolu bydlení, ale také na oblast sociálních služeb a bezpečnosti, které dílčím způsobem také řeší oblast dluhů. Okrajově budeme zkoumat také oblast zaměstnanosti.

Tématu vzdělávání bude věnována evaluační zpráva specificky zaměřená na oblast vzdělávání, které je předmětem realizace komplementárního projektu ASZ hrazeného z OP VVV.⁹ Tato evaluační zpráva se tedy věnuje oblasti vzdělávání spíše okrajově.

5 Evaluované priority a cíle SPSZ

Evaluace je zúžena na oblast **dluhů**, která nemá vlastní kapitolu v SPSZ, jde o téma průřezové. Téma dluhů se objevuje v kapitole bydlení, sociální služby a bezpečnost. Následující tabulky shrnují plnění priorit a cílů SPSZ, které se dotýkají dluhové problematiky. Celkový monitoring plnění priorit a cílů SPSZ viz příloha.

Tabulka 5: Plnění vybraných priorit a cílů v oblasti bydlení

1.2 Priorita	Řešení dluhové problematiky nájemníků bytů SML zejména důrazem na aktivizaci nájemníků v procesu oddlužení
1.2.1 Hlavní cíl	Od roku 2017 podpořit v oddlužení zadlužené klienty SML
1.2.1.1 Specifický cíl	Od roku 2017 realizovat 2 krát ročně případové konference s tématem řešení oddlužení osob s pohledávkami vůči městu Liberec
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizuje se z části: neorganizují se případové konference v pravém slova smyslu, ale jsou organizovány desítky schůzek, kterých se účastní dlužník, představitel obce a např. zástupce NNO. Takové schůzky jsou např. běžné v rámci HF a individuálně u nájemníků města – v rámci KSP. Tyto aktivity se budou dále rozvíjet díky projektu Centrum bydlení.
1.2.1.2 Specifický cíl	Od roku 2017 sestavovat každý rok s 200 osobami, které mají problémy s placením nájemného, splátkový kalendář, a dohlížet na jeho dodržování
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizováno z části: průměrně jde o 50 splátkových kalendářů ročně.
1.2.1.5 Specifický cíl	Od roku 2017 poskytnout možnost 80 dlužníkům vůči SML možnost oddlužení v rámci komunitní práce, VPP či další formy zaměstnání

⁷ „Zde je kladen důraz na **koordinovaný rozvoj dluhového poradenství** a sociální práce zaměřené na řešení dluhové situace sociálně vyloučených stejně jako na podporu aktivního přístupu dlužníků k problému. Jako zásadní se zde mimo jiné jeví monitoring vývoje dluhového problému klientů města Liberec“ (SPSZ 2016, s. 20).

⁸ Jeden z hlavních cílů SPSZ: Řešení dluhové problematiky nájemníků bytů SML zejména s důrazem na aktivizaci nájemníků v procesu oddlužení (SPSZ 2016, s. 35).

⁹ *Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se SVL*, Registrační číslo: CZ.02.3.62/0.0/0.0/15_001/0000586

Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Nerealizuje se z části: komunitní práce v Liberci příliš nefunguje. Pokud jde o odpracování dluhu, jsou zde právní překážky. Poměrně aktivně se pracuje s dluhy pracovníků na VPP v rámci Komunitní práce Liberec, o.p.s.

Tabulka 6: Plnění vybraných priorit a cílů v oblasti bezpečnost

4.2 Priorita	Prevence trestné činnosti
4.2.1 Hlavní cíl	<i>Intenzivněji podporovat návrat osob s trestní minulostí do běžného života (prevence recidivy)</i>
4.2.1.3 Specifický cíl	Od roku 2018 zavést dluhové poradenství pro osoby po výkonu trestu (včetně alternativních trestů). Ročně poradenství absolvuje alespoň 12 klientů.
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ano	Realizuje se v plném rozsahu: rámci projektů OSP; zejména ČVT, ale také Romodrom, Děčko, PMS, Advaita aj. Most k naději (klienti mohou též vykonávat alternativní tresty - především výkon OPP). ČVT realizuje program přímo ve věznicích i poradenství po propuštění. Program chce zachovat i v dalších letech.
4.2.2 Hlavní cíl	<i>Realizovat nové vzdělávací projekty zacílené na skupiny potenciálních obětí trestné činnosti, veřejnost a spolupracující subjekty</i>
4.2.2.2 Specifický cíl	Od roku 2017 realizovat vzdělávací aktivity pro alespoň 800 žáků ročně na témata týkající se jejich bezpečnosti (zejména kyberšikana, kyberkriminalita, dluhy, xenofobie, drogy).
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ano	Realizuje se v plném rozsahu: Preventivní aktivity (přednášky, programy) jsou, nejedná se o systematické řešení (školy, metodiky, struktury úřadů, finance). Realizace preventivních programů organizace Maják plus, z. ú. a ADVAITA, z. ú. - navazující programy primární prevence zaměřené na nežádoucí chování (přesné počty mohou říci služby). Jen Advaita realizovala od r. 2017 programy pro více než 1000 žáků (každý rok). MAJÁK, z. ú. realizoval za roky 2017, 2018 a 2019 preventivní programy pro dohromady 50 087 žáků na školách v Libereckém kraji. Aktivní je v tomto směru také PČR.
4.2.2.3 Specifický cíl	Od roku 2017 rozvíjet vzdělávání spolupracujících subjektů v bezpečnostních tématech (např. kyberšikana, předváděcí akce, zadluženost, domácí násilí, xenofobie, kurzy sebeobrany)
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ano	Realizuje se v plném rozsahu: přednáška PČR ke kyberkriminalitě, sdílení v rámci PS bezpečnost, dluhové semináře aj.

Tabulka 7: Plnění vybraných priorit a cílů v oblasti sociální služby

5.4 Priorita	Aktivní řešení dluhové problematiky
5.4.1 Hlavní cíl	Od roku 2017 zajistit dostupnost odborného sociálního a dluhového poradenství v celé lokalitě pro nejméně 500 lidí ročně.
5.4.1.1 Specifický cíl	Posílit kapacity dluhového poradenství nejméně o 1,0 úvazku zaměřeného na dluhy, tak aby služba byla zajištěna 5 dní v týdnu.
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ano	Realizuje se v plném rozsahu: ČvT, Romodrom, Děčko, DRAK aj.
5.4.1.2 Specifický cíl	U terénních pracovníků podpořit od roku 2017 jejich kompetence v dluhové problematice. Tito TP mají aktivizovat klienty k řešení dluhové problematiky v dluhové poradně.
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ano	Realizuje se v plném rozsahu: ČvT, Romodrom, KSP aj.
5.4.1.3 Specifický cíl	Od roku 2018 zajistit kurzy finanční gramotnosti pro 500 osob z cílové skupiny, proškolit také soc. a terénní pracovníky jednotlivých organizací.
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizuje se z části: kurzy organizuje ÚP, školení terénních pracovníků probíhá průběžně.
5.4.1.4 Specifický cíl	Od roku 2018 realizovat informační kampaň a další osvětové akce v oblasti finanční gramotnosti a dluhového poradenství zacílenou na cílovou skupinu ohrožených sociálním vyloučením nebo osoby sociálně vyloučené.
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ano	Realizuje se v plném rozsahu: jednotlivé organizace, které se věnují dluhům. Dílčím způsobem řeší problematiku i ÚP.

Celkově k plnění cílů SPSZ

Monitoring plnění cílů SPSZ (viz příloha) ukazuje, že lokálnímu partnerství se daří dobře realizovat opatření v oblasti bydlení (v rámci této oblasti bylo alespoň částečně splnění 29 specifických cílů). Velice dobře vychází z monitoringu také oblast bezpečnost, v rámci níž bylo alespoň částečně realizováno 28 opatření (což je cca 70 % všech opatření z této oblasti). Nejrobustnější intervence probíhají v oblasti sociálních služeb, kde bylo alespoň z části realizováno 34 opatření. Nejméně rozpracovanou oblastí byla zaměstnanost (jen 19 specifických cílů) a jednotlivá opatření byla také realizovaná z nejmenší části (10 specifických cílů bylo realizováno alespoň částečně).

Při posuzování podílu splněných opatření je třeba přihlížet k tomu, že mnohá opatření se opakují ve více kapitolách. U některých opatření není zcela jasné, co všechno do nich spadá a některá zase nemají jasně stanovené indikátory zdárné realizace. Důležité je také zohlednit to, že realizace mnohých opatření je zajištěna bez většího přičinění pracovních skupin, nebo podpory ASZ.

Cíle SPSZ byly naplňovány zejména skrze tyto realizované projekty OPZ:

- **Asistenti prevence kriminality Liberec** - statutární město Liberec (OPZ – projekt trval 3 roky, ukončení únor 2021) – od září 2020 jsou APK spolufinancovány z návazného projektu OPZ **Asistenti prevence kriminality Liberec II**. V rámci tohoto tříletého projektu bude počet APK zvyšován z 5 na 10 APK.
- **Kontaktní sociální práce Liberec** - statutární město Liberec (OPZ) Období realizace: 1. 1. 2018 – 31. 12. 2020 - Projekt je zaměřen na kontaktní sociální práci s CS osoby ohrožené ztrátou bydlení. Návazný projekt vzešel z TAP (Centrum bydlení Liberec - OPZ).
- **Včas** - Člověk v tísni, o.p.s. (OPZ) - Projekt je zaměřen na **kombinaci dluhového poradenství a terénní sociální práce**. 1. 1. 2018 – 31. 12. 2020
- **Rozšíření služby odborného sociálního poradenství - Děčko z. s.** (OPZ - termín realizace: 1. 1. 2018 - 30. 12. 2020). Projekt je zaměřený na rozšíření kapacit občanské poradny v oblasti dluhového poradenství.¹⁰
- **Terénní služby Romodrom Liberec** - Romodrom o.p.s. - rozšířením terénních služeb. (OPZ - leden 2018 - prosinec 2020) „Hlavním cílem projektu je minimalizovat dopad sociálního vyloučení do všech oblastí života uživatele sociálních služeb (bydlení, zaměstnanost, rodina, bezpečnost, atd.) a přispět tak k pozitivním změnám u cílové skupiny“ (dotazník k monitoringu).
- **Sociální služby Romodrom Liberec** (Termín realizace: 1. 1. 2018 - 30. 12. 2020) - Romodrom o.p.s. – Projekt OPZ na odborné sociální poradenství je zacílen na podporu klientů v oblasti bydlení, zaměstnanosti a dluhového poradenství.¹¹
- **Férové školy v Liberci** – SML – projekt OPVVV – návazný projekt Férové školy v Liberci II již započal (Termín realizace: červenec 2020 až prosinec 2022).

¹⁰ Cílem projektu je umožnit občanům SVL Liberec větší přístup k odbornému sociálnímu poradenství rozšířením kapacity Občanské poradny.

¹¹ Hlavním cílem projektu je minimalizovat dopad sociálního vyloučení do všech oblastí života uživatele sociálních služeb (bydlení, zaměstnanost, rodina, bezpečnost, atd.) a přispět tak k pozitivním změnám u cílové skupiny.

6 Hlavní zjištění

6.1 Dopady evaluovaných opatření podle SPSZ a jejich zhodnocení

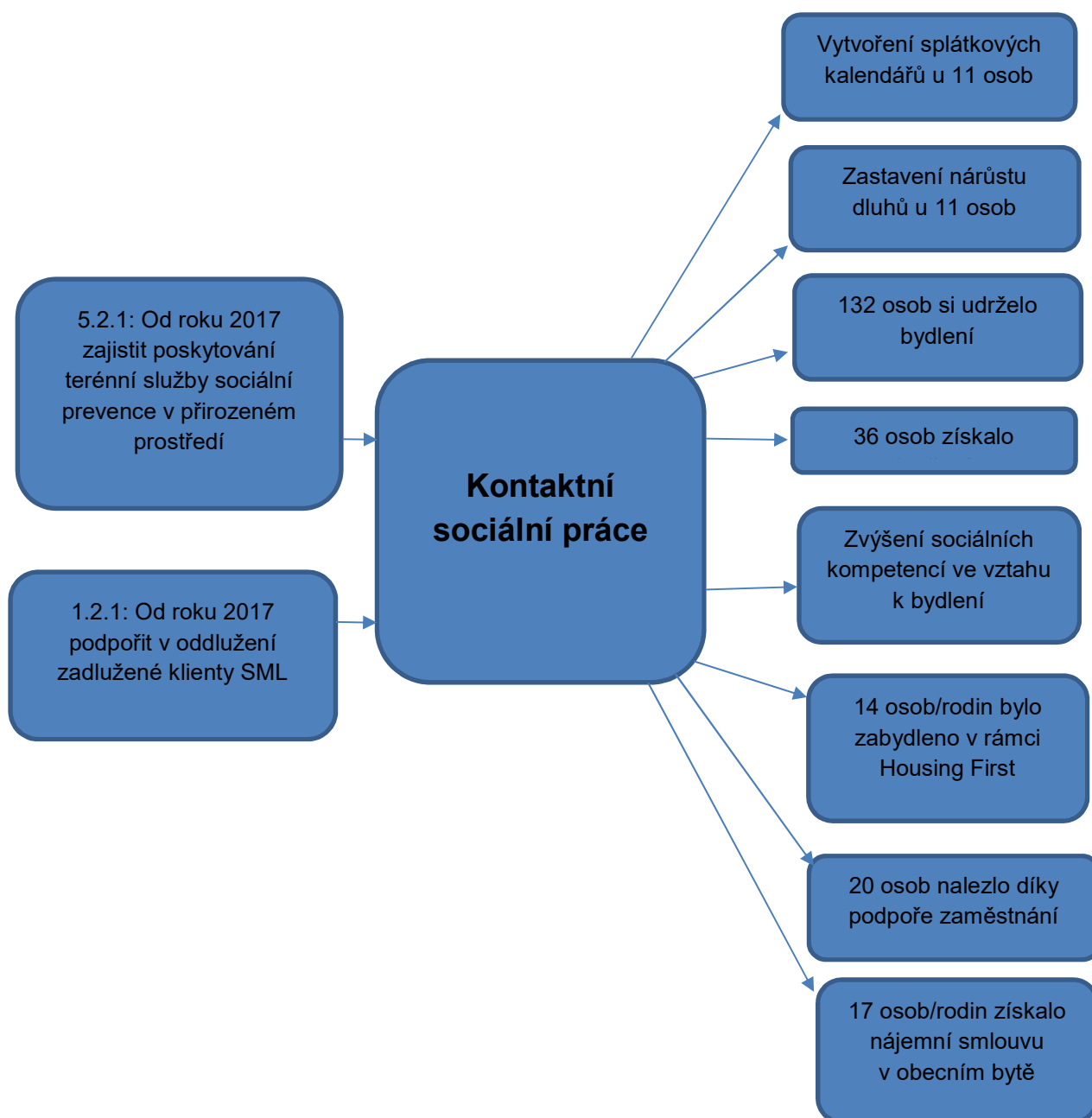
V návaznosti na SPSZ 2016-2019 bylo v Liberci realizováno 6 projektů v rámci KPSVL a několik dalších z IROP či OPZ bylo realizováno mimo KPSVL (např. v rámci IPRÚ). Pokud jde o projekty v KPSVL, největší část aktivit byla zaměřená na sociální služby a specificky na dluhovou problematiku. Proto jsme evaluaci zúžili na tuto oblast. Dílčím způsobem se zaměříme také na další oblasti (bydlení, zaměstnanost, bezpečnost a vzdělávání).

Hlavním cílem SPSZ byla aktivizace místních kapacit a podpora synergického efektu spolupráce všech zúčastněných. Synergický efekt přitom přispívá ke zmírnění problémů spojených se sociálním vyloučením. V této kapitole se budeme věnovat dopadům zejména na úrovni jednotlivých opatření. Zaměříme se přitom především na dopady projektů v rámci KPSVL, které se věnovaly dluhům.

Následující část evaluační zprávy představuje analýzu dopadů jednotlivých projektů. Nejdříve je předloženo schéma, které znázorňuje propojení projektu se specifickými cíli SPSZ a také dopady, které z projektových aktivit vzešly.

Kontaktní sociální práce – projekt Statutárního města Liberec

Schéma 3: Cíle SPSZ, opatření/projekt a dopady (KSP)

Kontaktní sociální práce

Šlo o tříletý projekt (realizátor SML), který byl financován z OPZ a trval do konce roku 2020. V rámci projektu byla poskytována sociální práce především obyvatelům městských bytů, dále projekt zajišťoval terénní sociální práci, kdy se pracovalo (a stále pracuje) s klienty v jejich přirozeném prostředí (na ulici, v SVL, na ubytovně, v azylovém domě atp.). Cílem projektu byla zejména včasná detekce dlužníků vůči obci, kteří byli následně podporováni, aby se jejich dluh nezvyšoval a nehrozila ztráta bydlení, nebo upadnutí do dluhové pasti. Dále bylo cílem nacházet vhodné bydlení pro lidi v bytové nouzi a podporovat osoby při zabydlování v rámci Housing First.

Pracovníci zapojení do realizace projektu aktivně nabízejí podporu osobám, kterým vznikl dluh vůči městu. Dále koordinují a propojují aktivity různých aktérů (dluhová poradna, ÚP, škola aj.). Za dobu projektu bylo podpořeno celkem 623 klientů. S 11 klienty byl sestaven splátkový kalendář, který byl dodržován.¹² U 11 klientů se podařilo zastavit nárůst dluhů. Díky podpoře projektovými aktivitami se podařilo desítkám osob prostoupit z krizového do sociálního bydlení.

Celkem 36 osob získalo bydlení a 132 osob si bydlení udrželo. 14 osob/rodin bylo zabydleno v rámci Housing First. 17 osob/rodin získalo nájemní smlouvu v bytovém fondu SML. 24 osob získalo díky podpoře doklady totožnosti, které jsou podmínkou pro poskytnutí různých forem podpor. Za úspěch považují realizátoři také to, že se podařilo stabilizovat tým 4 terénních sociálních pracovníků. Podle jednoho z respondentů by bylo optimální mít 6 terénních pracovníků (resp. 4).

Další dopady: Zavedení terénní sociální práce při obci přispělo k lepší dostupnosti sociálních služeb, k včasné a kvalitnější péči o lidi bez domova. Projekt přispěl k prevenci ztráty bydlení, zlepšení sousedských vztahů v městských domech, u klientů došlo ke zvýšení sociálních kompetencí ve vztahu k bydlení. Dopady projektu ale zasahují i jiné oblasti než bydlení, např. 20 osob získalo díky podpoře zaměstnání, v řadě případů došlo k zlepšení docházky dětí do školy atp.

Potenciál rozvoje spočívá např. v propojení databází obce tak, aby se zpoždění platby automaticky zobrazovalo pracovníkům služby a ti mohli okamžitě reagovat, klientovi zavolat, nebo se stavit osobně a neprodleně začít řešit situaci. Zásadní výzvou je nastavení podmínek přidělování bytů tak, aby byl v jednotlivých domech optimální sociální mix a nevznikaly zde větší problémy. V roce 2021 vzniknou desítky nových sociálních bytů, což zvýší nároky sociální práci, která je nutná při zabydlování klientů.

Z evaluačního šetření vyplývá, že zavedené aktivity se osvědčily a obec má velký zájem v činnostech pokračovat a dále služby rozvíjet a zkvalitňovat. Za tímto účelem byl podán

¹² Počty splátkových kalendářů sjednané s dlužníky za bydlení v městském bytovém fondu:

2015 – 60 splátkových kalendářů

2016 – 42 splátkových kalendářů

2017 – 58 splátkových kalendářů

2018 – 46 splátkových kalendářů

2019 – 43 splátkových kalendářů

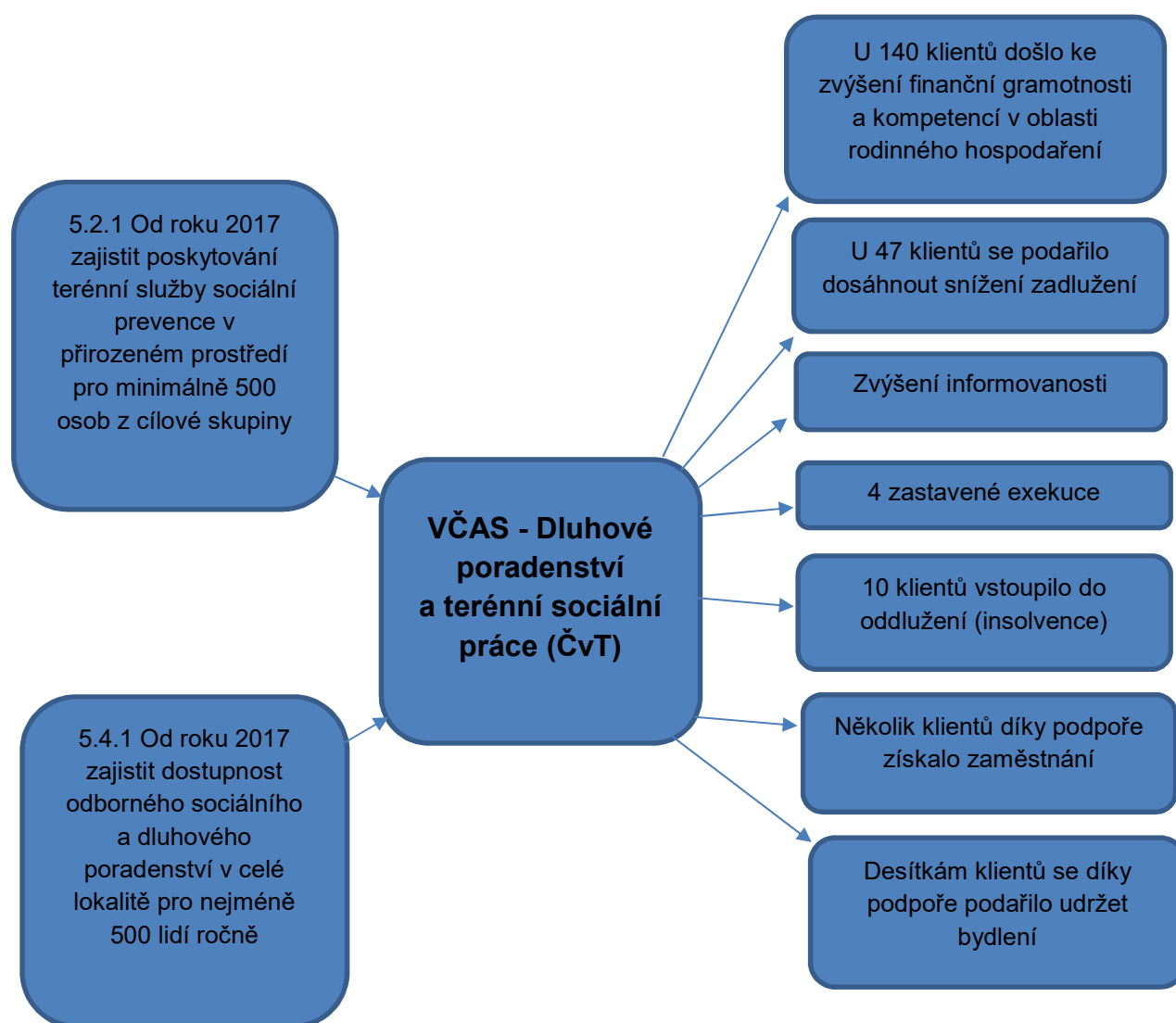
2020 – 11 splátkových kalendářů

Rok 2020 byl i pro sjednávání splátkových kalendářů nepříznivý. Došlo k omezení úředních hodin, byla preferována komunikace bez osobních setkání a vládou byla schválena možnost odkladu plateb nájemného. Z tohoto důvodu je počet splátkových kalendářů v roce 2020 nezvykle nízký (zdroj: pracovník SML).

projekt, který je realizován od září 2020. Jde o projekt nazvaný **Centrum bydlení Liberec** (termín realizace: 1. 9. 2020 - 29. 6. 2022). Projekt prosazuje komplexní přístup k otázce bydlení a reaguje na problémy identifikované v několika analytických a strategických dokumentech. Cílem je rozvoj programu sociálního bydlení, řešení bytové nouze obyvatel a zvýšení dostupnosti bydlení. Cílem je zlepšit celý systém pomocí pilotáže kontaktního centra, aplikací nového procesu žádání o byt, procesu zabydlování a prevence ztráty bydlení. Projekt zajišťuje koordinaci aktivit v rámci obce a spolupráci s vnějšími aktéry (NNO, ÚP, OSPOD, dluhové poradenství). Projekt se snaží zkvalitnit komunikaci tří odborů SML (Odbor školství a sociálních věcí, Odbor majetkové zprávy a Odbor sociální péče). Z evaluačního šetření vyplývá, že tato komunikace místy stále vázne. Jedním z důvodů je jakási anomálie, kdy na magistrátu jsou dva odbory, které mají v názvu slovo „sociální“, a Odbor sociální péče navíc nespadá pod náměstka, který má v gesci sociální oblast.¹³

VČAS – Dluhové poradenství a terénní sociální práce – Člověk v tísní

Schéma 4: Cíle SPSZ, opatření/projekt a dopady (Včas)

¹³ Dalším problémem je, že není na magistrátu koncepčně řešena oblast zdravotnictví (více viz níže).

Včas - dluhové poradenství a terénní sociální práce

Jde o projekt OPZ, který realizoval ČvT. „Projekt reaguje na poptávku v oblasti řešení dluhové problematiky a terénních služeb na území města Liberce. Jedná se o poskytování dvou sociálních služeb a to odborného sociálního poradenství zaměřeného na dluhy a terénních programů“ (web ČvT). Díky projektu došlo k zásadnímu navýšení kapacity služby, zejména pokud jde o odborné sociální poradenství. V rámci projektu bylo podpořeno 199 osob, nově bylo službou podpořeno 147 osob. U 140 osob se podařilo dosáhnout splnění zakázky (cíle, pro který byla zakázka sjednána). Celkově bylo sjednáno 583 zakázek a z toho 375 bylo splněno. Splnění zakázky je zpravidla spojeno se zlepšením finanční gramotnosti klienta a kompetencí v oblasti rodinného hospodaření (resp. 8).

Za dobu trvání projektu bylo podáno 14 insolvenčních návrhů.¹⁴ Ve 4 případech došlo k zastavení protiprávně vedené exekuce. Více než sto klientů začalo aktivně řešit své dluhy, ke snížení zadlužení došlo u 47 klientů. U desítek klientů došlo k stabilizaci životní situace. „U 50 klientů z 86 můžeme prohlásit, že to s čím za námi přišli, bylo úspěšně vyřešené“ (pracovník služby).

Pokud jde o **terénní sociální práci**, řešení dluhů je pro ni jen jedno z témat. Méně závažné problémy s dluhy vyřeší mnohdy klient s terénním pracovníkem a zásah poradny není třeba. Jde např. o situaci, kdy klient dluží několik stovek za odvoz odpadů, přičemž dojde k rychlému uhrazení, nebo domluvení splátkového kalendáře (resp. 8). Dopady této služby zasahují i do oblasti zaměstnávání, bydlení, sociálních transferů (důchody, sociální dávky, výživné), vztahů, zdraví atp. Jedním z dopadů je např. zvýšení informovanosti klientů a jejich propojení s dalšími službami.

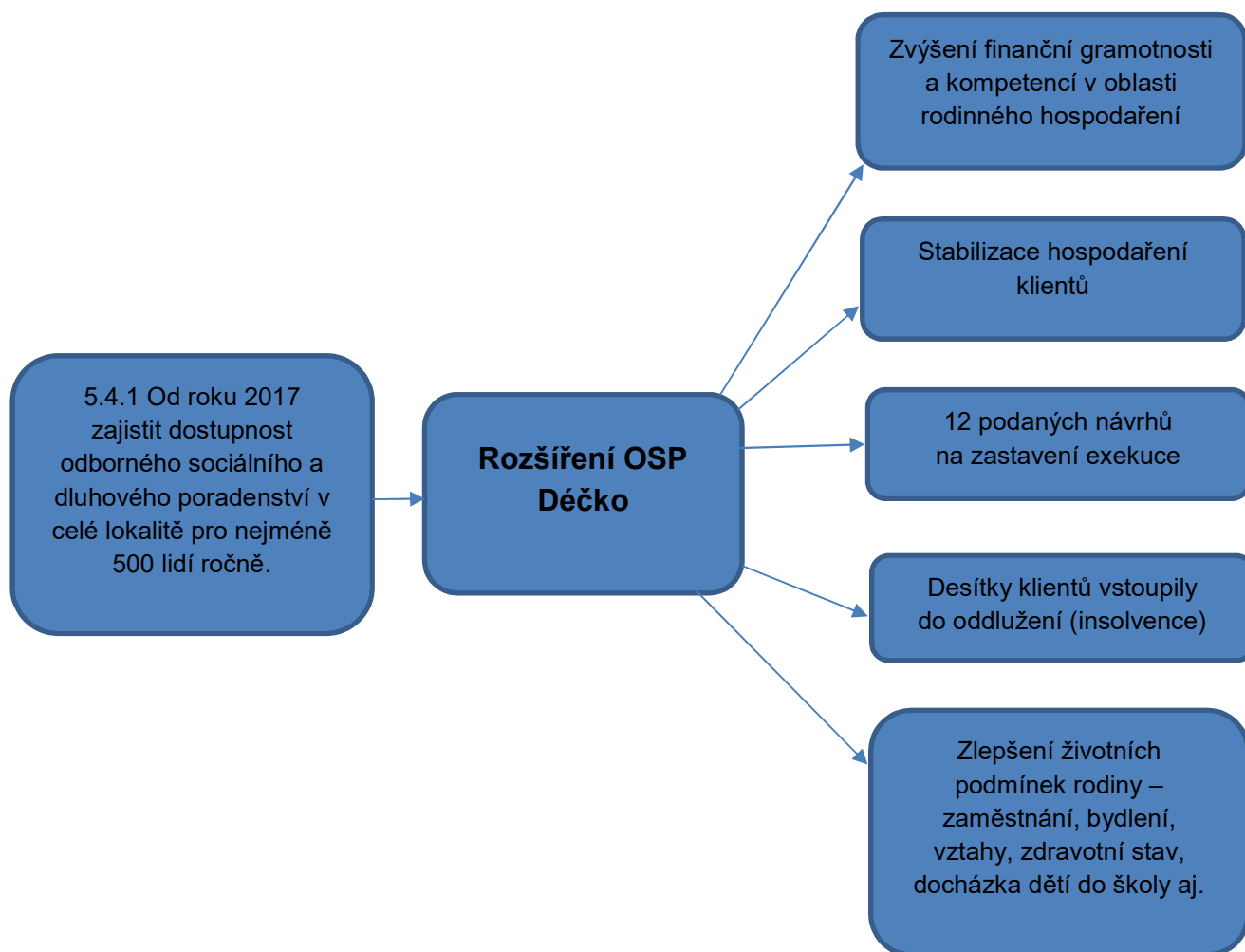
Díky realizovaným aktivitám se zlepšila komunikace s dalšími institucemi/službami, spolupráce pokulhává s ÚP. Udržitelnosti služby pomohlo zařazení vytvořených pozic do krajské sítě sociálních služeb. Z evaluačního šetření vyplývá, že služba je místními aktéry vnímána jako dobrá praxe v oblasti práce s dluhy.

Služba zatím není nucena odmítat klienty z kapacitních důvodů, v některých obdobích ale byla i několikaměsíční čekací doba, což je v případě dluhů vážný problém (narůstání dluhu).

¹⁴ Při hodnocení těchto indikátorů je potřeba zohlednit, že během trvání projektu došlo k významným legislativním změnám, které se např. týkaly kritérií vstupu do insolvence.

Odborné sociální poradenství Děčko Liberec, z. s.

Schéma 5: Cíle SPSZ, opatření/projekt a dopady (OSP Děčko)

Odborné sociální poradenství Děčko Liberec, z. s.

Odborné sociální poradenství (OSP) je poskytováno v Občanské poradně a díky projektu bylo rozšířeno o celý úvazek. Zvláštní důraz byl přitom kladen na dluhovou problematiku. Ale cílem bylo celkové zlepšení životních podmínek klienta a jeho rodiny (vztahy, zdravotní stav, docházka dětí do školy, získání bydlení a zaměstnání aj.). „Statisticky je nejčastějším klientem občanské poradny žena ve věku 40 – 65 let, zpravidla samoživitelka, řešící svou finanční a rodinnou situaci. V rámci poradenství se řeší možnosti v exekučních řízeních, případně zda je vhodná insolvence. Ve věcech rodinných zpravidla řeší klienti ukončení manželství, vypořádání společného jmění manželů, úpravu výživného“ (pracovník organizace).

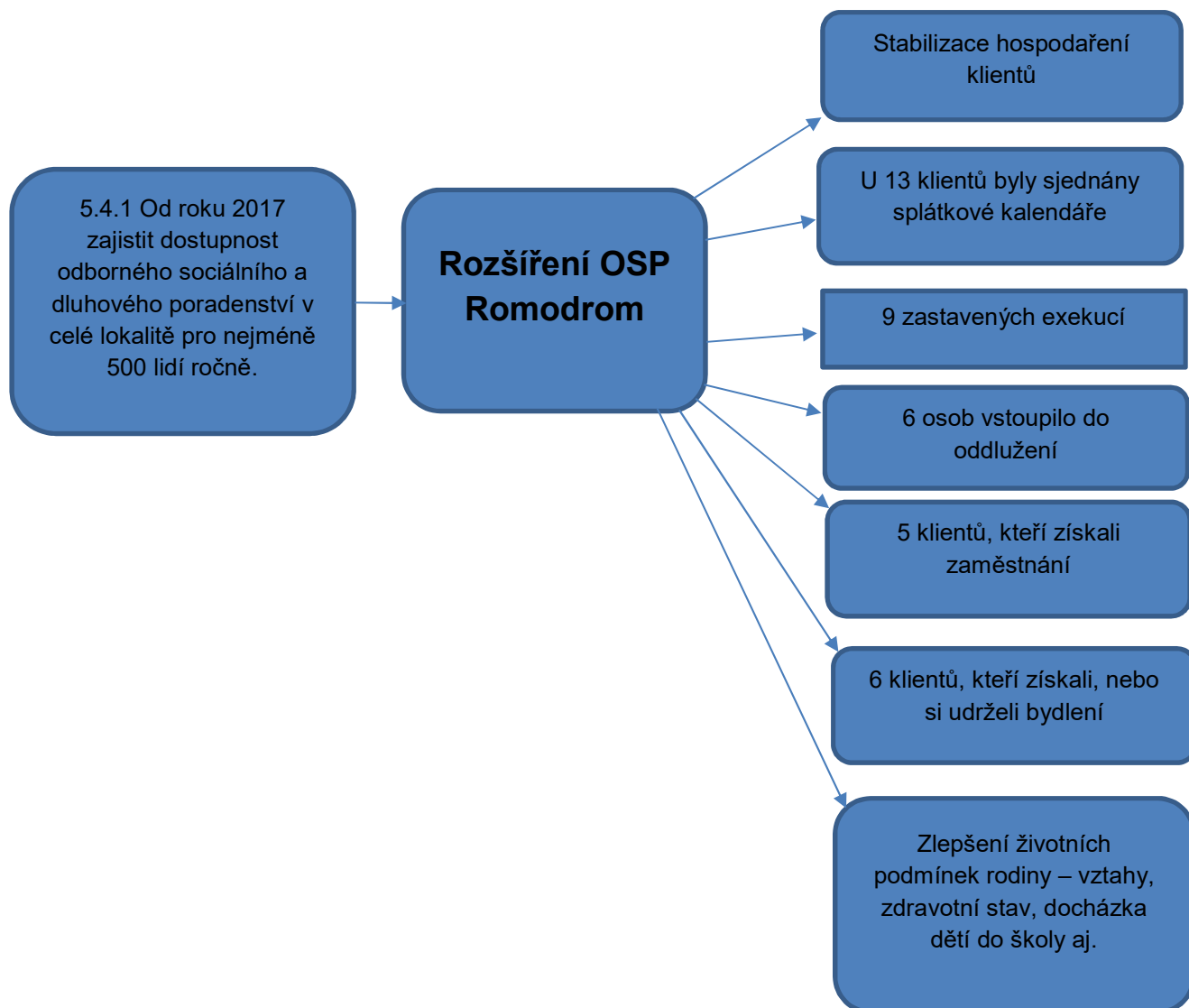
Díky rozšíření OSP došlo ke zvýšení finanční gramotnosti a kompetencí v oblasti rodinného hospodaření. Odborné sociální poradenství využilo 450 osob. Celkově díky projektu došlo ke zvýšení dostupnosti sociálních služeb. Ostatní aktéři, kteří se účastnili evaluačního šetření, vnímají rozšíření služby pozitivně, oceňují zejména podporu klientů při řešení dluhové situace.

Od ledna do července 2020 dosáhlo nebagatelní podpory 26 osob, přičemž u 22 došlo ke splnění cíle spolupráce (bylo vypracováno 22 insolvenčních návrhů a všechny byly soudem schváleny). Například za celý rok 2018 bylo podáno za všechna pracoviště 71 insolvenčních návrhů, v Liberci to bylo celkem 48, v roce 2019 bylo v Liberci vypracováno 50 insolvenčních návrhů, celkem za všechny poradny bylo podáno 71 insolvenčních návrhů, v roce 2020 celkem podáno 67 návrhů, za Liberec to bylo 24. „Ve 12 případech jsme doporučili klientům podat návrh na zastavení exekuce, se sepsáním návrhu jsme klientům pomohli. U 5 z nich víme, že došlo k jejich zastavení“ (pracovník organizace).

Vzájemné setkávání přispívá ke známosti služby, pracovníci jednotlivých služeb na sebe navzájem více odkazují. „V budoucnu se domníváme, že by mělo být setkávání nebo spíše spolupráce mezi jednotlivými poskytovateli větší, abychom mohli lépe spolupracovat v zájmu klientů“ (pracovník organizace).

Rozšíření odborného sociálního poradenství Romodrom

Schéma 6: Cíle SPSZ, opatření/projekt a dopady (OSP Romodrom)

Rozšíření odborného sociálního poradenství Romodrom

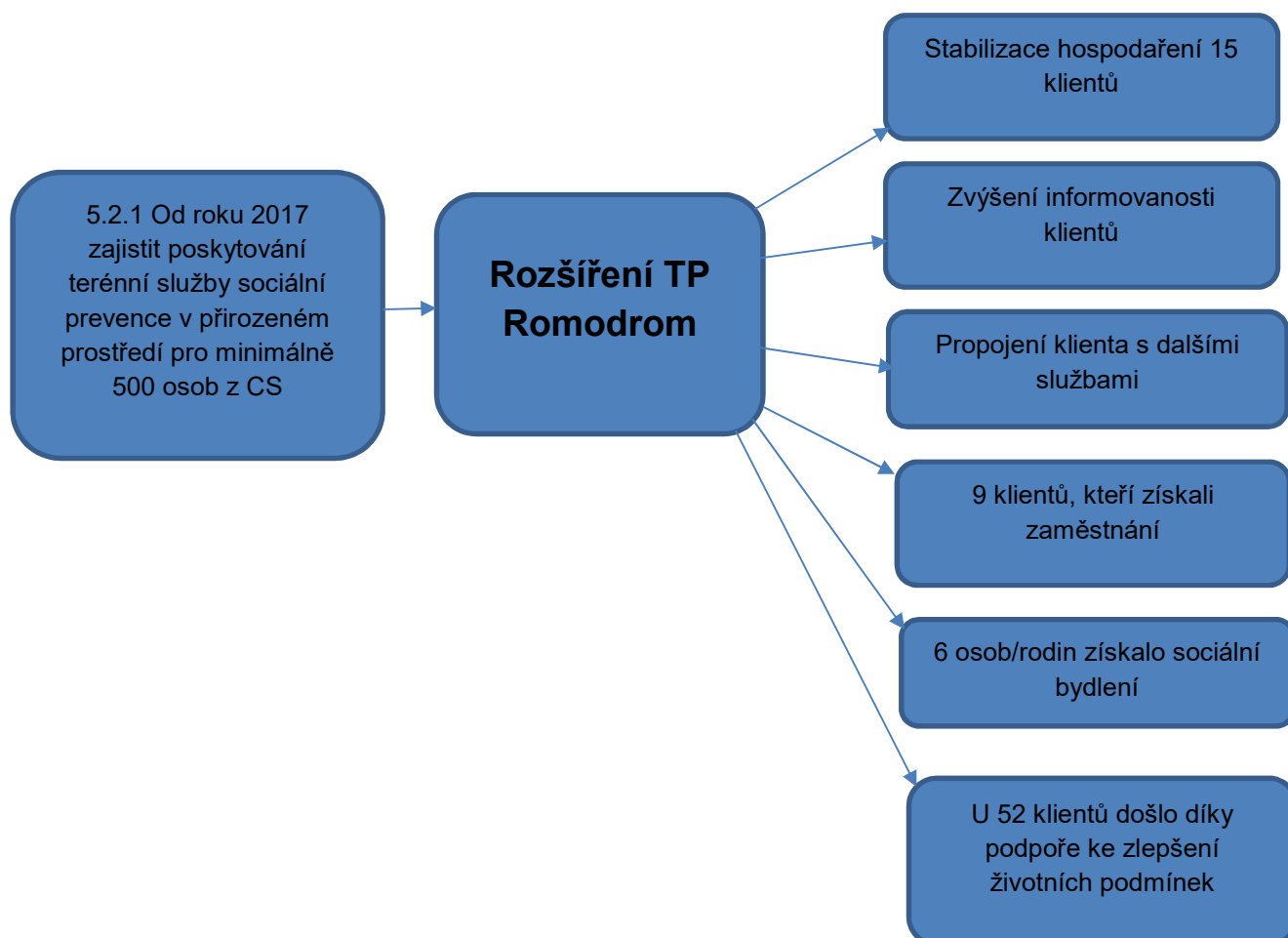
K rozšíření OSP došlo skrze projekt Sociální služby Romodrom Liberec (OPZ). Služba pomáhá klientům s problémy v oblasti bydlení, zprostředkovává komunikaci s úřady, pomáhá při hledání zaměstnání, mapuje dluhovou situaci klientů atp. Cílem služby je celkové zlepšení životních podmínek klienta/rodiny (vztahy, zdravotní stav, docházka dětí do školy aj.). Nejčastější zakázky byly v oblasti bydlení a spolupráce s městem na Housing First, dále pak v oblasti dluhů. Ve velké míře se řešila stabilizace rodin a jejich vztahy, v posledním roce se pracovníci věnovali také dopadu nouzového stavu na klienty.

Díky projektu bylo do října 2020 nově podpořeno 133 osob, u 51 klientů došlo k dosažení cíle spolupráce. OSP bylo poskytováno i v terénu. Dluhové poradenství bylo poskytnuto celkem 101 osobám. S 64 osobami byly vytvořeny rodinné rozpočty, z toho u 13 byly sjednány splátkové kalendáře s věřiteli (3 z nich se týkaly dluhu vůči městu).

Dále si díky podpoře 5 uživatelů získalo zaměstnání a 6 získalo, nebo si udrželo bydlení. Téměř u všech uživatelů sociální služby se podařilo nastavit finanční plán a stabilizovat jejich hospodaření v rodině. Díky poradenství se podařilo zastavit 9 exekucí a za dobu projektu vstoupilo 6 osob do oddlužení se schválenými návrhy, s 20 uživateli byl vytvořen finanční plán (pracovník služby).

Rozšíření terénní sociální práce Romodrom

Schéma 7: Cíle SPSZ, opatření/projekt a dopady (TP Romodrom)

Rozšíření terénní sociální práce Romodrom

Cílem projektu bylo realizovat terénní sociální službu (TSP), která má za úkol minimalizovat dopady sociálního vyloučení v Liberci. Služba je realizována terénní formou v pracovní dny. Hlavní činnosti: poradenství, doprovod na úřady, pomoc při řešení problémů v oblasti osobního/rodinného hospodaření, propojení s dalšími službami, pomoc při hledání bydlení a zaměstnání. Díky projektu se podařilo zlepšit životní podmínky desítek klientů (vztahy, zdravotní stav, docházka dětí do školy aj.).

Díky projektu došlo k zásadnímu rozšíření terénních služeb, díky projektu bylo nově podpořeno 168 osob, u 52 klientů došlo k splnění zakázky (dosažení cíle spolupráce). Ze 168 sjednaných individuálních plánů, u 82 plánů bylo dosaženo splnění cíle (60 % cílů bylo splněno). TSP přispěla k tomu, že si desítky osob udržely, nebo získaly bydlení. Díky podpoře došlo k zabydlení 3 klientů v sociálním bytě, 3 klienti se zabydleli v rámci Housing First. Jedno dítě bylo svěřeno rodičům do péče. U 15 osob byl odhalen dluh na nájemném a klient byl podpořen při řešení tohoto dluhu.

Díky podpoře 9 osob získalo zaměstnání. Dopad služby lze spatřovat také ve zvýšené informovanosti klientů. U 15 klientů se podařilo stabilizovat jejich hospodaření. Pracovníci pomohli 42 klientům zmapovat jejich dluhy.

TP byla pojata předvoj OSP, řešila ty nejzákladnější potřeby uživatelů, mezi něž patří doprovody, vyřízení dávek, motivace, stabilizace v prostředí a v neposlední řadě dlužné nájemné a dopad nouzového stavu na klienty. Terénní pracovníci se v rodinách o dlužných bavili téměř pokaždé. Rozšíření TP je tedy naprosto zásadní z hlediska dluhové oblasti, protože dluhy bývají často skryté, lidé se za svou situaci stydí, problém odsouvají, nevědí jak řešit svou situaci, nebo nedůvěřují tomu, že jim někdo v této situaci může pomoci. O latenci daného problému svědčí také to, že osob s vícečetnými exekucemi je v Liberci cca 6 000. Realizovanými aktivitami bylo však podpořeno jen několik stovek osob.

Kazuistika ilustrující mechanismus dopadu: S klientkou je navázána spolupráce téměř dva roky. Klientka je spolehlivá a aktivní ve vyřizování všech záležitostí týkajících se její situace. Klientka nemá dluhy na nájmu a službách.

Klientka dostala do péče svého vnuka, když mu byly tři měsíce. Rodiče dítěte jsou závislí na návykových látkách, nemají v pořádku doklady a v době, kdy si klientka vnuka převzala, nebyly v pořádku ani doklady pro dítě. Klientka ze dne na den musela skončit v práci a začít vyřizovat všechny záležitosti. V rodném listě dítěte byl uveden jako otec bývalý manžel matky, protože byly v době narození dítěte teprve v rozvodovém řízení. Vše se řešilo zdlouhavě, protože dítě bylo narozeno v jiném městě, rodiče dítěte nespolupracovali a bývalý manžel matky dítěte klientce vyhrožoval a také nijak nespolupracoval. Komplikace nastaly také při prokazování příbuzenského vztahu klientky a vnuka, nebyl jí vydán rodný list vnuka a čekalo se na soudní rozhodnutí. Dále bylo určeno výživné, které měli rodiče dítěte platit. Ti nic neplatí. Aby klientce byly přiznány sociální dávky, bylo třeba podat na rodiče dítěte trestní oznámení. Klientka, protože žila s přítelem a měly nyní v péči malé dítě, dokázala za pomoci příbuzných zajistit větší byt, za celou dobu nic nedlužila na nájmu ani službách a o dítě se příkladně stará. Aktivně spolupracuje s úřadem OSPOD a i když nemá peníze nazbyt, vnuk má vždy co potřebuje a zdravotně prospívá. Nezanedbává lékařskou péči a ani nebrání styku rodičů s dítětem, i když je velmi omezený a rodiče přílišný zájem nejeví.

„Klientka nyní pravidelně pobírá rodičovský příspěvek, příspěvek na dítě a příspěvek na bydlení. Dále podávala návrh na soud na pěstounskou péči. Podařilo se nám klientku stabilizovat... V průběhu tohoto roku se přítel do klientky odstěhoval, klientka se dostala do finanční tísně, ale podařilo se toto období překlenout. Dále se koncem roku klientka dozvěděla, že jí neprodlouží nájemní smlouvu, protože majitelka chtěla být zpět. Podařilo se nám vyjednat byt od naší organizace, kam se mohla ihned přestěhovat a nyní řešíme změny bydliště a dávky SSP na úřadech. Vzhledem k omezeným činnostem úřadů se toto vyjednává zdlouhavě a je složité zajistit, aby nedošlo k prodloužení dávek z ÚP“ (pracovník služby).

Další aktivity a opatření, která řeší dluhovou problematiku:

Kromě již analyzovaného dluhového poradenství a terénní služby provozuje ČVT **resocializační programy pro osoby s trestní minulostí**, v rámci nichž se věnují i tématice dluhů, kdy pomáhají klientům zmapovat dluhy, komunikovat s věřiteli a dalšími institucemi, sjednávat splátkové kalendáře atp.

S dluhovou problematikou pracuje také společnost **Advaita, z. ú.** Sociální pracovníci klientům pomáhají zmapovat dluhy, vyřizovat sociální dávky, domlouvat splátkové kalendáře s věřiteli, pokud jde o vážnější problémy, odesílají klienty do dluhové poradny, která např. pomáhá s vypracováním návrhu na insolvenční řízení. Organizace zvažuje získání oprávnění na poskytování OSP (resp. 8).

Dluhové problematice se věnují také v organizaci **Komunitní práce Liberec, o.p.s.** Jde o příspěvkovou organizaci obce, která zejména zajišťuje práci na VPP. Většina zaměstnanců jsou lidé s dluhy a organizace usiluje o zkvalitnění podpory v této oblasti.

Dluhům se také věnuje organizace D.R.A.K. Nově bude dluhům věnována významná pozornost v rámci projektu **S D.R.A.K.em proti chudobě (OP Z)**. Projekt probíhá od října 2020 (do června 2022) a věnuje se zejména pracovnímu a dluhovému poradenství. Při zavádění aktivity bude mít organizace zvýšenou potřebu metodické podpory a rozvíjení kompetencí v dluhové problematice. Bude také vhodné podpořit sdílení zkušeností s dalšími organizacemi, které už mají více zkušeností s řešením dluhové problematiky.

S dluhovou problematikou pracuje i organizace Most k naději, de facto všechny služby, K-centrem Liberec počínaje, přes Terénní programy pro lidi ohrožené drogou a Program sociální prevence (ten se na tuto problematiku zaměřuje), až po Dům na půl cesty (zde i specifické formy jako je vytváření finančních plánů klientů atd.). Pracovníci služeb pomáhají klientům zmapovat dluhy, vyřizovat sociální dávky, domlouvat splátkové kalendáře s věřiteli, pokud jde o vážnější problémy, odesílají klienty do dluhové poradny, která např. pomáhá s vypracováním návrhu na insolvenční řízení. Specialitou je pak propojování tohoto tématu s klienty, kteří vycházejí z VTOS (pracovník služby).

Okrajově se dluhům klientů věnují i další služby a organizace: SAS, Naděje, z. s., Fokus, o.p.s., Tulipán, Bílý kruh bezpečí Liberec, z. s., Rozkoš bez rizika, z. s., Laxus o. s. (věnuje se osobám obviněným a odsouzeným), dále také obecně prospěšná společnost Návrat, která v Liberci provozuje azylový dům „Speramus“. Oblastní charita Liberec (Domov sv. Moniky - matky s dětmi). *Centrum intervenčních a psychosociálních služeb, p. o.* - příspěvková organizace Libereckého kraje, která zastřešuje a řídí následující sociální služby poskytované v rámci organizace (OSP, telefonická krizová pomoc, intervenční).

Shrnutí dopadů v oblasti dluhů

Klíčovým cílem SPSZ v oblasti dluhů bylo: „Od roku 2017 zajistit **dostupnost odborného sociálního a dluhového poradenství** v celé lokalitě pro nejméně 500 lidí ročně“ (SPSZ 2016, s. 64). Tento cíl se podařilo splnit v plném rozsahu. Za dobu trvání LP dokonce došlo v Liberci k mírnému snížení počtu osob v exekuci (viz výše). Z evaluačního šetření vyplývá, že k danému zlepšen přispěla i realizace opatření SPSZ.

V Liberci se dluhové problematice věnují hlavně 3 poradny (ČvT, Děčko a Romodrom). Každá z organizací realizujících dluhové poradenství se přitom zaměřuje trochu na jiné klienty, Člověk v tísni pracuje častěji s méně samostatnými klienty, kteří vyžadují větší míru podpory.¹⁵ Na druhé straně Děčko vyžaduje vyšší míru samostatnosti při práci na jednotlivých krocích spolupráce. Romodrom zase vyhledávají častěji romští klienti. Podle respondentů jsou dluhové poradny komplementární a mají trochu odlišné cílové skupiny. „Když je to člověk, který není tak samostatný, pošlu ho do ČvT, to Děčko je vhodnější pro více samostatné klienty“ (resp. 9).

Jednoznačně lze konstatovat, že problémy související dluhovou problematikou v Liberci byly na počátku spolupráce s ASZ velice tíživé a měly celou řadu vedlejších negativních dopadů (nelegální práce, negativní dopady na zdravý vývoj dětí žijících v předlužených domácnostech, kriminalita atp.). Evaluační šetření v tomto směru popsalo celou řadu pozitivních dopadů aktivit vzešlých ze SPSZ.

Za významnou potřebu bylo v SPSZ identifikováno „zajištění sociálního poradenství a asistence v dluhové problematice. Zde je nutno počítat s jistou praxí sociálních pracovníků, jejich kvalifikaci v dluhovém poradenství je ale nutné zvýšit. Stav v těchto službách jsou v Liberci dlouhodobě podhodnocené. Celkem se jedná o potřeby navýšení úvazků dluhových poradců, terénních pracovníků a SAS“ (SPSZ 2016, s. 57). Zásadních pokroků bylo dosaženo, pokud jde o poradce a terénní pracovníky. Podstatné navýšení kapacit sociálně aktivizační služby se dosud nepodařilo, ale aktéři to stále vnímají jako potřebné.

V rámci KPSVL bylo realizováno několika projektů zabývajících se dluhy - zejména v rámci OSP. V Liberci vznikly nové služby a ty stávající byly rozšířeny, díky nově vzniklým pracovním pozicím mohly být podpořeny stovky klientů. Podle evaluačního šetření se podařilo většinu klientů motivovat k aktivnímu řešení jejich dluhové situace. U podstatné části klientů se podařilo snížit míru zadlužení. Více než sto klientů vstoupilo díky podpoře do oddlužení. Řada pracovníků navíc získala nové kompetence v dluhové problematice.

Přes podstatné rozšíření služeb zaměřených na dluhy, existuje značný prostor pro jejich rozvoj. V Liberci je totiž stále velké množství osob s vícečetnými exekucemi, které dluhy s odborníkem neřeší. Kvůli problémům spojeným s pandemií covid-19 bude potřeba rozvoje těchto služeb ještě akutnější. Vzletem k dynamickým proměnám v dané oblasti zůstává také značný potenciál v oblasti vzdělávání pracovníků, kteří se setkávají s tématem dluhů. Potenciál rozvoje je i v oblasti vzdělávání a osvěty veřejnosti.

Na oblast dluhů měl nezanedbatelný dopad také projekt Kontaktní sociální práce, v rámci něhož se začaly systematicky řešit dluhy nájemníků v městských bytech. Zásadní je pro dluhovou oblast také významné rozšíření terénních služeb. Tyto služby totiž přispívají k odhalování dluhů, které by jinak dále narůstaly. Rozšíření TP je tedy zásadní, protože dluhy

¹⁵ Oblasti dluhů se také věnují projekty *Krotitelé dluhů* a *Na cestě k oddlužení*. ČvT v rámci nich pracoval s 55 klienty. Projekt *Na cestě k oddlužení* je určen jen klientům s trestní minulostí, pracovníci působí i v liberecké věznici.

bývají často skryté, lidé se za svou situaci stydí, problém odsouvají, nevědí jak řešit svou situaci, nebo nedůvěřují tomu, že jim někdo v této situaci může pomoci. O latenci daného problému svědčí také to, že osob s vícečetnými exekucemi je v Liberci cca 6 000 (data za rok 2019 zatím nezahrnují dopad pandemie). Realizovanými aktivitami bylo však podpořeno jen několik stovek osob.

Lokální partnerství vnímá *problematiku dluhů v úzkém propojení s tématem bydlení*, viděli jsme to v rámci projektu KSP. Jednou z priorit v oblasti bydlení bylo „řešení dluhové problematiky nájemníků bytů SML. Dluhová problematika byla identifikována jako jedna z klíčových oblastí sociálního vyloučení. Zde je kladen důraz na koordinovaný rozvoj dluhového poradenství a sociální práce zaměřené na řešení dluhové situace sociálně vyloučených stejně jako na podporu aktivního přístupu dlužníků k problému. Jako zásadní se zde mimo jiné jeví monitoring vývoje dluhového problému klientů města Liberec“ (SPSZ 2016, s. 66). Cílem bylo mimo jiné podpořit dlužníky při stabilizaci hospodaření rodiny a domluvit splátkové kalendáře se SML.

Dluhy jsou spojeny s rizikem ztráty bydlení a znemožňují získání vhodného bydlení. S dluhy mají také velké problémy lidé bez domova. Problémy s dluhy jsou navíc často skryté, proto je třeba rozvíjet různé terénní služby.

Díky realizovaným opatřením SPSZ se zlepšila včasná podpora dlužníků a jejich aktivní vyhledávání. Dále byla zajištěna větší kapacity dluhového poradenství a podpory při hospodaření. Klientům je poskytována kvalitnější podpora při splácení dluhů, sjednávání splátkových kalendářů, ale také při oddlužení či zastavování nelegálních exekucí. Díky aktivitám LP se též daří zlepšovat výměnu informací o dluhové problematice mezi místními aktéry.

LP udělalo pokrok i pokud jde o prevenci dluhů. Hlavní prevencí dluhů je totiž zvyšování schopností a možností zajistit si dostatečný příjem osoby/rodiny. V tomto směru pomáhala celá řada služeb, které pomáhají klientům získat zaměstnání. Řada realizovaných opatření směřovala k posílení finanční gramotnosti, která pomáhá nepropadat se do dluhové pasti. Pozitivní ohlas měly také akce, které organizovala ASZ a byly zaměřeny zejména na vzdělávání místních aktérů v dluhové tematice. ASZ organizovala několik školení, kterých se účastnilo několik desítek osob – pokaždé cca 20 osob (resp. 5). Jisté rezervy v Liberci zůstávají v oblasti zvyšování finanční gramotnosti v rámci výuky na školách. Potenciál rozvoje je stále v oblasti zaměstnanosti a prevence nelegálního zaměstnávání.

Kromě aktivit LP měly vliv na oblast dluhů i významné externí vlivy. V průběhu realizace pozitivně přispělo výrazné snížení nezaměstnanosti, které umožnilo zlepšení hospodaření lidí ohrožených sociálním vyloučením. Kladný vliv měly také legislativní změny, díky nimž se snížil práh pro vstup do insolvence (novely z r. 2017 a 2019), pomohlo také nedávné zvýšení nezabavitelného minima (r. 2020) atp. Pozitivní změny nastaly také, pokud jde o osvětu a legislativu týkající se ochrany spotřebitelů (prodejní akce, podomní prodej, tzv. šmejdi). Zásadním nedostatkem je nedořešení otázky zákona o sociálním/dostupném bydlení, který by umožnil snadnější boj s obchodníky s chudobou.

Stručně k dopadům v ostatních oblastech

Podrobněji jsme analyzovali dopady v oblasti dluhů – nutno dodat, že zkoumané projekty jsou do značné míry průřezové a jak bylo popsáno, svými dopady zasahují do všech ostatních

oblastí. Na tomto místě bychom se rádi stručně vyjádřili i k dopadům dalších realizovaných aktivit. Významné dopady se týkaly zejména oblasti bydlení a sociálních služeb. K určitým pokrokům došlo i v oblasti bezpečnosti (APK) a zaměstnanosti. V této podkapitole přidáme též zmínku o oblasti vzdělávání (Férové školy).

- **Bydlení**

Opatření SPSZ v oblasti bydlení se zaměřovala na posílení terénní sociální práce a řešení dluhové problematiky (čemuž jsme se věnovali v předchozích kapitolách). Opatření této kapitoly se ale také zaměřovala na otázku bezdomovectví, rozvíjení sociálního a prostupného bydlení a boj proti obchodu s chudobou a kontrolu ubytovacích zařízení. Tuto oblast dále rozvíjí nový strategický dokument: V roce 2020 vznikl Tematický akční plán pro oblast bydlení, bezpečnosti a občanského soužití Liberec pro období 2020–2022.

Od doby, kdy bylo tvořeno SPSZ došlo v Liberci k zásadním změnám strategie přidělování městských bytů. Systém prostupného bydlení je postupně utlumován a zaveden byl model Housing First (v roce 2020 šlo o 19 bytů v tomto režimu). Kromě toho došlo k podstatnému navýšení počtu sociálních bytů. S přibývajícimi byty budou vznikat nové nároky na podporu sociálních služeb při zabydlování, velkou výzvou bude také nastavení optimálního sociálního mixu v jednotlivých bytových domech.

Díky projektům IROP vznikly desítky sociálních bytů, které jsou v majetku města. V r. 2019 byl dokončen také projekt IROP na vytvoření pěti sociálních bytů (5 nových sociálních bytů – ubytování celkem až pro 23 osob). Projekt *Sociální byty Liberec* (realizátor Romodrom) byl zaměřen na nákup tří bytových jednotek a rodinného domu v lokalitě města Liberec za účelem vytvoření sociálních bytů pro cílovou skupinu osob v bytové nouzi.

Pokrok byl zaznamenán také v oblasti přidělování bytů, které je transparentnější a klíčovým kritériem je sociální situace dané osoby/rodiny. „Hodně se zlepšila dostupnost městských bytů pro sociálně slabé, pravidla přidělování to se taky zlepšilo“ (resp. 7). Přidělování bytů je transparentnější, snížil se práh a zlepšila se podpora pro lidi, který bydlí v městských bytech (resp. 11). Celkově se zlepšila dostupnost a prostupnost bydlení. Došlo k větší aktivizaci nájemníků městských bytů. Zlepšily se ale také služby pro osoby bez domova.

Dále se podařilo zvýšit dostupnost krizového bydlení díky vytvoření azylového domu (více viz níže). Jak již bylo popsáno, díky projektům KPSVL došlo k pozitivním posunům v oblasti prevence ztráty bydlení a v oblasti podpory při zabydlování v obecních bytech. Dílčí úspěch jsme zaznamenaly i v oblasti prevenci obchodu s chudobou.

Obec neustále rozšiřuje svůj bytový fond, přiděluje byty sociálně citlivě a průběžně modifikuje rozdělení bytů do jednotlivých kategorií a inovuje metodiku přidělování bytů.¹⁶ V rámci evaluačního šetření byly identifikovány jisté rezervy v komunikaci Humanitního oddělení s Technickou správou bytového fondu, která je navíc personálně poddimenzovaná (resp. 1).

V Liberci je řada objektů, kde dochází k obchodu s chudobou. Majitelé pronajímají byty za neúměrně vysoké nájemy, které jsou pak hrazeny ze sociálních dávek. Aktéři jsou si vědomi, že je vhodné takovým lidem nabídnout nějakou formu podporovaného bydlení, aby tyto peníze

¹⁶ Někteří poskytovatelé služeb považují postup obce při zabydlování jejich klientů stále za příliš zásluhový a formalistický. Město je také ve sporu s firmou Interma, důsledkem sporu je menší počet bytů, které může město využívat (jedná se o více než 200 bytů – resp. 2).

byly vynaloženy efektivněji. V roce 2015 bylo v Liberci je 25 ubytovacích zařízení, 170 lidí bez domova (Šolková 2015, s. 69).¹⁷ LP situaci důsledně mapuje a navrhuje opatření k řešení zjištěných problémů. Přesto stále dochází k excesům – nedávno sociální pracovníci pracovali s rodinou, které ubytovna vypočítala nájem přes třicet tisíc korun (resp. 6). Obec se v poslední době pokouší zavádět tzv. bezdoplatkové zóny (opatření obecné povahy). Pokud jde o užitečnost takového opatření, ASZ se s obcí neshoduje.¹⁸

Dostupnost bydlení je v Liberci vnímána stále jako klíčový problém. Problémem jsou vysoké ceny bydlení (v Liberci je běžné, že za byt 2+1 zaplatí lidé 15 000,- i s energiemi; kauce může dělat 30 000,- a u obchodníků s chudobou může bydlení pro rodinu přesáhnout i 30 000,- měsíčně), dalším problémem je nedostatek bytů, diskriminaci na trhu s bydlením i vysoké zálohy na byt.¹⁹ „V současnosti je přes všechna pozitivní opatření téměř nemožné rodinu s dětmi ubytovat“ (pracovník NNO).

Trochu detailněji se nyní podíváme na dvě realizovaná opatření, která jsou respondenty vnímána jako úspěšná: vytvoření Azylového domu a zavedení systému Housing First.

Azylový dům pro ženy a rodiny Liberec

Probíhá projekt OPZ (*Azylový dům pro ženy a rodiny Liberec 2020–2022*), který navazuje na rekonstrukci objektu (projekt IROP). Vytvoření tohoto zařízení je vnímáno aktéry jako velký úspěch. AD významně přispívá k řešení bytové nouze rodin s dětmi. V prvních měsících se podařilo sestavit kvalitní tým pracovníků a nastavit pravidla pro fungování AD.²⁰

AD začal fungovat začátkem roku 2020 a během prvního pololetí ubytoval 5 rodin s dětmi a 12 žen (žijících samostatně). U 3 rodin a 2 žen se podařilo dosáhnout účelu spolupráce (odešly bydlet jinam). Někteří klienti si díky podpoře také našli zaměstnání. Zájem o službu je enormní, z kapacitních důvodů byly odmítnuty již desítky zájemců.

Služba přispívá ke zvýšení kompetencí v bydlení a zlepšení školní docházky dětí. Díky podpoře byly 3 děti přiděleny do péče rodičům, 3 rodiny také získaly nájemní smlouvy. Zprostředkovaně dopadá vytvoření AD i na obchod s chudobou, protože ubytované rodiny nejsou zneužívány nepoctivými ubytovateli. V rámci evaluačního šetření jsme zaznamenali případ, kdy osmičlenné rodině stanovila ubytovna nájem na 38 500 korun měsíčně (resp. 8).

¹⁷ Situace se ale poměrně dynamicky proměňuje a také se díky rozšíření terénní práce prohlubuje znalost týkající se osob bez domova. Terénní pracovníci v roce 2020 pracovali s kvalifikovaným odhadem 250-300 lidí bez domova.

¹⁸ Otázkou je, jestli jde o účinný nástroj boje proti obchodu s chudobou? Jestli se v daných lokalitách zlepšily podmínky k životu? Jestli se problém nepřesouvá jen do jiné části města? Kam odejdou lidé, kteří v souvislosti s tímto opatřením ztratí bydlení?

¹⁹ Aktérům stále chybí zákon o sociálním/dostupném bydlení, který by problematiku řešil systémově a na území celé ČR.

²⁰ Cílem AD je: Poskytnout ubytování a zázemí klientům v bytové nouzi na nezbytně nutnou dobu. Pomoci řešit klientům jejich finanční situaci. Pomoci nalézt uplatnění na trhu práce. Dohlédnout na zlepšení školní docházky u rodin, kde s ní mají problém. Zajistit terapeutické služby. Ukázat možnosti, jak lze smysluplně trávit volný čas.

System prostupného bydlení a Housing First

Město Liberec nemá velký bytový fond, ale všechny byty jsou přidělovány na základě sociálních kritérií.²¹ Na počátku spolupráce kladla obec důraz na rozvíjení systému prostupného bydlení, na tuto oblast se zaměřovala také opatření SPSZ. Od roku 2017 však dochází k postupnému útlumu prostupného bydlení a pozornost se přenáší na rozvíjení programu Housing First. K přesouvání důrazu docházelo mimo jiné pod vlivem Platformy pro sociální bydlení.²² V roce 2019 vznikla *Koncepce sociálního bydlení Liberec (KSB)*. V Liberci pokračuje prosociální přidělování bytů, město plánuje rozšířit svůj bytový fond o další stovky bytů (více viz Město Liberec 2019b).

„Konečným dopadem podpory v prostupném bydlení je stav, kdy si klient najde bydlení na běžném trhu s byty, tedy v komerční sféře, nebo si udrží bydlení v městském bytě“ (Město Liberec 2019b, s. 26). „Od prosince 2015 do června 2018 bylo do prostupného bydlení zařazeno 28 domácností, z toho 8 se postupně dostalo do bydlení (29 %) a z nich 7 udrželo bydlení více než 1 rok (88 %)“ (Město Liberec 2019b, s. 27). Celkově však proběhlo málo prostupů. Důvodem je hlavně přenášení pozornosti na pilotování systému Housing First. „Na začátku roku 2019 bylo v rámci režimu HF obsazeno celkem 15 bytů, v následujících letech bude snahou města obsadit do 10 bytů ročně v režimu HF“ (Město Liberec 2019b, s. 28).

• Bezpečnost

Oblast bezpečnosti byla klíčová v době příchodu ASZ do Liberce. Obec chtěla díky spolupráci s ASZ zavádět opatření v oblasti bezpečnosti. Díky aktivitám LP došlo k zefektivnění monitoringu a koordinaci bezpečnostních aktivit. Zavádějí se opatření na zvýšení pocitu bezpečí na území města. Rozšiřují se možnosti podpory osob, které se vracejí z výkonu trestu (ČvT, Romodrom, Rubikon aj.). Dále se rozvíjejí služby pro drogově závislé. Hlavní aktivitou vzešlou ze SPSZ byl úspěšný projekt APK. Potenciál rozvoje zůstává v oblasti vzdělávání, osvěty a preventivních programů. Jisté rezervy jsou v preventivních aktivitách na ZŠ, ale asi také koncepční uchopení problematiky a kyberkriminalita (resp. 12). Nedaří se navýšit počty policistů v Liberci (jak státní tak městské). V Libereckém kraji je nejvyšší počet trestných činů na jednoho policistu (resp. 12).

Aktivity LP v oblasti bezpečnosti se odrážejí také v *Plánu prevence kriminality města Liberec pro období 2020-2022*. LP v tomto směru komunikuje také s *Výborem pro sociální služby a bezpečnost (SML)*. Kooperace se aktivně účastní manažer prevence kriminality.

S přispěním ASZ se daří prohloubit znalost skrze výzkumy a analýzy bezpečnosti. V roce 2020 vznikl TAP zaměřený na oblast bezpečnosti, který obsahuje i analytickou část. Vznikl i *Plán prevence kriminality statutárního města Liberec pro období 2020-2022*. V minulosti vznikly mapy pocitu bezpečí ve spolupráci s Univerzitou Palackého (2017) a nyní jsou tvořeny mapy kriminality v rámci projektu *Mapy budoucnosti* – budou pravidelně sbírána data k pocitu

²¹ „Všechny byty ve vlastnictví statutárního města jsou tedy výlučně přidělovány na sociální bázi - osobám v bytové nouzi či ohroženým ztrátou bydlení, ohroženým rodinám s dětmi, seniorům, lidem s nízkými příjmy, se znevýhodněním zdravotním i sociálním aj., kteří nedokáží vlastními prostředky řešit své bytové potřeby v komerční sféře“ (Město Liberec 2019b, s. 1). Nutná bezdlužnost vůči městu.

²² ASZ se účastnila plánování aktivit a přispěla vlastními znalostmi místního kontextu.

bezpečí, na kterých bude možné sledovat změny. Liberec je jedním z pilotních měst. Jde o mapy, v kterých je možné zobrazovat data na úrovni ulic, a když má někdo oprávnění, tak i na úrovni GPS. Díky tomu je možné přizpůsobovat činnost hlídek, orientace kamerového systému atp. To je úplná novinka (resp. 12). Inspirací pro tyto aktivity je mimo jiné platforma Bezpečný Kolín, která navazovala na aktivity lokálního partnerství v Kolíně.

Asistenti prevence kriminality působí v Liberci již několik let a jde o aktivitu, která se osvědčuje. Od r. 2018 působí v Liberci v kapacitě 5 úvazků (projekt OPZ do 2020). Vzhledem k velikosti města byl počet asistentů nedostatečný (Město Liberec 2020, s. 47), proto byl připraven navazující projekt (OPZ), díky kterému se rozšířil počet APK na 9 (v plánu je jich 10). Cílem této aktivity je snižování kriminality, zvyšování pocitu bezpečí, ale také zlepšení komunikace s občany a celkové zlepšení soužití v obci. Cílem projektu je také zvýšit pocit bezpečí v přidělených lokalitách Liberce. Součástí je též budování důvěry mezi sociálně vyloučenými občany a občany z majority a posilování mediační role APK během projektu (průběžné vzdělávání, supervize, metodické vedení).

APK se podílí na prevenci kriminality v obci, přispívají k ochraně a bezpečnosti osob a majetku. Dále provádí dohled nad dodržováním čistoty na veřejných prostranstvích v obci. Při své činnosti je asistent podřízen konkrétnímu strážníkovi – mentorovi.

Respondenti evaluačního šetření hodnotili činnost asistentů pozitivně. Respondenti vnímají kauzální souvislost mezi činností asistentů a snižující se kriminalitou. Dále zmiňovali jejich dopad na informovanost občanů, či prevenci sociálně patologických jevů. APK ale zprostředkovávají informace i opačným směrem, přenášejí znalost z terénu na úroveň obce (resp. 6).

Dopady tohoto opatření registrujeme též oblasti pocitu bezpečí: „Zvyšování pocitu bezpečí ukazují i pocitové mapy a podle mě na tom mají asistenti velkou zásluhu“ (resp. 4). Dopady se také týkají prevence přestupkové a trestné činnosti, ale také zdravotních rizik. Doprovází sociálně vyloučené, předávají je pracovníkům různých služeb atp.

Za pozitivum lze považovat, že více než polovina pracovníků jsou příslušníci etnické menšiny. Kladem je také personální stabilita, původních pět asistentů vydrželo celou dobu projektu. Díky tomu si budují znalost terénu i důvěru obyvatel. APK dohlížejí na problematiku místa v obci, působí preventivně ve vztahu k záškoláctví, šikaně atp. Intenzivně spolupracují s policisty, ale také s terénními pracovníky. Přispívají také k prevenci vandalismu, k bezpečí v městské hromadné dopravě, v parcích a na dětských hřištích, v okolí domů a SVL.

- **Zaměstnanost**

Cílem SPSZ bylo posílit poradenskou činnost, zlepšit podporu pracovních kompetencí CS, rozvoj prostupného zaměstnávání, rozšíření VPP a SÚPM, zlepšení komunikace se zaměstnavateli. Dalším cílem bylo motivovat cílovou skupinu k hledání zaměstnání a rozvíjet pracovní kompetence. Prostupné zaměstnávání. Sladovat potřeby trhu práce a vzdělávání. SPSZ v této oblasti nebylo příliš rozpracované, přesto dochází k pokroku.

Vývoj v této oblasti výrazně zasáhla ekonomická konjunktura. Velká poptávka po pracovní síle a zvýšení nezabavitelné částky přispělo k lepší zaměstnatelnosti dlouhodobě nezaměstnaných. Zlepšila se i možnost uplatnění Romů (resp. 10).

K pozitivním změnám přispěly i aktivity LP. K významnému zapojení zaměstnavatelů dochází v rámci projektu Férové školy, který se zaměřuje mimo jiné na kariérové poradenství na školách (partner žadatele Educa quality). Díky rozvoji terénních služeb a odborného sociálního poradenství se podařilo motivovat klienty k hledání zaměstnání. Dochází i k rozvoji dostupného zaměstnávání, jde však o aktivity, na kterých se příliš nepodílí LP (TEXman, Fokus, Tulipán). K výraznému útlumu dochází, pokud jde o využívání VPP, důvodem je zejména změna financování i celkový nedostatek pracovních sil na pracovním trhu. Zaměstnávání na VPP koordinuje příspěvková organizace obce s názvem Komunitní práce Liberec. Někteří respondenti vyjadřovali nespokojenost s komunikací Úřadu práce. Problematické je také to, že na magistrátu „zaměstnanost zatím nikdo pořádně neuchopil, tam máme jistý dluh (resp. 2). Se zvýšením nezaměstnanosti, které souvisí s pandemií covid-19, bude toto téma nabývat na důležitosti.²³

K určitému posunu v této oblasti došlo s vytvořením Tematického akčního plánu pro oblast zaměstnanosti a dluhů v Liberci 2020–2022. Z tohoto dokumentu vzešel navazující projekt na rozšíření APK, jehož sekundárním cílem je také zaměstnanost osob z CS. Z procesu plánování vzešel také projekt OPZ, který má řešení zaměstnanosti jako primární cíl: *S D.R.A.K.em proti chudobě*. Cílem projektu je změnit nepříznivou sociální situaci klientů, jejich vzdělávání, posílení pracovních kompetencí, ale také zvýšení sebevědomí. Min. 10 klientů získá podporou praktických dovedností, stálou práci a podporou dluhového poradenství při řešení své životní situace (web ESIF 2021). Vzniknou i tréninková pracovní místa.

- **Sociální služby**

SPSZ se věnoval problematice závislostí, posílení terénních služeb, řešení zdravotních aspektů sociálního vyloučení, dále tématu dluhů a komunitní práce. Rozšiřování služeb zaměřených na prevenci závislostí a řešení následků spojených se závislostí se podařilo, mimo jiné díky vytvoření Domu humanity. Most k naději díky tomu poskytuje všechny svoje služby pod jednou střechou, což je dobré jak pro organizaci, tak pro veřejnost (resp. 13).²⁴ Rozšiřovaly se služby obou hlavních organizací, které se problematice věnují (MONA a Advaita). Podařilo se též vytvořit nový azylový dům a zavést terénní sociální práci při obci. Terénní sociální služby mají dnes v Liberci cca dvojnásobnou kapacitu, než tomu bylo na počátku spolupráce s ASZ (resp. 11). Úspěchem je také zásadní rozšíření dluhového poradenství, kterému jsme se věnovali výše. Nepodařilo se příliš pokročit při řešení zdravotních aspektů sociálního vyloučení a také rozšíření SAS.

²³ Důležitost oblasti zaměstnávání ukazuje i nedávné dotazníkové šetření. V rámci tvorby *Strategického plánu rodinné politiky LiK* (2019) proběhlo dotazníkové šetření mezi rodiči s dětmi, ze kterého vyplývá, že rodinná politika by se měla zaměřit na problematiku flexibilní pracovní doby, na druhém místě zmiňovali potřebu zdravého a bezpečného prostoru, na třetím místě uváděli problém nedostatku míst v jeslích a školkách, na čtvrtém místě byla uváděna finanční dostupnost bydlení (SPRP 2019, s. 17).

²⁴ Realizováno v rámci IPRÚ, IROP neumožňoval realizaci projektů v oblasti sociálních služeb.

Problematika sociálních služeb se přitom neřeší jen v rámci LP, ale nyní zejména na pracovních slupinách komunitního plánování sociálních služeb, kterého se účastní i pracovníci ASZ a manažer SPSZ. „KPSS funguje pravidelně, město vypracovalo nová pravidla poskytování dotací z rozpočtu Statutárního města Liberec (SML) na podporu financování sociálních služeb poskytovaných na území města Liberec“ (resp. 2). K rozvoji sociálních služeb v Liberci také významně přispěla komplementární platforma IPRÚ, která je nahrazena ITI (Integrated Territorial Investments – integrované územní investice). V rámci této platformy funguje PS Sociální soudržnost a zaměstnanost.

- **Vzdělávání**

Oblast vzdělávání neměla v SPSZ svou kapitolu a byla řešena v rámci zvláštního strategického dokumentu (MPI 2016-2019). Velká část realizovaných opatření v této oblasti byla naplněna skrze projekt OP VVV Férové školy v Liberci. Ten byl zacílen na podporu všech ZŠ. Navazující projekt Férové školy II. podporuje ZŠ a nově také MŠ v Liberci. V rámci prvního projektu byly realizovány tyto aktivity: aktivity metodika asistentů pedagoga a školních asistentů, aktivity koordinátora inkluze pro obec, aktivity koordinátorů inkluze pro školu, doučování, kroužky, workshopy pro rodiče, osvětová kampaň a aktivity kariérových poradců. Některé z těchto aktivit je dokonce možné považovat za příklady dobré praxe – např. činnost kariérových poradců a koordinátorů inkluze (viz např. Žampová 2020, Kučera 2020). Aktivity z velké míry pokračují v osvědčené podobě i v rámci druhého projektu. Pozice koordinátor inkluze na základní škole pod názvem motivační pracovník a koordinátor včasné péče je nyní ověřována také v mateřských školách.

- **Shrnutí**

V návaznosti na SPSZ 2016-2019 bylo v Liberci realizováno množství projektových i neprojektových aktivit. SPSZ přitom navazuje na předchozí aktivity místních aktérů, které jsou díky aktivitě LP lépe koordinovány a rozvíjeny. „Strategický plán částečně navazuje na *Komunitní plán sociálních služeb a služeb sociálního charakteru v regionu Liberec na období let 2014–2016*, dále vychází z *Rámce pro realizaci obecního plánu sociálního bydlení na území statutárního města Liberec (2015)*“ (SPSZ 2016, s. 19). Na SPSZ navazují dva další strategické dokumenty (TAP), v roce 2021 navíc proběhne revize SPSZ.

LP se intenzivně věnovalo oblasti bydlení, kterou aktéři považují za klíčovou. V této oblasti také došlo k významným posunům. Významné pokroky byly zaznamenány také v oblasti sociálních služeb, bezpečnosti a vzdělávání. K méně rozpracovaným kapitolám SPSZ patřila oblast zaměstnanosti. Realizaci opatření v této oblasti navíc narativně ovlivnily změny pravidel v rámci APZ a také změny ve výzvách ESIF, které odradili potenciální zájemce o projekty na sociální podnikání. Oblast zaměstnanosti naštěstí zásadním způsobem ovlivnila ekonomická konjunktura a významné snížení nezaměstnanosti. Evaluační šetření popisuje zásadní pokroky v oblasti dluhů, ukazuje ale také problémy v oblasti zdraví (pomezí sociálního a zdravotnického sektoru). Oblast zdraví a zaměstnanosti patrně trpí také tím, že v rámci magistrátu není problematika koncepčně řešena.

Vstupní analýza (Matysová, Šmoldas a Beránková 2017, s. 62) generovala sadu doporučení: „rozvíjet koncept prostupného bydlení, navýšit omezené kapacity městského bytového fondu, rozvíjet dluhové poradenství, navýšit počet terénních pracovníků zaměřených na práci s lidmi bez domova, vybudovat azylový dům pro ženy, hledat způsoby sladování sociálních a psychiatrických služeb (terénní psychiatr, terapeuti v pobytových službách), rozvíjet nabídku krizové pomoci (chybí zejména krizové pobytové služby dostupné i ve večerních hodinách a o víkendech).“ Ve všech zmíněných oblastech došlo k pokroku, kromě sladování sociálních a zdravotnických služeb, dále se příliš nedaří rozvíjet služby krizové pomoci.

Při hodnocení úspěšnosti realizace naplánovaných opatření, je však třeba mít na paměti, že jednotlivé kapitoly návrhové části SPSZ se do určité míry překrývají, řada opatření se opakuje ve více kapitolách. U některých opatření se ani nepodařilo zjistit, o jaké opatření mělo jít. Obecně se však naráželo na personální i finanční kapacity místních aktérů. Jistým problémem je také to, že ne všude byly jasně stanovené odpovědnosti a indikátory úspěšného splnění daných opatření.

6.2 Naplňování cílů KPSVL

Tato kapitola detailněji popíše přínosy spolupráce s ASZ pro samotné lokální partnerství. V předchozích kapitolách jsme se více zaměřovali na dopady na sociálně vyloučené a lidi ohrožené sociálním vyloučením, kteří jsou však pro ASZ sekundární cílovou skupinou (ASZ na ně nemá přímý vliv – pouze zprostředkovaný). Primární cílovou skupinou (CS) jsou pro ASZ institucionální aktéři, s kterými přímo pracuje, a na které má přímý vliv. Kritéria hodnocení partnerství odvozuje zejména z *Metodiky KPSVL*.

Příprava SPSZ a následná podpora při realizaci aktivit a opatření je základním a klíčovým východiskem KPSVL, proto v rámci evaluace SPSZ hodnotíme také naplňování cílů KPSVL, které jsou v Metodice KPSVL definovány jako „zajištění *adresnosti, koordinace, konzistence a synergie* místních opatření sociální integrace založených na lokálních potřebách, která budou realizována prostřednictvím specifického mechanismu financování z prostředků ESIF“.²⁵ Kromě již zmíněných kritérií se zaměříme také na *kapacitní posílení aktérů a projekty*, skrze které k tomuto posílení došlo.

Na základě cílů KPSVL se následující část evaluační zprávy zaměří na ověření, zda a do jaké míry realizace definovaných opatření splňuje očekávané parametry – *adresnost, koordinace, konzistence, synergie*. K nim přidáváme také *udržitelnost* jako parametr, který je podmínkou pro dlouhodobé naplňování cílů KPSVL.

SPSZ navazoval na kvalitní výzkumy a analýzy (např. Šolková 2015), obec k strategickému plánování přistupovala aktivně a podařilo se do LP zapojit velké množství aktérů. SPSZ vznikl z otevřeného dialogu relevantních aktérů, který ve výsledku stimuloval synergický efekt aktivit jednotlivých aktérů. SPSZ nese drobné nedostatky v oblasti

²⁵ **Adresnost**, tj. jestli intervence probíhá v místech s koncentrovanými problémy; **koordinace**, tj. jestli jsou aktivity realizované v jednotlivých oblastech dobře koordinovány; **konzistence**, tj. jestli kapacita intervence odpovídá místním potřebám; **synergie**, tj. jestli na úrovni konečných příjemců (sociálně vyloučených obyvatel nebo domácností) jsou propojeny aktivity z různých tematických oblastí.

strategického plánování (např. nejasně stanovené odpovědnosti a indikátory), drobným zádrhelem byla výměna na pozici lokálního konzultanta (LK) v době přípravy SPSZ.

Díky aktivitám LP vzniklo více než sto pracovních míst, podařilo se dosáhnout zásadního pokroku při rozvoji sociálních služeb, byla zavedena zcela nová opatření jako APK, OSP při Romodromu, či Azylový dům pro ženy a rodiny s dětmi. Zavedeny byly též inovativní modely pomoci (Housing First). Stávající služby byly navíc většinou posíleny. Díky aktivitám LP je podpora sociálně vyloučených a sociálním vyloučením ohrožených osob v Liberci individualizovanější a komplexnější, existuje širší spektrum forem podpory.

6.2.1 Adresnost a relevance

V této kapitole se budeme věnovat adresnosti (či relevanci) intervence ve smyslu zacílení intervencí a koncentrace zdrojů na řešení problémů v místě jejich největšího rozsahu. Jde o to, aby intervence podporovala ty, kterým byla určena. Budeme zde posuzovat také relevanci intervencí, o které vypovídá například to, zda realizované aktivity byly v souladu s doporučeními analytických dokumentů. Vstupní analýza (VA) vznikala souběžně se SPSZ (sběr dat proběhl cca v polovině roku), kompletní pak byla až v r. 2017, tedy o několik měsíců později, než samotné SPSZ. Je však třeba zdůraznit, že SPSZ navazoval na několik kvalitních analytických dokumentů.

LP nezapomíná na ty nejzranitelnější, včetně těch, jejichž podpora je mnohdy politicky nepopulární (osoby bez domova, trpící závislostmi, osoby s trestní minulostí aj.). Výrazně byly např. rozšířeny terénní služby, které mají za úkol aktivně vyhledávat osoby, které by jinak zůstali mimo systém (např. lidé bez dokladů). Jak už bylo zmíněno, poněkud zanedbaná je oblast zdraví ve vztahu k sociálnímu vyloučení. Komplikovaná komunikace sociálního a zdravotního sektoru byla v r. 2020 ještě zhoršena pandemií a přetížením zdravotnického systému. Jisté rezervy jsou také, pokud jde o péči o lidi s kombinovanými znevýhodněními jako je dlouhodobá nezaměstnanost, závislost, vyšší věk, duševní porucha aj. V Liberci je také nedostatek terénní práce s mládeží. Stále přetrvává potřeba vytvoření alespoň jednoho NZDM. V plánu bylo vystavět další dvě zařízení, ale plány narážely na nedostatek vhodných prostor, nedostatek personální a finančních kapacit. V Liberci jsou dvě NZDM, ve srovnatelném Hradci Králové jsou čtyři (Jiříček 2020, s. 26). V současné době dokonce panuje nejistota, kde bude působit jedno v místních NZDM (ČvT).²⁶

Místní aktéři reagují na průběžná zjištění, což přispívá k lepšímu zacílení intervencí. Příkladem je přesouvání pozornosti z dostupného bydlení na koncepci Housing First. V rámci tohoto procesu bylo provedeno detailní šetření situace bydlení v Liberci. Obec si zadává výzkumy, reaguje na jejich zjištění, vede dialog se znalostními aktéry (ASZ, Platforma pro sociální bydlení). K lepšímu zacílení realizovaných opatření přispívá také rozšíření terénních služeb, které aktivně vyhledávají lidi v tíživé životní situaci a reagují na jejich aktuální problémy. Ocenění zaslouží také rozšiřování městského bytového fondu, tvorba nových sociálních bytů a zkvalitňování podpory lidí žijících v těchto bytech.

²⁶ Bude se rozšiřovat potravinová banka, kvůli čemuž se NZDM musí stěhovat. Pracovníci se obávají, jestli seženou adekvátní prostor (resp. 8).

6.2.2 Konzistence s potřebami

Konzistence kapacity prováděných opatření s potřebami sociálně vyloučených a osob ohrožených sociálním vyloučením je blíže analyzována v rámci evaluace dopadů opatření SPSZ v předchozích kapitolách. Nyní se více podíváme na otázku, zda rozsah intervencí odpovídá rozsahu řešených problémů.

Robustnost opatření byla adekvátní, pokud jde o odborné sociální poradenství, ačkoli i zde zůstává prostor pro rozvoj. Po tom, co se osvědčili asistenti prevence kriminality, převládlo v LP přesvědčení, že by bylo vhodné rozšíření, což se podařilo v druhé polovině roku 2020, kdy došlo ke zvýšení počtu APK z 5 na 9. Posílení stále čeká, pokud jde o aktivity a opatření na pomezí zdravotních a sociálních služeb (terénní sestra, sociální sanitka, ubytovací zařízení pro lidi, kteří jsou sociálně vyloučení a zároveň zdravotně postižení aj.). Z evaluačního šetření také vyplývá, že jsou méně pokryté potřeby osob s kombinovanými problémy (závislost, duševní onemocnění, bytová nouze atp.) a osoby, které nejsou schopny se osamostatnit a potřebují dlouhodobě pobývat v nějakém zařízení (stárnoucí, zdravotně postižené osoby bez domova) (resp. 3).

V této oblasti klasicky narážíme na to, že potřeby obyvatel přesahují možnosti aktérů tyto potřeby saturovat. Můžeme tedy spíše hovořit o pozitivním trendu, díky němuž je větší část sociálně vyloučených a sociálním vyloučením ohrožených obyvatel podchycena a průběžně se mapují jejich potřeby. Ve srovnání s jinými lokalitami je mimořádná pozornost věnována oblasti bydlení, v této oblasti se navíc daří dosahovat významných pokroků. Z evaluačního šetření vyplývá, že se daří reagovat na potřeby CS a uplatňovat inovační opatření (např. Housing First).

Na tomto místě je třeba upozornit, že rozsah sociálního vyloučení se časem mění, problémy se mohou také přelévat z jedné části obce do druhé atp. Navíc se stále prohlubuje poznání ohledně rozsahu, formy a různých souvislostí sociálního vyloučení v Liberci. V tomto směru je možné konstatovat, že aktivity jednotlivých členů LP na tyto změny postupně reagují a v případě, že se objeví nějaká zanedbaná oblast, snaží se zavádět opatření, která by zjištěné potřeby saturovala. To ukázala např. příprava a realizace dvou *Tematických akčních plánů (2020)*.

6.2.3 Koordinace

V této kapitole se zaměříme na to, jestli díky spolupráci s ASZ dochází k lepší koordinaci aktivity jednotlivých aktérů, jestli tedy aktéři nejednají izolovaně (nekoordinovaně).

Obec dlouhodobě pracuje na vhodném nastavení sociální politiky a k problému sociálního vyloučení přistupuje koncepčně. Aktivity LP v tomto směru přispěly k tomu, aby byla tato oblast dostatečně prozkoumána, aby byli zapojeni všichni relevantní aktéři, aby tito aktéři spolu lépe komunikovali, a aby byli adekvátním způsobem podporováni ve své činnosti.

Pro koordinaci sociálního začleňování mělo velký význam samotné *zavedení pozic*, které tuto koordinaci mají zajišťovat (LK, KIV a manažer SPSZ). V tomto ohledu lze konstatovat, že tyto pozice se daří obsazovat vhodnými osobami a tyto osoby dlouhodobě na svých pozicích setrvávají. Na pozici LK došlo během trvání LP 2x k výměně – v jednom případě pracovník odešel z ASZ, v druhém odešel na pozici LK v sousedním Jablonci

(na procesech sociálního začleňování v Liberci se dále podílí), třetí LK působí na dané pozici několik měsíců, ale před tím dlouhodobě působil v sociálních službách a byl v Liberci dokonce členem LP. Klíčová je také pozice manažera SPSZ, který pozitivně přispívá ke kvalitní koordinaci aktivit LP, usnadňuje komunikaci aktérů a zapojuje se přímo do realizace některých projektů (např. KSP).

Aktuálně LP řeší zejména přípravu revize SPSZ, téma zdraví ve vztahu k bezdomovectví, vytvoření kontaktního místa pro bydlení, rozvoj asistentů prevence kriminality a monitoring azylového domu pro ženy a rodiny s dětmi (zdroj - audit lokalit). Díky aktivitám LP si jednotliví členové častěji vyměňují informace, k čemuž však přispívají i jiné platformy (IPRÚ, ITI, Komunitní plánování sociálních služeb aj.). V poslední době aktivity v této oblasti podpořila příprava Strategie rozvoje SML +2021, v rámci které byly řešeny všechny oblasti relevantní pro LP.²⁷

Z hlediska koordinace se objevil jeden problém: Na magistrátu jsou dva odbory, které se věnují sociální problematice (odbor školství a sociálních věcí; odbor sociální péče). Komunikace a kooperace odborů se odrazila i v aktivitách LP a jisté nedostatky v této oblasti zmínilo několik aktérů (pracovníci kraje, neziskových organizací, magistrátu i MMR). Aktéři problém popisují jako dlouhodobý. Z hlediska aktivit LP by bylo dobré tuto záležitost hlouběji analyzovat, aktivitám LP by prospělo prohloubení spolupráce samosprávy a státní správy v Liberci a větší zapojení státní správy do aktivit LP. Při evaluaci v jiných obcích se totiž ukazuje, že státní správa a samospráva mohou spolupracovat v užším propojení, mohou společně plánovat aktivity a efektivněji komunikovat, a to i při zachování všech zákonem stanovených postupů.

6.2.4 Synergie na úrovni opatření

Pro potřeby synergického efektu je třeba, aby intervence probíhala ve všech tematických oblastech a aby bylo zapojeno maximum relevantních aktérů. Zároveň je nezbytné, aby aktéři konali ve vzájemné provázanosti. Jde tedy o to, jestli na úrovni konečných příjemců (sociálně vyloučených obyvatel) jsou propojeny aktivity z různých tematických oblastí.

Procesu strategického plánování předcházelo kvalitní síťování a samotný proces přípravy probíhal vysoce participativně. Zapojila se většina relevantních aktérů z Liberce a byla navázána spolupráce s aktéry, kteří dosud v Liberci nepůsobili (Platforma pro sociální bydlení). Jak již bylo zřejmé v kapitole věnované přehledu evaluovaných priorit, cílů a realizovaných opatření SPSZ, **mezi jednotlivými oblastmi jsou jen menší rozdíly**. Aktivity v jednotlivých oblastech jsou poměrně vyrovnané. Větší množství realizovaných opatření bylo v oblasti bydlení a dluhů, což jsou oblasti se skutečně palčivými problémy. Významné intervence byly realizovány také v oblasti sociálních služeb, jejichž dopady většinou zasahují průřezově více oblastí (např. terénní práce zasahuje svými dopady do oblasti bydlení, zaměstnanosti, dluhů, bezpečnosti, ale i do oblasti zdraví a vzdělávání). Masivní opatření jsou také realizována v oblasti vzdělávání – díky nově spuštěnému projektu *Férové školy II* jsou vytvořeny desítky pracovních pozic, je zapojeno množství firem v rámci kariérového

²⁷ Jeden z respondentů se vyjádřil, že by bylo vhodné ještě úžeji provázat jednotlivé strategické dokumenty, aby na sebe lépe navazovaly (resp. 11).

poradenství, jde o obrovský projekt s alokovanou částkou kolem osmdesáti milionů. Poměrně dobře probíhá realizace opatření v oblasti bezpečnosti.

Trochu méně opatření bylo realizováno v oblasti zaměstnanosti, což patrně také odpovídá závažnosti identifikovaných problémů (ačkoli nově do problematiky výrazně zasáhla pandemie covid-19). Výrazně pomohla ekonomická konjunktura, která přispěla k výraznému snížení nezaměstnanosti, včetně té dlouhodobé. Zdá se tedy, že každé z oblastí je věnována patřičná pozornost a žádná z nich není výrazně zanedbána. Ve srovnání s jinými lokalitami toto oceňuji zvláště u oblasti bydlení, která je nesmírně komplikovaná na řešení a bývá také mnohdy opomíjená.

K synergickému efektu nedochází, pokud jde o pomezí zdravotnických a sociálních služeb. Problémem je také to, že na magistrátu není tato oblast koncepčně uchopena a pracovníci kraje v tomto směru nemají na magistrátu žádnou osobu, s kterou by tyto věci mohli řešit (resp. 13). V roce 2021 proběhne v Liberci výzkum, který snad navrhne vhodná opatření pro řešení zjištěných problémů (ve světle evaluačního šetření jde o zásadní oblast).

Z hlediska synergie je zde také potenciál rozvoje v oblasti komunikace a kooperace členů LP s odborem sociální péče, jak bylo uvedeno výše. V Liberci je sociální oblast řešena v rámci dvou odborů. Pod odbor školství a sociálních věcí spadají činnosti samostatné působnosti (samospráva) a aktivity přenesené působnosti (státní správa) spadají pod jiný odbor.²⁸ „A tyto dva odbory nekomunikují moc dobře“ (resp. 13). Z evaluačního šetření vyplývá, že by členové LP stáli např. o prohloubení spolupráce s OSPOD.

Někteří poskytovatelé služeb pak také identifikují dílčí bariéry v komunikaci s dalšími úřady: „Bohužel poměrně velká část naší práce spočívá v kontrole toho, aby úřady (ÚP) dělaly to, co je jejich povinností. Nebo aby jiné úřady nepostupovaly příliš tvrdě a někdy i nesmyslně tvrdě“ (pracovník NNO).

6.2.5 Udržitelnost

Udržitelnost aktivit LP a realizovaných opatření vzešlých ze SPSZ je v Liberci poměrně dobrá. Obec má vlastní kapacity na tvorbu projektů a je schopná plánovat a realizovat větší projekty. Odhodlání obce řešit dlouhodobě situaci sociálně vyloučených ilustrují projekty IROP, v jejichž rámci vznikají desítky sociálních bytů, a které mají 20 let udržitelnost. I mezi neziskovými organizacemi již je řada aktérů, kteří jsou schopni si prostředky na realizovaná opatření obstarat poměrně samostatně a svoje aktivity umí obhájit.

Z hlediska udržitelnosti aktivit jsou zásadní již zmíněné komplementární platformy, na kterých také probíhá strategické plánování. Některé z nich přitom přímo navazují na práci pracovních skupin v rámci LP. Při udržitelnosti aktivit významně pomáhá krajská síť sociálních služeb. Úvazky navýšené z projektů byly většinou zahrnuty do tzv. základní sítě sociálních služeb Libereckého kraje, což je v souladu s cíli SPSZ (SPSZ 2016, s. 8).

V poslední době vznikly dva strategické dokumenty, díky nimž je zajištěno pokračování a další rozvoj některých služeb/opatření. Jde o tzv. tematické akční plány:

²⁸ Jde o výkon tzv. přenesené působnosti státu v sociální oblasti. „Nicméně, Liberec je netypický tím, že tyto dvě sociální větve jsou pod dvěma odbory, které mají v názvu slovo sociální - v jiných městech jsou to sice také dvě oddělení, ale většinou pod jedním odborem. Liberec je v tomto matoucí (resp. 2).

Tematický akční plán pro oblast zaměstnanosti a dluhů v Liberci (2020-2022): z tohoto textu vzešel 1 projekt OP Z – *S Drakem proti chudobě* (zaměřuje se na dlouhodobou nezaměstnanost a zadluženost, vytvoření tréninkových míst, organizaci případových konferencí atp.).

Tematický akční plán pro oblast bydlení, bezpečnosti a občanského soužití (2020-2022): z tohoto dokumentu vzešly 2 projekty OP Z – prvním je již zmíněný projekt, který zajišťuje rozvoj a navýšení počtu APK (viz výše), druhým je také již zmíněný projekt *Centrum bydlení Liberec*.²⁹

Aktéři vyvíjeli značnou snahu o zajištění návazného financování realizovaných opatření, přesto se to u několika z nich nepodařilo. Navíc již nyní dochází k omezení financování některých služeb v souvislosti s pandemií covid-19. V tomto směru je problémem také rozpočtové určení daní, kvůli kterému je Liberecký kraj podfinancován (problém rozpočtového určení daní). Komplikací je také poměrně vysoká zadluženost obce. U některých aktérů je patrná také jistá únava z nejistého projektového financování jejich aktivit. Pomohlo by dlouhodobější financování osvědčených aktivit.

6.3 Spolupráce aktérů a ASZ

Město spolupracuje s ASZ od roku 2015, k prvnímu setkání LP došlo až v roce 2016. Město bylo od počátku velice aktivní a podařilo se zapojit široké spektrum místních aktérů. Přínosy spolupráce s ASZ oceňují mnozí aktéři, ale tyto přínosy jsou patrné i ze srovnání výchozího stavu, jak ho zaznamenala analytická část SPSZ či VA. Velké množství osob získalo díky realizovaným opatřením zaměstnání (jde o stovky osob), mnozí lidé dostali své dluhy pod kontrolu, získali standardní bydlení atp. Spolupráce s ASZ přispěla k zvýšení dostupnosti sociálních služeb (OSP, dluhové poradenství, inovace v oblasti bydlení aj.).

Z hlediska koordinace aktivit LP je velkým přínosem samotné **vytvoření SPSZ**. SPSZ vznikl s vysokou mírou participace místních aktérů a jeho realizaci lze hodnotit jako úspěšnou. SPSZ reagoval na dříve vytvořené analytické dokumenty a jejich doporučení (např. Šolková, 2015). Naplánovaná opatření nasedají na zjištěné potřeby CS i místních institucionálních aktérů. Opatření tedy vhodně reagují na zjištěné problémy. „Díky kvalitnějšímu zmapování problémů je možné cíleněji působit na jednotlivé aspekty sociálního vyloučení. A to je pozitivní a tam ta Agentura hraje zásadní roli“ (resp. 4). Lepšímu zacílení prospělo zásadní navýšení kapacit terénní práce (resp. 4).

SPSZ má dílčí nedostatky pokud jde o určení odpovědností za jednotlivá opatření, nejasně formulovaná opatření a indikátory úspěšného splnění. V rámci revize SPSZ doporučujeme detailnější zaměření na stanovení výchozího bodu, pro posouzení dopadu jednotlivých opatření (tzv. baseline).³⁰ V tomto směru je jistou komplikací zpožděná revize

²⁹ Centrum bydlení Liberec řeší komplexní přístup CS k bydlení v Liberci. Reaguje na identifikované problémy z koncepčních materiálů města a rozvíjí programy sociálního bydlení a řešení bytové nouze. Cílem je zlepšit celý systém pomocí pilotáže kontaktního centra, aplikací nového procesu žádání o byt, procesu zabydlování a prevence ztráty bydlení, koordinačními aktivitami v rámci obce, spoluprací s vnějšími aktéry (např. dluhové poradenství) a zvýšit dostupnost bydlení pro CS.

³⁰ Doporučení: pokud je u nějakého opatření stanoven indikátor splnění (např.: navýšení úvazků terénních pracovníků), je vhodné také uvést, jaká je výchozí hodnota. Jde o to, aby bylo jasné o kolik se počet úvazků zvýšil/snížil.

SPSZ, která měla být v době evaluačního šetření již hotová. Nekompletní byl v době psaní EZ také monitoring plnění cílů SPSZ. Jisté obtíže též nastaly ve fázi realizace opatření, protože jejich část nebyla z různých důvodů realizovaná (nedostatek kapacit místních aktérů, změny ve výzvách aj.).

Z hlediska aktivit LP byla také zásadní příprava dvou strategických dokumentů (TAP 1 a 2), jež navazují na SPSZ a významně přispívají k udržitelnosti. Z těchto dokumentů vzešly 3 projekty, které umožňují udržení, rozšíření a rozvoj zavedených opatření. Aktivity LP se také odráží v nové strategii obce (*Strategie rozvoje města SML 2021+*).

Změnou v oblasti sociálního začleňování bylo v Liberci samotné **vytvoření LP**. LP poměrně dobře zmapovalo rozsah sociálního vyloučení a zjišťovalo potřeby CS. Aktéři získali kompetence v oblasti strategického plánování a koordinovaného multidisciplinárního přístupu. Pravidla KPSVL a principy strategického plánování přispěly k tomu, že obec přistupuje k otázce sociálního vyloučení koncepčněji. Jednotliví aktéři o sobě díky tomu více vědí, učí se strategicky plánovat a na realizaci některých opatření spolupracují.³¹ Mimořádné zásluhy na dobrém fungování LP má náměstek primátora Ivan Langr, který energicky prosazuje opatření směřující k sociální inkluzi. Zásadní podíl na úspěších LP mají také neziskové organizace, které obstarávají odborný i finanční kapitál, jenž je využíván ve prospěch občanů.

V průběhu existence LP došlo k zásadnímu posílení kapacit místních aktérů. Celkově lze konstatovat, že do aktivit LP se zapojila většina relevantních aktérů.³² Za velký úspěch lze považovat, že se podařilo zapojit i aktéry, které do té doby v Liberci nepůsobili (Platforma pro sociální bydlení). Jisté úspěchy lze spatřovat i v oblasti zapojení soukromého sektoru (např. desítky zaměstnavatelů v rámci kariérového poradenství). Do určité míry se daří i zapojení cílové skupiny (APK aj.). Potenciál rozvoje je v oblasti komunitní práce (zvláště v městských bytových domech). V Liberci sice působí obecně prospěšná společnost Komunitní práce Liberec, ale jde vlastně jen o městskou organizaci zajišťující VPP. Příležitostí pro podporu synergického efektu je také kooperace v rámci území ITI – Liberec – Jablonec nad Nisou. Výhodou je, že Jablonec je od r. 2019 také obcí spolupracující s ASZ.

Takto byly popsány nedostatky v zapojení některých aktérů již v SPSZ: „Existují potencionální partneři, které se doposud do LP Liberec nepodařilo získat. Jedná se například o Krajskou nemocnici Liberec, jejíž případná spolupráce by přinesla výrazný kvalitativní posun na poli sociálních služeb, v tématu bezdomovectví, souvislostí s duševním onemocněním klientů, v otázkách hygieny a prevence v SVL apod. Dalším důležitým subjektem je zde Orgán sociálně právní ochrany dětí, který je klíčovým aktérem v případě sociální intervence v rodinách ohrožených sociálním vyloučením. OSPOD doposud zaujímá negativní postoj k účasti na LP. Jako otevřenější se jeví možná užší spolupráce s TUL a PČR“ (SPSZ 2016, s. 8).

Problém spolupráce s nemocnicí a zapojením OSPOD přetrvává. V případě OSPOD by např. bylo potřeba větší zapojení při zabydlování rodin s dětmi do sociálních bytů (resp. 2).

³¹ Příkladem jsou např. společné aktivity APK a terénních pracovníků. Úzká spolupráce aktérů je také v rámci činnosti AD, v rámci projektu KSP aj.

³² Lokální partnerství má tyto hlavní členy: ASZ, SML, Advaita, Člověk v tísni, Děčko Liberec, DRAK, Komunitní práce Liberec, Komunitní středisko KONTAKT Liberec, Krajský úřad Libereckého kraje, MAJÁK, Městská policie Liberec, MONA, Naděje, Oblastní charita Liberec, Policie České Republiky, Probační a mediační služba Liberec, Romodrom, Úřad práce ČR.

Spolupráce s Policií ČR je podle respondentů evaluačního šetření celkem dobrá. Spolupráce s univerzitou se rozvíjí nadějně. Někteří studenti se podílejí na výzkumech v jednotlivých oblastech a spolupracují přitom s pracovníky ASZ.³³ Potenciál stále zůstává, pokud jde o nějaké větší společné projekty. Např. do výzkumu zdraví v Liberci by se mohla zapojit Fakulta zdravotních studií, do dalších aktivit by se daly zapojit tyto katedry: Katedra primárního vzdělávání, Katedra pedagogiky a psychologie a Katedra sociálních studií aj. Z evaluačního šetření vyplývá, že by aktéři stáli o větší zapojení Úřadu práce do aktivit LP.

V rámci spolupráce jsou od jejího počátku důležitým nástrojem *pracovní skupiny*. SPSZ (2016, s. 7) uvádí tyto: Bydlení, Zaměstnanost, Vzdělávání, Bezpečnost, Sociální služby, Projekty a implementace (koordinační skupina). V roce 2019 a 2020 byla aktivita PS větší z důvodu přípravy dvou strategických dokumentů (TAP), navíc zde fungovala PS na téma dluhy. Na pravidelné bázi se nyní schází pracovní skupina bydlení a to 4x ročně (hojná účast). Zanikla PS bezpečnost a sociální služby, jejichž agenda se do značné míry přesunula na jiné platformy. Jednou z nich je KPSS: *Komunitního plánování sociálních služeb* se také účastní pracovníci ASZ (PS pro osoby ohrožené sociálním vyloučením). Tyto pracovní skupiny se konají cca 4x ročně a je zde také celkem hojná účast.

Další funkční platformy jsou: pravidelné koordinační schůzky s náměstkem pro sociální oblast a školství, 6x ročně jsou pracovníci ASZ také stálým hostem ve *Výboru pro sociální věci a bezpečnost*, pracovníci ASZ se účastní také různých krajských platform. LK (ale i další pracovníci ASZ) realizuje další individuální setkání s aktéry, které přispívají k informovanosti aktérů, flexibilnímu řešení aktuálních problémů i plánování sociální politiky města.³⁴

Přes zmíněné rezervy je třeba zdůraznit, že díky vytvoření LP v Liberci se podařilo zlepšit koordinaci aktivit zaměřených na problematiku sociálního vyloučení. Setkávání pracovních skupin podpořilo komunikaci jednotlivých aktérů a vytvořilo podmínky k prohloubení jejich spolupráce. Aktéři získali nové zkušenosti s podáváním projektů, učí se obhájit svoje aktivity a obstarat si prostředky na jejich realizaci.

Díky vzájemnému setkávání jsou aktéři lépe propojeni, vyměňují si zkušenosti a efektivněji komunikují. Aktéři si též postupně osvojují principy multidisciplinární spolupráce a učí se strategicky plánovat a obstarávat si prostředky na realizaci naplánovaných opatření. Jistým rizikem je do budoucna případná změna politické reprezentace obce a krácení finančních zdrojů na státní, krajské i obecní úrovni.

Podle respondentů je důležitým dopadem aktivit LP *propojení aktérů* a nastavení jejich spolupráce. „Díky aktivitám LP se podařilo propojit subjekty, které fungovaly trochu izolovaně. Dalo by se to ukázat na příkladu APK, díky kterým jsme v kontaktu s pracovníky města, kteří se věnují sociální problematice. Takže to síťování a propojování, v tom vidím nejdůležitější dopad přítomnosti ASZ v Liberci“ (resp. 12). Za pozitivní považuju to, že na PS si snáze vyměňujeme informace a přicházeli odborníci se zkušenostmi odjinud (resp. 7).

Pokud jde o *provázanost aktivit jednotlivých aktérů*, došlo díky aktivitám LP k značným pokrokům. Setkávání na pracovních skupinách přispělo k navázání vztahů a zlepšení

³³ Např.:

Žampová J. *Pilotní ověření pozice koordinátora inkluze*, Centrum dalšího vzdělávání TUL, Liberec 2020.

Kučera M. *Pozice koordinátora inkluze na základních školách*, Centrum dalšího vzdělávání TUL, Liberec 2020.

Pešíková E. *Romský žák na běžné základní škole*, Centrum dalšího vzdělávání TUL, Liberec 2020.

³⁴ Podle některých respondentů pandemie proces strategického plánování trochu zpomalila a strategické plánování je méně participativní (resp. 1).

komunikace mezi aktéry. Jednotliví aktéři jsou lépe informováni o svých aktivitách a jejich klienty díky tomu snáze a cíleněji odkazují na další služby. Pozitivním příkladem byla v tomto směru spolupráce terénních pracovníků, APK a policie (tzv. mikrotýmy). K intenzivní spolupráci mezi aktéry dochází také v rámci aktivit Centra bydlení Liberec, které navazuje na aktivity projektu KSP, nebo také v rámci AD pro ženy a rodiny s dětmi. Přesto někteří aktéři volají po hlubším propojení aktivit, zejména pokud jde o propojení zdravotnického a sociálního sektoru. Potenciál rozvoje je také u efektivnějších propojení oblasti školství a sociálních služeb.

U aktérů zapojených do LP se daří posilovat *synergický efekt*, obec přistupuje k NNO i dalším aktérům jako k partnerům a převážně mezi nimi panuje atmosféra spolupráce. Podobně se to týká i spolupráce aktérů s ASZ, která je vnímána pozitivně. Respondenti vnímají pracovníky ASZ jako někoho, kdo je s nimi „na jedné lodi“. Jako takový symbolický akt bylo např. vnímáno, když jeden z pracovníků ASZ absolvoval stáž u jednoho z aktérů. Pracovníci ASZ se společně s místními aktéry účastní aktivit na několika platformách (IPRÚ, komunitní plánování sociálních služeb atp.), jsou s nimi v úzkém kontaktu a navíc přinášejí inspirace z jiných obcí. Pracovníci ASZ představují most mezi Libercem a dalšími obcemi, kde řeší problémy se sociálním vyloučením. ASZ pomáhá s přenosem dobrých praxí a tyto inspirace jsou skutečně využívány – v oblasti bezpečnosti se místní aktéři inspirovali u platformy Bezpečný Kolín. K synergickému efektu přispívá také manažer SPSZ, který usnadňuje hladkou spolupráci ASZ s místními aktéry.

Z evaluačního šetření vyplývá, že někteří respondenti jsou unavení z plánování na mnoha platformách. Zvláště se to týká těch, kteří následně nerealizují žádný projekt. Na tento problém se snaží osoby odpovědné za koordinaci reagovat. Snad je zde také prostor pro lepší komunikaci, aby bylo jasné, že z realizovaných aktivit profitují i klienti služeb/organizací, které projekt nerealizovaly. Za zdůraznění stojí také to, že pracovní skupiny jsou nástrojem učení a jejich funkcí není jen tvorba projektů, ale také výměna informací mezi členy LP. Význam má také vytvoření strategických dokumentů, které popisují problémy a opakovaně zdůrazňují potřebnost nějakých opatření.

Jistou nevýhodou je, že obec strategicky plánuje na mnoha platformách (IPRÚ, komunitní plánování sociálních služeb aj.) a někteří aktéři už jsou „přeplánovaní“. Jeden z aktérů se ale vyjádřil, že „to jinak participativně nejde, je sice možné využít dotazníky, kterými se zjišťují postoje členů PS, ale přeci jen je lepší si to říci osobně“ (resp. 2). Podle zjištění evaluačního šetření tento problém odpovědní pracovníci aktivně řeší.

Za velké pozitivum spolupráce s ASZ respondenti považují zejména realizaci řady projektů, které již byly zmíněny. **Podpora ze strany ASZ** byla podle aktérů dobrá, ASZ je brána jako znalostní aktér, který se funkčním způsobem zapojil i do aktivit komplementárních platform (KPSS, IPRÚ aj.). ASZ je respondenty vnímána jako aktér, který jim pomáhá udržet a rozvíjet stávající aktivity a na základě expertního posouzení nabízí zavedení aktivit nových. „Bez Agentury bychom se horko, těžko posouvali, přináší know-how a svěží vítr. A na tom začátku bychom to bez těch konzultantů vůbec nezvládli. Ta spolupráce je perfektní, když by to vydrželo co nejdéle, budu rád“ (res. 1).

K pozitivním stránkám spolupráce patří to, že je tým pracovníků ASZ v Liberci poměrně stabilní a má v obci dobře navázané vztahy, pracovníci aktivizují místní aktéry, síťují, propagují inovativní řešení, fungují jako znalostní aktér a jsou vnímáni jako někdo, kdo stojí na straně místních aktérů a obyvatel, kteří trpí sociálním vyloučením, nebo jsou jím ohroženi.

Určitou překážkou v koordinační funkci ASZ je to, že ASZ pomáhá strategicky plánovat, pomáhá připravovat projekty, ale sama není poskytovatelem těchto prostředků. Ve chvíli, kdy je schválen projekt, ASZ už nemá žádnou formální možnost ovlivnit nastavení realizovaného opatření.

Tabulka 8: Shrnutí silných a slabých stránek lokálního partnerství v Liberci

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
<ul style="list-style-type: none"> • Spolupráci města Liberec s ASZ lze označit za mimořádně kvalitní. • V rámci LP se podařilo nastolit atmosféru důvěry a spolupráce. • Bylo zavedeno široké spektrum opatření směřujících k sociální inkluzi, z nichž některé lze prezentovat jako příklady dobré praxe (APK, dluhové poradenství, terénní práce pod projektem KSP aj.). • Díky aktivitám LP se daří rozvoj sociálních služeb: pokrývají stále širší spektrum potřeb, osob i oblastí města, kde působí. Nově vzniklo např. odborné sociální poradenství při Romodromu, o.p.s. či kontaktní sociální práce realizovaná obcí (terénní práce v rámci projektu KSP). • V obci působí silné, stabilní a zkušené neziskové organizace. • Podařilo se vytvořit kvalitní strategické dokumenty TAP (1 a 2), které přispívají udržitelnosti aktivit LP. • Respondenti evaluačního šetření hodnotí působení ASZ v obci velice pozitivně. Aktéři zvláště oceňují přínos v oblasti analýzy problémů, hlubší vhled do rozsahu a povahy sociálního vyloučení pomáhá naplánovat vhodná opatření. Další pozitivum spatřují v síťování místních aktérů a koordinaci aktivit LP. Respondenti také oceňují přínos v oblasti participativního strategického plánování, díky kterému také vzniklo množství kvalitních projektů. • Aktivity LP přispěly k sociálně citlivějšímu přidělování obecních bytů (přispělo zavedení modelu Housing First). Dochází také k zvyšování počtu sociálních bytů. • Došlo k zásadnímu rozšíření terénních služeb. • Vedení obce přistupuje k oblasti sociální inkluze velice aktivně a daří se jí zavádět široké spektrum opatření směřujících k řešení zjištěných problémů. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatky byly identifikovány v oblasti zdraví, na úrovni obce není oblast zdraví koncepčně uchopena, pokulhává též komunikace a spolupráce sociálního a zdravotního sektoru. • Na realizaci některých opatření nebyly dostatečné personální či finanční kapacity (vybudování NZDM, rozšíření SAS aj.). • Komunikace a spolupráce sociálního a zdravotnického sektoru není optimální. • Potenciál rozvoje byl identifikován též v oblasti komunikace a kooperace jednotlivých odborů SML.

7 Závěr a doporučení

Evaluační šetření proběhlo prostřednictvím kvalitativního šetření, které bylo doplněno i prací s kvantitativními daty. Jednotlivá zjištění jsou výsledkem triangulace dat, což představuje křížové ověření výsledků evaluace z více zdrojů (Drlíková 2020, s. 54). Výsledky evaluačního šetření doporučujeme využít při revizi SPSZ, při prezentaci hmatatelných dopadů aktivit LP, ale i při upozorňování na přetrvávající nedostatky.

V této evaluační zprávě jsme se zaměřovali zejména a na zjišťování dopadů v oblasti dluhů. Díky realizovaným opatřením začali stovky lidí aktivně řešit svou dluhovou situaci, stovkám lidí se také podařilo zvýšit svůj příjem, upravit rodinné hospodaření, domluvit splátkové kalendáře s věřiteli, díky čemuž se nepropadají do dluhové pasti. V případech, kdy už klient uvízl v dluhové pasti, realizovaná opatření pomohla se vstupem do procesu oddlužení. Stovky lidí buď získaly lepší bydlení, nebo se u nich podařilo předejít ztrátě bydlení.

U velkého množství klientů se podařilo posílit pracovní kompetence, kompetence v oblasti bydlení, rodinného hospodaření, vztahů atd. Další dopady se týkají zvýšení inkluzivity základních škol v Liberci, zvýšení dostupnosti sociálních služeb, snížení nezaměstnanosti, zvýšení pocitu bezpečí atd.

Aktivita LP přispěla k tomu, aby systém sociální inkluze pružně reagoval na měnící se situaci. V příštích letech bude velkou výzvou snižování příjmů obcí i krajů v souvislosti s daňovými změnami a ekonomickým útlumem spojeným s pandemií covid-19.

Z evaluačního šetření vyplývá, že realizovaná opatření jsou dobře zacílena, ačkoli mnohdy nejsou dostatečně robustní (např. kapacity obecního bydlení). Členové LP si jsou navíc vědomi, že významná část osob ohrožených sociálním vyloučením není dosud dobře podchycena (např. lidé s vícečetnými exekucemi, které svůj problém neřeší).

Díky činnosti LP se zlepšila koordinace aktivit zaměřených na sociální inkluzi. Dílčím způsobem se podařilo do těchto procesů zapojit i CS (např. skrze APK). Díky aktivitám LP se daří zmocňování místních aktérů (empowerment) v aktivním řešení témat sociálního začleňování.

Do LP se podařilo zapojit většinu relevantních aktérů. Očekávání spojená s vytvořením LP se u klíčových aktérů většinou naplnila. Díky projektům se podařilo významně navýšit kapacity stávajících služeb a také vytvořit služby/aktivity zcela nové (odborné sociální poradenství při Romodromu, terénní práce při obci, azylový dům aj.). Z evaluačního šetření vyplývá, že členové LP vnímají podporu ASZ jako účelnou, založenou na kvalitních datech a prozkoumání širokých souvislostí sociálního vyloučení. Členové LP mají velký zájem pokračovat ve spolupráci. V rámci LP panuje atmosféra spolupráce a odhodlání zkvalitňovat procesy sociální inkluze v Liberci.

Doporučení

- U připravované revize SPSZ dbát více na to, aby u každého opatření byla stanovena jasná odpovědnost a kritérium úspěšné realizace, včetně stávající hodnoty (baseline). Když je např. cílem zvýšení kapacity terénní práce, je třeba uvést, kolik osob bylo za rok podpořeno před započatím realizace daného opatření.
- Rozšířit kapacity městského bytového fondu. Místní aktéři si jsou vědomi této potřeby a podnikají množství kroků směřujících k řešení. Je třeba, aby se dále rozšiřovala nabídka ve všech forem obecního bydlení.

- Množství rodin s dětmi stále žije v nevyhovujícím bydlení. Je třeba se více zaměřit na podporu těchto rodin, aby děti vyrůstaly v prostředí, které je vhodné pro zdravý rozvoj osobnosti. V tomto směru by prospělo rozšíření služeb SAS, včetně terénní práce.
- Rezervy jsou stále v oblasti práce s rizikovou mládeží. Prospělo by vytvoření nového NZDM a rozšíření terénní práce zaměřené na mládež (streetwork).
- V minulých letech vzniklo v Liberci několik tzv. bezdoplatkových zón, bylo by vhodné detailně vyhodnotit dopad této intervence.
- LP by se více mělo zaměřit na oblast zdraví. Je třeba zlepšit komunikaci a kooperaci zdravotnického a sociálního sektoru. Dále doporučujeme nastavit vhodná opatření ke zkvalitnění zdravotních služeb pro sociálně vyloučené a sociálním vyloučením ohrožené osoby. V tomto směru bude prospěšný výzkum, který má v Liberci v roce 2021 vzniknout. Analýza dostupnosti zdravotní péče by mohla přispět k navržení vhodných opatření. Jisté možnosti snad nabízí v současnosti probíhající reforma psychiatrické péče a vznik center duševního zdraví. Vhodné by bylo do řešení zapojit krajskou nemocnici.
- Více podporovat různé formy participace CS (komunitní práce aj.). Je vhodné rozvíjet komunitní práci v okolí městských bytových domů. Prvním krokem by mohlo být zavedení domovníka. Obec by mohla pořádat kulaté stoly pro představitele romské komunity a jejich organizací.
- V rámci evaluačního šetření zaznívala potřeba více se zaměřit na populaci seniorů. Řada seniorů je ohrožena sociálním vyloučením a zdá se, že tato problematika není dostatečně zmapována. Důležitá je zejména podpora seniorů v oblasti bydlení, aby nemuseli předčasně opouštět své byty/domy a odcházet do domovů důchodců, či domovů s pečovatelskou službou. Při analýze problému by snad mohli pomoci studenti Univerzity třetího věku v rámci TUL.
- Evaluační šetření ukázalo, že jisté problémy jsou spojeny s atypickou strukturou magistrátu a komunikací jednotlivých odborů. Je vhodné se zaměřit na potenciál rozvoje v oblasti prohloubení komunikace a kooperace odborů, které se věnují sociální oblasti. Také by bylo vhodné, aby byla na úrovni magistrátu lépe pokryta problematika zdraví.
 - Rozšiřovat možnosti chráněného a prostupného zaměstnávání.
 - Rozvíjet vzdělávání v oblasti dluhů a pokročit v prevenci zadlužení.
 - Dále rozvíjet spolupráci lokálního partnerství s univerzitou.
 - Větší pozornost věnovat oblasti primární prevence, se zvláštním zřetelem na bezpečnost v online prostoru.

Seznam tabulek

Tabulka 1: Vývoj dlouhodobé nezaměstnanosti (2016-2019).....	13
Tabulka 2: Podíl osob v exekuci.....	13
Tabulka 3: Dávky v hmotné nouzi Liberec.....	13
Tabulka 4: Rozdíl mezi 2016 a 2018.....	14
Tabulka 5: Plnění vybraných priorit a cílů v oblasti bydlení.....	19
Tabulka 6: Plnění vybraných priorit a cílů v oblasti bezpečnost.....	20
Tabulka 7: Plnění vybraných priorit a cílů v oblasti sociální služby.....	21
Tabulka 8: Shrnutí silných a slabých stránek lokálního partnerství v Liberci.....	52
Tabulka 9: Plnění priorit a cílů v oblasti bydlení.....	58
Tabulka 10: Plnění priorit a cílů v oblasti zaměstnanosti.....	63
Tabulka 11: Plnění priorit a cílů v oblasti bezpečnosti.....	65
Tabulka 12: Plnění priorit a cílů v oblasti sociálních služeb.....	71

Seznam schémat

Schéma 1: Průběh spolupráce.....	14
Schéma 2: Postup při stanovování dopadů intervencí.....	15
Schéma 3: Cíle SPSZ, opatření/projekt a dopady (KSP).....	24
Schéma 4: Cíle SPSZ, opatření/projekt a dopady (Včas).....	26
Schéma 5: Cíle SPSZ, opatření/projekt a dopady (OSP Děčko).....	28
Schéma 6: Cíle SPSZ, opatření/projekt a dopady (OSP Romodrom).....	30
Schéma 7: Cíle SPSZ, opatření/projekt a dopady (TP Romodrom).....	32

Seznam literatury

- ASZ, TAP-1, 2020. *Tematický akční plán pro oblast zaměstnanosti a dluhů v Liberci (2020-2022)*. Dostupné z: https://www.socialni-zaclenovani.cz/wp-content/uploads/Liberec_TAP_zamestnanost_dluhy_ZOR9.pdf
- ASZ, TAP-2, 2020. *Tematický akční plán pro oblast bydlení, bezpečnosti a občanského soužití v Liberci (2020-2022)*. Dostupné z: https://www.socialni-zaclenovani.cz/wp-content/uploads/BRNO_TAP_soc_bydleni_ZOR7.pdf
- Čada, K. et al. (2015), *Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR*, GAC, dostupné z: <https://www.esfcr.cz/documents/21802/791224/Analýza+sociálně+vyloučených+lokalit+v+ČR/65125f3c-3cd9-4591-882b-fd3935458464>
- Člověk v tísni, 2021. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/nase-projekty-v-libereckem-kraji-5128gp>
- Drlíková, J. et al. (2020), *Průvodce evaluátora: Sbíрка evaluačních tipů a doporučení*, NOK MMR, Praha.
- ESIF, 2021. Dostupné z: https://www.esfcr.cz/detail-clanku/-/asset_publisher/BBFAoaudKGfE/content/s-d-r-a-k-em-proti-chudobe?redirect=%2Fnovinky%3Fp_auth%3DXeeGCUkJ
- Informační a vzdělávací portál Libereckého kraje, 2021. *Plán primární prevence rizikového chování dětí a mládeže v Libereckém kraji 2019–2021*. Dostupné z: <https://www.edulk.cz/LinkClick.aspx?fileticket=HI6NczbrmTk%3d&tabid=72>

- IPRÚ, 2019. Integrovaný plán rozvoje území (Liberec – Jablonec nad Nisou). Dostupné z: https://www.liberec.cz/files/dokumenty/odbory/odbor-strategickeho-rozvoje-dotaci/ipru/ipru_lbc-jbc_2019.pdf
- Jiříček, V., 2020. *Komparace vybraných volnočasových služeb v Liberci*, Centrum dalšího vzdělávání TUL, Liberec.
- Kučera, M., 2020. *Pozice koordinátora inkluze na základních školách*, Centrum dalšího vzdělávání TUL, Liberec.
- Lang, P. a Matoušek, R., 2020. *Metodika pro posouzení míry a rozsahu sociálního vyloučení v území*. Dostupné z: <https://www.socialni-zaclenovani.cz/dokument/metodika-pro-posouzeni-miry-a-rozsahu-socialniho-vyloucení-v-uzemí/>
- Matysová, B., Šmoldas, M. a Beránková, P., 2017. *Vstupní analýza*, Liberec. Dostupné z: https://www.socialni-zaclenovani.cz/wp-content/uploads/Liberec_VA.pdf
- Město Liberec, 2020. *Plán prevence kriminality statutárního města Liberec pro období 2020-2022*, Liberec. Dostupné z: https://www.liberec.cz/files/mestska-policie/prevence/plany-prevence-kriminality-bezpecnostni-analyzy/ppk2020_web.pdf
- Město Liberec, 2019a. *Pravidla pro přidělování bytů 2019*. Dostupné z: <https://www.liberec.cz/files/dokumenty/odbory/odbor-humanitni/pravidla-pro-pridelovani-bytu-aktual-2019.pdf>
- Město Liberec, 2017. *Komunitní plán služeb v sociální oblasti statutárního města Liberec na období let 2018–2022*. Dostupné z: <https://www.liberec.cz/files/dokumenty/odbory/odbor-humanitni/kpss-2018-2022.pdf>
- Město Liberec, 2019b. *Koncepce sociálního bydlení statutárního města Liberec 2019 – 2022, Liberec*. Dostupné z: https://www.liberec.cz/files/prilohy/ilangr/sml_koncepce_2019_final-rm.pdf
- Most k naději, 2021. *Výroční zpráva MONA*. Dostupné z: [mona-vyrocní-zpráva-2019-v2-1.pdf](https://www.mostknadeji.eu/files/vyrocní-zpráva-2019-v2-1.pdf) (mostknadeji.eu)
- MPI (2019), *Místní plán inkluze města Liberec pro období 2019-2021*, Liberec. Dostupné z: <https://podklady.liberec.cz/download.files.php?url=2019%2F2019-03-19+RM+6%2FDle+bod%C5%AF%2F036+M%C3%ADstn%C3%AD+pl%C3%A1n+inkl+uze+m%C4%9Bsta+Liberec+pro+obdob%C3%AD+2019%E2%80%932021+.pdf&ref=ada>
- Pešíková, E., 2020. *Romský žák na běžné základní škole*, Centrum dalšího vzdělávání TUL, Liberec.
- SocioFactor o.p.s.; *Analýza sociálně vyloučených lokalit a dostupnosti sociálních služeb prevence v těchto lokalitách v Libereckém kraji*, Zpracováno pro potřeby Libereckého kraje. Liberecký kraj, 2013. Dostupné z: <http://odbor-socialni.kraj-lbc.cz/getFile/case:show/id:206646>.
- SPRP, 2019. *Strategický plán rodinné politiky Libereckého kraje (2019-2023)*. Dostupné z: [Strategický plán rodinné politiky Libereckého kraje \(kraj-lbc.cz\)](https://www.kraj-lbc.cz/files/dokumenty/strategie-pro-socialni-zaclenovani-mistni-plan-inkluzy.pdf)
- Statutární město Liberec, 2020. *Strategický plán sociálního začleňování pro SML (2016-2019)*, [online] dostupné z: https://www.liberec.cz/files/vizitky_prilohy/strategie-pro-socialni-zaclenovani-mistni-plan-inkluzy.pdf
- Šolková, B., 2015. *Analýza sociálně vyloučených lokalit a ubytoven na území města Liberce*, Liberec. Dostupné z: <https://www.liberec.cz/files/dokumenty/odbory/odbor-skolstvi-kultury/analýza-socialne-vyloucenych-lokalit-ubytoven-uzemi-mesta-liberce.pdf>
- Štolfová, A., Konečný, P. 2018. *Rukověť evaluátora*. ASZ, Praha.

Žampová, J., 2020. *Pilotní ověřování pozice koordinátora inkluze*, Centrum dalšího vzdělávání TUL, Liberec.

Příloha

Tabulka 9: Plnění priorit a cílů v oblasti bydlení

1.1 Priorita	Efektivní řešení problematiky bezdomovectví a situace osob ohrožených ztrátou bydlení
<i>1.1.1 Hlavní cíl</i>	<i>Rozvíjet a zefektivnit systém sociálního a dostupného bydlení pro minimálně 500 osob bez domova a ohrožených ztrátou bydlení (cca 75%)</i>
Specifický cíl	Rozvíjet v Liberci existující systém dostupného bydlení ve třech stupních s ubytovací kapacitou pro minimálně 500 osob ročně: průběžně aktualizovat koncepci dostupného bydlení, udržet činnost Komise pro bydlení, nabízet klientům relevantní sociální služby nestátních neziskových organizací (NNO) a státní správy
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizuje se z části: Systém dostupného bydlení (SPB) se postupně utlumoval a je nahrazen režimem Housing First. Velký vliv na problematiku má <i>Platforma pro sociální bydlení, z. s.</i> , s kterou obec aktivně spolupracuje. Komise byla zrušena. Práce s klienty se dále rozvíjí v rámci KSP, procesy byly komunikovány i na PS. NNO úzce spolupracují s obcí při zabydlování jejich klientů. Velkým úspěchem je např. rozšíření nabídky krizového bydlení o Azylové domy (AD) pro ženy rodiny s dětmi.
Specifický cíl	Pravidelně svolávat Komisi pro dostupné bydlení, a to minimálně 6x ročně. Do činnosti komise jsou zapojeni relevantní poskytovatelé sociálních služeb
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizováno z části: Komise se pravidelně scházela a relevantní poskytovatelé byli zapojeni, ale s přechodem na HF již nefunguje. Nově je vytvořeno Centrum bydlení, které část agendy převezme.
Specifický cíl	Podporovat spolupráci místních NNO a dalších poskytovatelů sociálních služeb v rámci systému dostupného bydlení a podpořit tak minimálně 15 klientů ročně v získání a udržení bydlení: memorandum o spolupráci, realizace
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizovalo se z části: NNO a další poskytovatelé sociálních služeb se aktivně podílí na podpoře klientů žijících v sociálních bytech.
Specifický cíl	V rámci prvního stupně dostupného bydlení navázat jako SML spolupráci s minimálně pěti ubytovnami se statusem „společensky zodpovědná ubytovna“ (dále jen SZU)
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ne	Nerealizováno: Od záměru bylo ustoupeno - řešeno na PS v roce 2017. Komunikace s ubytovnami ale probíhá.
Specifický cíl	Od roku 2018 zařadit ročně minimálně 5 klientů společensky zodpovědných ubytoven do 2. stupně dostupného bydlení
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ne	Nerealizováno: viz výše. Nicméně členové LP s ubytovnami komunikují a řadě jejich klientů pomáhají prostoupit do sociálních bytů.

Specifický cíl	Do prvního stupně prostupného bydlení umístit od roku 2017 minimálně 10 osob ročně
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ano	Realizováno plně: V roce 2020 také díky vzniku AD.
Specifický cíl	V rámci systému prostupného bydlení poskytnout od roku 2017 každoročně vlastní standardní bydlení minimálně 5 osobám
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizuje se z části: do zrušení SPB celkově získalo bydlení 8 rodin (dle <i>Koncepce sociálního bydlení 2019</i>).
Specifický cíl	Od roku 2017 spolupracovat na systému prostupného bydlení se soukromou sférou
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizuje se z části: komunikuje se se soukromými ubytovny a bydlení pro klienty se v soukromém sektoru hledá.
Specifický cíl	V období 2017-2019 podpořit programy prevence ztráty bydlení pro minimálně 500 klientů
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizuje se z části: Realizuje se z části v rámci KSP. Dále přispívá TP a Odborné sociální poradenství (OSP) - Romodrom, Člověk v tísni (ČvT) Děčko. Rozšíření SAS – nerealizováno.
Specifický cíl	Od roku 2018 zprovoznit sociálně informační centrum v Liberci poskytující komplexní informace o poskytovatelích sociálních služeb
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ano	Realizuje se v plném rozsahu, ale se zpožděním: projekt byl přepracován – koncem roku 2020 začalo fungovat Centrum bydlení Liberec (díky projektu OPZ).
1.1.2 Hlavní cíl	Zvyšovat kapacity systému sociálního a prostupného bydlení
Specifický cíl	Do roku 2019 vytvořit 100 nových bytových jednotek pro systém sociálního a prostupného bydlení
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizuje se z části: do roku 2019 vzniklo 11 nových bytů; v polovině roku 2021 jich bude již přes 30. V běhu jsou projekty na výstavbu dalších.
Specifický cíl	Do roku 2019 vykoupit 1 soukromý objekt (např. ubytovnu) a tento objekt transformovat na maximálně 8 sociálních bytů
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ne	Nerealizuje se: jednání probíhala, ale akce nebyla realizována.
Specifický cíl	Podpořit výkup dalšího soukromého ubytovacího zařízení a transformovat jej na sociálně zodpovědnou ubytovnu (SZU) provázanou se sociálními službami
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ne	Nerealizuje se - jednání nebyla zahájena.

Specifický cíl	Do roku 2019 podpořit možnost výkupu a rekonstrukce dalších 50 bytů pro sociální bydlení
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ne	Nerealizuje se: mělo jít o zapojení soukromého investora, které se nerealizovalo.
Specifický cíl	Od roku 2018 zprovoznit v Liberci azylový dům pro rodiny s dětmi a ženy s počtem 2-3 bytových jednotek pro rodiny a 10 lůžek pro ženy
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ano	Realizuje se v plném rozsahu: rekonstrukce skrze projekt IROP, provoz skrze projekt OPZ. Přestavba objektu bývalé MŠ na azylový dům (Ruprechtice, Věkova 318/14) – leden 2020 (zahájení činnosti).
Specifický cíl	V roce 2018 zahájit rekonstrukci prostor Azylového domu Speramus se zřetelem na zachování kapacit ubytování a rozvoj doplňkových služeb sociální rehabilitace (viz níže)
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ne	Nerealizuje se: budova je Libereckého kraje (jednání o výměně se SML stále probíhá, převedení je vysoce pravděpodobné).
Specifický cíl	Od roku 2018 poskytovat v Azylovém domě Speramus ubytování 25 osobám ročně a rozvíjet nové doplňkové služby sociální rehabilitace (job klub, finanční gramotnost apod.) pro 15 klientů ročně
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizuje se z části: služby se rozvíjejí, ale fakultativní služby ne.
Specifický cíl	Od roku 2018 poskytovat 2 lůžka krizové pomoci včetně služby krizové intervence (0,5 úvazku): a) v prostorách nově zbudovaného Azylového domu pro rodiny s dětmi a ženy, nebo b) v rámci CZPLK 2 lůžka navíc
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ne	Nerealizuje se: V rámci AD není / CZPLK (Centrum pro zdravotně postižené LiK) také ne.
Specifický cíl	Udržet personální a prostorové kapacity služby Domu na půli cesty v rozsahu 10 lůžek
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ano	Realizuje se v plném rozsahu: V průběhu roku 2019 zde žilo postupně 21 osob. Od ledna 2019 integrováno v rámci Domu Humanity (Most k naději - MONA).
Specifický cíl	Do roku 2019 podpořit vznik centra integrujícího Dům na půli cesty, K-centrum, zázemí pro terénní práci a programy sociální prevence.
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ano	Realizuje se v plném rozsahu: projekt IROP v rámci IPRÚ - <i>Dům humanity</i> - terénní protidrogové programy, preventivní programy i Dům na půl cesty.
Specifický cíl	Do roku 2018 zřídit 15 tréninkových bytů pro klienty pobytových/sociálních služeb
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizuje se z části: 5 bytů bylo odkoupeno NNO (Romodrom v rámci projektu na sociální bydlení IROP).

Specifický cíl	Do roku 2019 vytvořit minimálně 20 nových lůžek pro bydlení osob s duševním onemocněním (domov se zvláštním režimem nebo v rámci systému sociálního a dostupného bydlení)
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ano	Realizuje se v plném rozsahu: částečně v rámci Housing First / DZR vznikl nezávisle na aktivitách LP (Fokus).
Specifický cíl	Do roku 2019 podpořit řešení krizového bydlení (do 1 měsíce) pro cílovou skupinu bezdomovců se specifickými potřebami (trojkombinace, čtyřkombinace, stárnoucí drogově závislí, senioři s psychickou poruchou) v kapacitě 1-2 lůžka a) v rámci jiného zařízení b) v samostatném bytě
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizuje se z části: krizové bydlení funguje v rámci Noclehárny v Kateřinkách, v zimním období (mrazy) v rámci Nízkoprahového denního centra (NDC), tato cílová skupina (CS) je zároveň CS pro Housing First – problém je např. s bezbariérovostí – ubytování osob s kombinovanými hendikepy a potřebami je stále složité.
Specifický cíl	Do roku 2019 podpořit řešení dlouhodobého bydlení pro cílovou skupinu bezdomovců se specifickými potřebami (trojkombinace, čtyřkombinace, stárnoucí drogově závislí, senioři s psychickou poruchou) v kapacitě maximálně 10 lůžek a) v jednom zařízení b) v minimálně 3 bytech
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizuje se částečně: zejména skrze Housing First
Specifický cíl	V roce 2017 podpořit vznik pracovní skupiny pro case management cílové skupiny specifických typů bezdomovectví (trojkombinace, čtyřkombinace, stárnoucí drogově závislí, senioři s psychickou poruchou)
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizuje se z části: realizuje se v rámci koordinace HF ale ne v plném složení (např. není psychiatr).
Specifický cíl	Posílit kapacity potravinové banky pro osoby ohrožené sociálním vyloučením
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizuje se z části: potravinová banka distribuovala v následujících letech (po schválení SPSZ) menší množství potravin, k navýšení kapacity dochází až v r. 2020 – 2016 (154 tun), 2017 (78 tun), 2018 (110 tun), 2019 (133 tun), 2020 (za měsíce leden až září 2020 je to již 136 tun). Nárůst souvisí patrně s pandemií covid-19.
Specifický cíl	Podpořit vznik nábytkové banky pro osoby ohrožené chudobou a sociálním vyloučením
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizuje se z části: NB oficiálně otevřena v říjnu 2018, v době evaluačního šetření je činnost přerušena, pracuje se na pokračování aktivity.
Specifický cíl	Od roku 2017 podporovat svépomocné zkrášlovací komunitní aktivity (úklid, úpravy okolí ubytoven apod.)
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizuje se z části: spíše okrajově – např. úklid ve Vojanově ulici léto 2018
1.1.3 Hlavní cíl	<i>Od roku 2017 podpořit terénní aktivity zaměřené na sociální práci s bezdomovci</i>

Specifický cíl	Posílit terénní sociální služby zaměřené na zdraví a hygienu, včetně možnosti realizovat službu mobilního zařízení (sanitka)
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizováno z části: projekt na sanitku nebyl realizován; dílčím způsobem se zdraví věnují terénní pracovníci, ale nevznikla žádná aktivita specificky zaměřená na tuto oblast.
1.2 Priorita	Řešení dluhové problematiky nájemníků bytů SML zejména důrazem na aktivizaci nájemníků v procesu oddlužení
<i>1.2.1 Hlavní cíl</i>	<i>Od roku 2017 podpořit v oddlužení zadlužené klienty SML</i>
Specifický cíl	Od roku 2017 realizovat 2 krát ročně případové konference s tématem řešení oddlužení osob s pohledávkami vůči městu Liberec
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizuje se z části: neorganizují se případové konference v pravém slova smyslu, ale jsou organizovány desítky schůzek, kterých se účastní dlužník, představitel obce a např. zástupce NNO. Takové schůzky jsou např. běžné v rámci HF a individuálně u nájemníků města – v rámci KSP. Tyto aktivity se budou dále rozvíjet díky projektu Centrum bydlení.
Specifický cíl	Od roku 2017 sestavovat každý rok s 200 osobami, které mají problémy s placením nájemného, splátkový kalendář, a dohlížet na jeho dodržování
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizováno z části: průměrně jde o 50 splátkových kalendářů ročně.
Specifický cíl	Od roku 2017 zajistit kontrolu pořádku a dodržování domovních řádů v městských bytech zavedením pozice domovníka v 5 domech
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ne	Nerealizuje se: aktéři vnímají aktivitu za potřebnou, problém je v kapacitách pro realizaci projektů; domovní řády byly aktualizovány.
Specifický cíl	Do roku 2017 zpracovat a sjednotit pravidla pro poskytování městských bytů a to včetně režimu sociálního bydlení
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizuje se z části: pravidla se postupně upravují na základě zkušeností z projektu KSP a přibýváním sociálních bytů. Pravidla ovlivňuje také zkušenost s HF. V r. 2019 vznikla nová Koncepce bydlení. Hlavní výzvou je nyní hledání optimálního sociálního mixu. Návrh dalších změn bude také výstupem projektu CBL (2022).
Specifický cíl	Od roku 2017 poskytnout možnost 80 dlužníkům vůči SML možnost oddlužení v rámci komunitní práce, VPP či další formy zaměstnání
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Nerealizuje se z části: komunitní práce v Liberci příliš nefunguje. Pokud jde o odpracování dluhu, jsou zde právní překážky. Poměrně aktivně se pracuje s dluhy pracovníků na VPP v rámci Komunitní práce Liberec, o.p.s.
1.3 Priorita	Aktivní boj proti obchodu s chudobou v oblasti bydlení
<i>1.3.1 Hlavní cíl</i>	<i>Zamezit vzniku dalších ubytoven v Liberci a od roku 2017 pravidelně kontrolovat stávající ubytovací zařízení</i>
Specifický cíl	Monitorovat situaci na trhu s bydlením a uplatňovat vyhlášku zamezující vzniku nových ubytoven
Splnění/nesplnění	Odůvodnění

Ano	Realizováno v plném rozsahu: vyhláška je uplatňována, otázka byla řešena na PS bydlení a dalších platformách (menších týmech).
Specifický cíl	Od roku 2017 pravidelně kontrolovat ubytovny na území Liberce, v rizikových objektech provádět kontroly na základě podnětů města, terénních pracovníků a NNO
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ano	Realizuje se v plném rozsahu: Krajská hygienická stanice dohlíží na provoz ubytoven (schvalování provozních řádů, řešení podnětů - státní dozor); u jedné ubytovny (Kotelna) došlo k vykonání stavebního dozoru a k uzavření ubytovny (po koordinaci s dalšími místními aktéry a po několikerém vyzvání majitele k nápravě); na ubytovnách prováděny depistáže (NNO, SML - projekt KSP). Monitoring provádějí také Asistenti prevence kriminality (APK).
Specifický cíl	Od roku 2017 poskytovat prostřednictvím Úřadu práce (ÚP) v Liberci dávky mimořádné okamžité pomoci na úhradu kauce bytu
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizuje se z části: MOP jsou přidělovány i na jmenované účely, ale celkově je takových případů málo cca 10 ročně. Panuje jistá nespokojenost s přístupem ÚP (resp. 9).

Tabulka 10: Plnění priorit a cílů v oblasti zaměstnanosti

2.1 Priorita	Aktivizace sociálně vyloučených či vyloučením ohrožených osob ve vztahu k trhu práce
<i>2.1.1 Hlavní cíl</i>	<i>Motivovat cílovou skupinu k zapojení se na trhu práce skrze poradenské činnosti</i>
Specifický cíl	Rozšířit nabídku a kapacity motivačních kurzů. Motivačních kurzů se v období mezi lety 2018 a 2019 zúčastní minimálně 750 osob
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ne	Nerealizováno: plánovaný projekt nebyl podán. Nově budou podobné aktivity provozovány v rámci projektu S DRAKem proti chudobě.
Specifický cíl	Rozšířit kapacity pracovního poradenství (pracovní a bilanční diagnostiky, individuálního či skupinového pracovního poradenství, včetně JOB klubů). Alespoň jednu z forem pracovního poradenství absolvuje v období mezi lety 2018 a 2019 minimálně 1 000 osob
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ne	Nerealizováno: plánovaný projekt nebyl podán. Nově budou podobné aktivity provozovány v rámci projektu S DRAKem proti chudobě. Tématu se věnuje i OSP.
Specifický cíl	Rozšířit kapacity ergodiagnostiky. Mezi lety 2018 a 2019 se této formy diagnostiky zúčastní alespoň 50 vyloučených či vyloučením ohrožených osob se zdravotním postižením
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ne	Nerealizováno: viz výše.
<i>2.1.2 Hlavní cíl</i>	<i>Rozvíjet u cílové skupiny kompetence potřebné k zapojení na trhu práce či uplatnitelné na trhu práce</i>
Specifický cíl	Zavést nové kurzy zaměřené na kompetence potřebné k zapojení na trhu práce pro minimálně 500 osob z cílové skupiny za období 2017-2019

Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizuje se z části: DRAK (viz výše). Dílčím způsobem také ÚP a Komunitní práce Liberec.
Specifický cíl	Zavést nové kurzy zaměřené na kompetence uplatnitelné na trhu práce pro minimálně 500 osob z cílové skupiny za období 2017-2019 (hard a soft skills)
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizuje se z části: DRAK (viz výše). Dílčím způsobem také ÚP a Komunitní práce Liberec.
Specifický cíl	V období 2017 – 2019 podpořit realizaci vybraných rekvalifikací
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizuje se z části: v rámci ÚP.
Specifický cíl	Od roku 2017 podpořit vzdělávání terénních pracovníků, pracovníků v sociálních službách v oblasti vázané na zaměstnavatelnost osob ohrožených sociálním vyloučením
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizuje se částečně: v rámci OSP aj. V revizi SPSZ bude opatření více rozpracováno.
2.2 Priorita	Rozvoj systému prostupného zaměstnávání
<i>2.2.1 Hlavní cíl</i>	<i>Vytvořit a rozvíjet koncepci systému prostupného zaměstnávání</i>
Specifický cíl	V roce 2017 vytvořit pozici manažera prostupného zaměstnávání
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ne	Nerealizuje se: nedostatečná kapacita města, nezájem NNO
Specifický cíl	V roce 2017 vytvořit koncepci systému prostupného zaměstnávání
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ne	Nerealizuje se: nedostatečná kapacita města, nezájem NNO
<i>2.2.2 Hlavní cíl</i>	<i>Vytvořit nová pracovní místa v rámci systému prostupného zaměstnávání.</i>
Specifický cíl	Do roku 2019 vytvořit alespoň 10 nových tréninkových pracovních míst pro sociálně vyloučené či vyloučením ohrožené osoby
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizuje se z části: Realizuje se z části a se zpožděním v rámci projektu S DRAKem proti chudobě.
Specifický cíl	Do roku 2019 vytvořit alespoň 20 nových míst v režimu veřejně prospěšných prací pro sociálně vyloučené či vyloučením ohrožené osoby
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ne	Nerealizuje se: naopak - od 2019 snížení (změna politiky APZ) - V roce 2019 byl v rámci veřejně prospěšných prací (VPP) poskytnut příspěvek na 56 pracovních míst (2016 to bylo 88). (Počet odpracovaných hodin klesl od 2016 o cca 1/3.)
Specifický cíl	Do roku 2019 vytvořit alespoň 10 nových SÚPM pro sociálně vyloučené či vyloučením ohrožené osoby, které se osvědčily v rámci VPP
Splnění/nesplnění	Odůvodnění

Částečně	Realizuje se z části: částečně v rámci příspěvkové organizace Komunitní práce Liberec.
Specifický cíl	V roce 2018 realizovat osvětovou kampaň na podporu VPP
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ne	Nerealizuje se: zpoždění realizace
Specifický cíl	Do roku 2018 zavést společensky zodpovědné zadávání veřejných zakázek (např. pravidlo 10 %) vypisovaných SML, pokud to povaha zakázky dovoluje
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ne	Nerealizuje se: nebyla politická vůle, v současné době např. na investice není možné aplikovat (nejsou realizátoři)
Specifický cíl	Do roku 2018 podpořit v Liberci vznik minimálně 2 sociálních podniků, které zaměstnají alespoň 10 osob z cílové skupiny
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ano	Realizuje se v plném rozsahu, ale mimo aktivity LP: Tulipán, Texman - Integrovaný sociální podnik
2.3 Priorita	Sladování nabídky a poptávky (matching) mezi zaměstnavateli, neziskovým sektorem a cílovou skupinou
<i>2.3.1 Hlavní cíl</i>	<i>Vytvořit systém zprostředkování práce pro sociálně vyloučené či vyloučením ohrožené uchazeče o zaměstnání.</i>
Specifický cíl	Zřídit v Liberci do roku 2018 centrum zaměstnanosti, které zprostředkuje zaměstnání minimálně 200 klientům ročně
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizuje se z části: okrajově pro zdravotně postižené – Komunitní centrum Tulipán, Fokus.
Specifický cíl	Do roku 2018 vytvořit v Liberci síť zaměstnanosti zaměřenou na propojení zaměstnavatelů a osob ohrožených sociálním vyloučením
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ne	Nerealizovalo se: nově se bude problematice věnovat DRÁK.
<i>2.3.2 Hlavní cíl</i>	<i>Sladovat potřeby trhu práce s formálním vzděláváním (v rámci prevence sociálního vyloučení)</i>
Specifický cíl	Od roku 2018 testovat nové formy spolupráce mezi ZŠ/SŠ a zaměstnavateli
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ano	Realizuje se v plném rozsahu: projekt Férové školy.
Specifický cíl	Rozvíjet kariérové poradenství pro žáky druhého stupně ZŠ a SŠ. Tuto formou poradenství absolvuje mezi lety 2018 a 2019 alespoň 500 žáků
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ano	Realizuje se v plném rozsahu: projekt Férové školy.

Tabulka 11: Plnění priorit a cílů v oblasti bezpečnosti

4.1 Priorita	Zvýšení bezpečnosti a pocitu bezpečí v Liberci
---------------------	---

4.1.1 Hlavní cíl	<i>Navýšit kapacity Městské policie Liberec a posílit je o APK a kurýry prevence kriminality</i>
Specifický cíl	Posílit do roku 2019 Městskou policii Liberec minimálně o 10 nových strážníků (z 85 na 100)
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ne	Nerealizuje se: důvodem je nedostatek zájemců, ale i prostředků. 2012 (75), 2016 (85), 2019 (74) – z nedostatku strážníků je patrná také potřeba APK. Téma řeší dokument Strategie personálního rozvoje městské policie. Ve 2016-2019 nebyli na trhu práce vhodní uchazeči.
Specifický cíl	Zaměstnat od roku 2018 minimálně 8 asistentů prevence kriminality a 1 jejich koordinátora (z 0 na 9)
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ano	Realizuje se v plném rozsahu: tři roky bylo obsazeno 5 pozic; na konci roku 2020 je obsazeno 9 pozic.
Specifický cíl	V letech 2017 až 2019 rozvíjet dobrovolnický projekt kurýrů prevence kriminality (pod dohledem Městské policie Liberec). V této preventivní činnosti udržet stav 10 dobrovolníků
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ne	Nerealizuje se: nebyli zájemci o dobrovolnictví, ze strany MPL chyběla kapacita na zajištění aktivity. Vzhledem k personální obměně na pozici preventivní došlo ke změně v zacílení preventivních aktivit MP Liberec více na děti a mládež. Projekt Kurýři zůstává jako možný plán do budoucna, nová preventivní se tematicky vzdělává.
4.1.2 Hlavní cíl	<i>Zefektivňovat monitoring a koordinaci bezpečnostních témat</i>
Specifický cíl	Zregenerovat v roce 2017 městský kamerový a dohlížecí systém (MKDS) na území města Liberec
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ano	Realizuje se v plném rozsahu: MKDS v Liberci se skládá z 51 kamerových bodů (včetně 3 lehkých mobilních kamer), je celý převeden do digitalizované podoby.
Specifický cíl	Rozšířit městský kamerový systém o 24 kamer (ze současných 30 kamer na 54 kamer)
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ano	Realizuje se v plném rozsahu. Kamerový systém je každoročně rozšiřován v rámci programů prevence kriminality.
Specifický cíl	V roce 2017 Instalovat 3 nové mobilní kamery
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ano	Realizuje se v plném rozsahu.
Specifický cíl	V roce 2016 založit a organizovat Bezpečnostní skupinu v Liberci, která nejméně 6x do roka kolektivně reflektuje aktuální bezpečnostní témata (kulatý stůl Bezpečnost)
Splnění/nesplnění	Odůvodnění

Částečně	Realizuje se z části: pracovní skupina bezpečnost a prevence kriminalita funguje v rámci LP. Od r. 2020 téma včleněno pod další PS v rámci LP, téma je řešeno také <i>Výborem pro sociální věci a bezpečnost</i> při SML.
Specifický cíl	Od roku 2017 iniciovat realizaci výzkumu bezpečnostních témat (pocit bezpečí, mapy kriminality, prevence, vztah veřejnosti a obyvatel SVL k bezpečnostním složkám)
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ano	Realizuje se v plném rozsahu: zkoumání v rámci přípravy Plán prevence kriminality (PPK), proběhlo mapování situací v rámci přípravy TAP, probíhal výzkum v Doubí a evaluace APK, nyní probíhá práce na mapách kriminality (Mapy budoucnosti II). V roce 2021 došlo ke spuštění map kriminality, v rámci PPK 2021 probíhá projekt na rozšíření jejich funkcionalitu.
Specifický cíl	Od roku 2018 koordinovat činnost MPL a APK ve vztahu ke znalosti bezpečnostní situace
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ano	Realizuje se v plném rozsahu: mentoři MPL a metodik s APK koordinují, část MPL také.
<i>4.1.3 Hlavní cíl</i>	<i>Zvýšit pocit bezpečí na území města</i>
Specifický cíl	V roce 2017 zrealizovat výzkum pocitu bezpečí v Liberci
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ano	Realizováno v plném rozsahu: v rámci PPK a dílčí zprávy Doubí + evaluace APK. Jeden výzkum proběhl ve spolupráci s univerzitou.
Specifický cíl	Podpořit aktivity vedoucí k úpravě veřejných prostranství na sídlištích a s ohledem na výzkum pocitu bezpečí
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizuje se z části: nedostatečné kapacity města a dalších aktérů; částečně workoutová hřiště a činnost správy veřejné zeleně, ale bez výzkumu bezpečí.
Specifický cíl	Od roku 2017 využívat APK při kulturních a společenských akcích
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ano	Realizuje se v plném rozsahu: využívá se, např. festival národnostních menšin, Ulice v pohybu aj.
4.2 Priorita	Prevence trestné činnosti
<i>4.2.1 Hlavní cíl</i>	<i>Intenzivněji podporovat návrat osob s trestní minulostí do běžného života (prevence recidivy)</i>
Specifický cíl	Od roku 2017 zavést resocializační program pro pachatele trestné činnosti (20 ročně)
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ano	Realizuje se v plném rozsahu: Tento program realizuje ČVT od září 2016. Jsou v kontaktu s Probační a mediační službou (PMS) v Liberci i Jablonci n. N. Spolupracují s vazební věznicí v Liberci. Realizaci chtějí zachovat i v dalších letech. <i>Most k naději</i> v rámci programu PPPZ, který je realizován ve Vazební věznicí Liberec (dlouhodobá skupinová práce na Specializovaném oddělení) a Věznicí Stráž pod Ralskem (individuální práce s osobami zasaženými závislostní problematikou při výstupu z VTOS) též spolupracuje

	s klienty z věznic po výstupu, v případě jejich zájmu, v rámci K-centra Liberec. K-centrum jako ambulantní poradenské centrum v rámci svých služeb nabízí, jak HR služby (testování, zajištění léčby HCV, sjednání léčby závislostí..), tak návaznou poradenskou či terapeutickou práci zejména s klienty z věznice, se kterými se v rámci programu PPPZ spolupracovalo dlouhou dobu, a kde se návazná postpenitenciární péče, je-li o ni zájem, nabízí.
Specifický cíl	Od roku 2017 zavést intervenční program pro mladé pachatele (do 26 let) trestné činnosti (s kapacitou 40 klientů ročně)
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
	Realizuje se z části: PMS
Specifický cíl	Od roku 2018 zavést dluhové poradenství pro osoby po výkonu trestu (včetně alternativních trestů). Ročně poradenství absolvuje alespoň 12 klientů
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ano	Realizuje se v plném rozsahu: rámci projektů OSP; zejména ČvT, ale také Romodrom, Děčko, PMS, Advaita aj. Most k naději (klienti mohou též vykonávat alternativní tresty - především výkon OPP). ČvT realizuje program přímo ve věznicích i poradenství po propuštění. Program chce zachovat i v dalších letech.
Specifický cíl	Od roku 2018 podpořit vznik tzv. romského mentoringu pro Romy s alternativními tresty (ročně podpořit alespoň 20 osob)
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizováno z části: Rubikon.
4.2.2 Hlavní cíl	<i>Realizovat nové vzdělávací projekty zacílené na skupiny potenciálních obětí trestné činnosti, veřejnost a spolupracující subjekty</i>
Specifický cíl	Od roku 2017 realizovat vzdělávací aktivity alespoň pro 100 seniorů na témata týkající se jejich bezpečnosti
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ano	Realizuje se v plném rozsahu: Komunitní středisko kontakt - Senior akademie 2017, 2018 – sebeobrana aj. Boj proti tzv. šmejdům. Akce v rámci aktivizace v domech s pečovatelskou službou. Seniori hlídají na přechodech. Bezpečnosti se věnuje také U3V TUL (sebeobrana, bezpečnost v online prostoru...).
Specifický cíl	Od roku 2017 realizovat vzdělávací aktivity pro alespoň 800 žáků ročně na témata týkající se jejich bezpečnosti (zejména kyberšikana, kyberkriminalita, dluhy, xenofobie, drogy)
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ano	Realizuje se v plném rozsahu: Preventivní aktivity (přednášky, programy) jsou, nejedná se o systematické řešení (školy, metodiky, struktury úřadů, finance). Realizace preventivních programů organizace Maják plus, z. ú. a ADVAITA, z. ú. - navazující programy primární prevence zaměřené na nežádoucí chování (přesné počty mohou říci služby). Jen Advaita realizovala od r. 2017 programy pro více než 1000 žáků (každý rok). MAJÁK, z. ú. realizoval za roky 2017, 2018 a 2019 preventivní programy pro dohromady 50 087 žáků na školách v Libereckém kraji.

	Aktivní je v tomto směru také PČR.
Specifický cíl	Od roku 2017 rozvíjet vzdělávání spolupracujících subjektů v bezpečnostních tématech (např. kyberšikana, předváděcí akce, zadluženost, domácí násilí, xenofobie, kurzy sebeobrany)
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ano	Realizuje se v plném rozsahu: přednáška PČR ke kyberkriminalitě, sdílení v rámci PS bezpečnost, dluhové semináře aj.
Specifický cíl	Od roku 2017 rozvíjet školení kurýrů prevence kriminality v současných bezpečnostních tématech (prodejní manipulace apod.)
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ne	Nerealizováno: Projekt v současné době neběží, nová preventistka MP Liberec se tematicky vzdělává.
Specifický cíl	Od roku 2017 pokračovat ve školení strážníků městské policie v tématické sociálního vyloučení
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizuje se z části: částečně probíhá v rámci projektu APK.
4.2.3 Hlavní cíl	Medializovat a diskutovat bezpečnostní témata a doporučené způsoby řešení rizikových situací
Specifický cíl	V lokálních médiích zveřejnit v průběhu roku vždy alespoň 5 výstupů o bezpečnostních rizicích a činnosti APK
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ano	Realizuje se v plném rozsahu: vyšlo několik výstupů k APK. Jeden z výstupů např. popisuje společné hlídky APK, městského a státního policisty a terénního pracovníka. ³⁵ Dále Zpravodaj (radniční noviny, dostává se v 50.000 výtiscích každý měsíc do schránek Liberečanů).
Specifický cíl	Od roku 2017 uspořádat ročně nejméně 2 veřejné besedy na téma bezpečnostní rizika
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizuje se z části: dosud uspořádána 1 beseda; beseda (veř. setkání v Doubi) byla neúspěšná, pouze mediální výstup.
4.3 Priorita	Prevence rizikového chování a závislosti
4.3.1 Hlavní cíl	<i>Vytvořit koncepci a systém pro prevenci sociálně rizikového chování u dětí a mládeže</i>
Specifický cíl	Do roku 2018 vytvořit a schválit koncepci prevence rizikového chování dětí a mládeže pro město Liberec
Splnění/nesplnění	Odůvodnění

³⁵ https://liberecky.denik.cz/zpravy_region/liberec-sestavi-novy-bezpecnostni-tym-prozatim-pohlida-vesec-a-doubi-20180613.html

Další výstupy:

<https://liberecka.drba.cz/z-kraje/liberecko/23928-pocet-asistentu-prevence-kriminality-se-v-liberci-zvojnaso.html>

https://liberecky.denik.cz/zpravy_region/liberec-asistenti-prevence-kriminality-20200603.html

<https://www.facebook.com/mp.liberec/posts/1092587510942629/>

<https://www.facebook.com/watch/?v=272824503989219>

<https://www.pozary.cz/clanek/219990-hasici-v-liberci-skolili-asistenty-prevence-kriminality-z-obou-severnich-vybezku-republiky/>

Částečně	Realizuje se z části: Vznikl <i>Plán primární prevence rizikového chování dětí a mládeže v Libereckém kraji 2019–2021</i> . Významná pozornost je věnována dětem a mládeži i v rámci Plánu prevence kriminality SML (2020-2022).
Specifický cíl	Do roku 2018 zavést systém včasné intervence pro děti, mládež i dospělé
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizuje se z části: částečně v rámci prevence ztráty bydlení, dále v rámci činnosti OSPOD, SAS aj.
4.3.2 Hlavní cíl	<i>Podpořit projekty zaměřené na prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (ve školách i v rámci volného času)</i>
Specifický cíl	V letech 2017-2019 uspořádat besedy alespoň pro 1 500 dětí na témata týkající se rizikového chování
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ano	Realizuje se v plném rozsahu: v rámci primární prevence nikdo nepodal samostatný projekt. V roce 2017 realizovala Advaita 48 bloků všeobecné primární prevence pro 1038 žáků. V následujících letech byla jejich aktivita podobná. Různé besedy organizuje i Maják, Člověk v tísni, MONA, PČR, školy atd. Počty podpořených osob jsou tedy mnohem větší. MAJÁK, z. ú. realizoval za roky 2017, 2018 a 2019 preventivní programy pro dohromady 50 087 žáků na školách v Libereckém kraji.
Specifický cíl	Do roku 2018 zapojit 20 škol do dlouhodobého programu primární prevence rizikového chování
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizuje se z části: 2 školy zapojeny do dlouhodobého programu primární prevence – Advaita. Organizace MAJÁK, z. ú. v letech 2017-2019 zapojila 40 škol Libereckého kraje do dlouhodobé spolupráce v rámci komplexního programu primární prevence.
Specifický cíl	V letech 2017-2019 zorganizovat každoročně alespoň 2 příměstské tábory, celkem pro 200 dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizuje se z části: V rámci projektu Férové školy realizovalo KS Kontakt 3 příměstské tábory s kapacitou 75 dětí (2020). V rámci celého projektu bylo podpořeno více než 100 dětí. ČvT realizoval jeden tábor pro klienty NZDM. I některé další tábory jsou přístupné dětem ze sociálně znevýhodněného prostředí: např. ZŠ Broumovská organizovala příměstský tábor zdarma.
4.3.3 Hlavní cíl	<i>Rozvíjet služby zaměřené na práci s drogově závislými</i>
Specifický cíl	Navýšit od roku 2018 počet pracovníků terénních programů zacílených na drogově závislé na 4 úvazky
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ano	Realizuje v plném rozsahu: realizuje MONA - úvazky navýšeny

Specifický cíl	Od roku 2017 udržet úvazky K-Centra Liberec ve výši 4,0 a tím poskytovat služby Harm reduction a odborných konzultací pro minimálně 700 klientů ročně (cca 8.000 kontaktů/160 konzultací)
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ano	Realizuje se v plném rozsahu: MONA úvazky navýšeny. Počet klientů i kontaktů byl v r. 2019 naplněn (viz výše).
Specifický cíl	Vytvořit do roku 2019 nové prostory vhodné pro provoz kontaktního centra (v rámci „Domu humanity“ – viz návrhová část bydlení)
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ano	Realizuje se v plném rozsahu: od ledna 2019 – splněno.
Specifický cíl	Přesunout do roku 2019 terapeutickou komunitu pro léčbu závislosti do větších prostor a navýšit tak kapacitu služby z 15 na 30 lůžek
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ne	Zatím se nerealizuje: rozšíření komunitky je stále ve stádiu plánu – Advaita.

Tabulka 12: Plnění priorit a cílů v oblasti sociálních služeb

5.1 Priorita	Podpora a rozšíření nabídky služeb primární a sekundární prevence rizikového chování, zejména užívání OPL, a to u dětí, mládeže a dospělých
<i>5.1.1 Hlavní cíl</i>	<i>V Liberci od roku 2017 posílit a rozšířit programy prevence závislosti (OPL i nelátkových) a tyto služby poskytovat minimálně 1200 klientům ročně.</i>
Specifické cíle	Od roku 2017 zajistit v rámci terénního programu pro uživatele OPL nejméně 4 terénních pracovníků tři dny v týdnu a poskytovat služby minimálně 400 klientům ročně
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizuje se z části: Plánovaný projekt OPZ Mostu k naději nebyl realizován, ale Most k naději financuje tyto služby z jiných zdrojů. V Liberci terénní práce podpořila v r. 2019 celkem 196 osob. V celém libereckém kraji jde o více než 400 osob za rok.
Specifický cíl	Od roku 2018 poskytovat při K-Centru v Liberci zdravotnické služby pro 20 klientů denně jeden den v týdnu (8 hodin - 0,2 úvazek)
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ne	Nerealizováno: potřebnost přetrvává, ke změně snad přispěje výzkum na oblast zdraví – ve spolupráci s ASZ.
Specifický cíl	Od roku 2018 poskytovat při K-Centru v Liberci služby psychiatra pro 20 klientů 8 hodin týdně (0,2 úvazek)
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ne	Nerealizuje se: problém s dostupností psychické péče je v Liberci významný. ³⁶

³⁶ Příklad problému: „V současnosti někdy vozíme klienty k psychiatrovi do Mladé Boleslavi“ (desítky kilometrů – resp. 7).

Specifický cíl	Zajistit od roku 2018 v Liberci služby lékaře předepisujícího substituční léčbu pro uživatele OPL
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ne	Nerealizuje se: V kraji jsou jen dva psychiatři, kteří mohou psát substituční léčbu – nedostatek přetrvává.
Specifický cíl	Od roku 2017 poskytovat adiktologické a sociální poradenství 20 osobám ve výkonu trestu v liberecké věznici
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ano	Realizuje se v plném rozsahu: Vazební věznice Liberec je jednou ze spolupracujících věznic – programem prošlo v r. 2019 celkem 27 osob.
Specifický cíl	Udržet a posílit fungování ambulantní poradny v Liberci pro látkové a nelátkové závislosti (dispozice 3,0 úvazky a služba pro 500 klientů). Služby následné péče pro 60 klientů ročně, 3 úvazky, 14 lůžek (z toho 4 pro matky s dětmi) – služba se poskytuje ambulantní i pobytovou formou
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizuje se z části: v r. 2019 poradna podpořila 544 klientů (Ambulantní poradna v Liberci pro látkové i nelátkové závislosti funguje jako standardní součást K-centra Liberec.) 26 klientů využilo podporované bydlení, je 10 lůžek a možnost pro matky s dětmi zatím není (Advaita).
Specifický cíl	Od roku 2017 umožnit osobám závislým na OPL přístup k azylovému bydlení a také poskytnout možnost zařazení do systému dostupného bydlení
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizuje se z části: Možnost existuje v rámci HF, ale jde cca o 2 osoby. Často se nedostanou do azylového bydlení, svou závislost proto raději tají. Klienti (s problematikou OPL), kteří splňují naplnění cílové skupiny domu na půl cesty Liberec (Tj. především věk), mohou využít této služby (Most k naději).
Specifický cíl	Od roku 2018 udržet léčbu závislostí v terapeutické komunitě a rozšířit komunitu na kapacitu 30 klientů
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizuje se z části: Terapeutickou komunitu provozuje Advaita, kapacita je 15 lůžek (Nová Ves).
Specifický cíl	Od roku 2018 poskytovat zdravotní služby formou sociální sanitky, které podpoří 150 klientů ročně
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ne	Nerealizuje se, ale aktéři stále usilují o prosazení.
Specifický cíl	Od roku 2017 poskytovat základní sociální poradenství a služby Harm reduction nejméně 20 pracovnícím v sexbyznysu ročně
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ano	Realizuje se v plném rozsahu: Terénní služby poskytuje v Libereckém kraji organizace Rozkoš bez rizika (abstinence, prevence přenosu pohlavních chorob...). V roce 2019 byly realizovány výjezdy k 53 klientům/klientkám, bylo provedeno více než 200 testů na pohlavně přenosné choroby.

5.1.2 Hlavní cíl	<i>Od roku 2017 podpořit v Liberci fungování minimálně 4 NZDM s denní kapacitou 140 klientů, které disponují 12 úvazky v přímé práci a poskytují zázemí pro pozitivní trávení volného času pro minimálně 300 klientů ročně</i>
Specifický cíl	Od roku 2017 posílit kapacity stávajících NZDM a tím podpořit minimálně 160 klientů ročně
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizuje se z části: V Liberci funguje NZDM V kleci (ČvT) a Zapes (Maják plus, z.ú.). Nenavyšuje se počet klientů, ale navyšuje se počet hodin přímé intervence klientům. Kapacity jsou na krajské město malé. ³⁷ Služby NZDM byly rozšířeny o některé aktivity (např. kurzy sebeobrany, nebo výstavba hřiště samotnými klienty – Maják plus).
Specifický cíl	V roce 2017 založit minimálně 2 nové NZDM a podpořit 140 klientů ročně s okamžitou kapacitou 70 klientů
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ne	Nerealizuje se: Potřeba zůstává, včetně TP – streetwork. Hlavním důvodem je absence vhodného prostoru, nedostatek kapacit na realizaci projektů, obtíže s personálním obsazením a nedostatečné spolufinancování obce i kraje.
Specifický cíl	Od roku 2017 realizovat 5 pobytových víkendů, příměstských táborů a táborů pro cílovou skupinu dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ano	Realizuje se v plném rozsahu: Romodrom organizuje každoročně tábory pro cca 20 dětí. Komunitní středisko kontakt, p. o. pořádá každý rok příměstské tábory – vždy cca pro cca 45 dětí. V roce 2020 v rámci projektu Férové školy II. Proběhly 3 turnusy po 14 dnech (celkem pro 45 dětí).
5.2 Priorita	Úspěšné začlenění sociálně vyloučených osob a osob vyloučením ohrožených do běžného způsobu života
5.2.1 Hlavní cíl	<i>Od roku 2017 zajistit poskytování terénní služby sociální prevence v přirozeném prostředí pro minimálně 500 osob z cílové skupiny</i>
Specifický cíl	Zajistit terénní programy v Liberci 10 úvazky a poskytovat služby minimálně 500 klientům ročně
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ano	Realizuje se v plném rozsahu: terénní programy poskytují organizace Romodrom, ČvT, SML (KSP – 4 úvazky) a MONA. TP ještě realizuje Naděje (působící v ubytovně Kateřinky) – 6,10 úvazků v Základní síti soc. služeb LiK a Občanské sdružení D.R.A.K. (1,2 úvazků v ZSS LiK). V součtu služby překročí 500 podpořených osob ročně; stejně tak překračuje počet úvazků 10.
Specifický cíl	Od roku 2017 zajistit 5,0 úvazku terénních pracovníků při obci a tím poskytovat služby minimálně 150 klientům ročně
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizuje se z části: nyní má obec 4 pracovníky.
Specifický cíl	Od roku 2017 zajistit v Liberci působení 5,0 úvazku pracovníků SAS s okamžitou kapacitou 5 rodin s dětmi (podpora za rok 200 rodin)
Splnění/nesplnění	Odůvodnění

³⁷ Jiříček V. *Komparace volnočasových služeb v Liberci*, TUL Liberec 2020.

Částečně	Realizuje se z části: Není naplněno 5 celých úvazků, žádná nová SAS nevznikla. Působí zde stále jen SAS v rámci organizace D.R.A.K.
Specifický cíl	Do roku 2019 rozšířit kapacitu sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi s PAS (poruchy autistického spektra) na kapacitu 80 rodin ročně tak, aby byly dostupné i rodinám v SVL, ohrožených chudobou a sociálním vyloučením
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizuje se z části: cílová skupina nebyla rozšířena – Centrum Lira, z. s. (Centrum pro rodiny a dítěte – SAS ambulantní i terénní služby – zaměření na PAS, do 10 let věku dítěte – v r. 2019 podpořila 101 klientů).
<i>5.2.2 Hlavní cíl</i>	<i>Od roku 2017 rozvíjet sociální služby pro osoby bez přístřeší, které podpoří 150 klientů ročně</i>
Specifický cíl	Od roku 2018 udržet fungování nízkoprahového denního centra pro osoby bez přístřeší s 1,0 úvazkem a tím poskytovat služby 350 klientům ročně
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizuje se z části: Plánované projekty nebyly podány. Naděje, z. s. provozuje Denní centrum Valdštejská – v r. 2019 podpořilo 269 klientů. Organizace provozuje také Noclehárnu mužů i žen Kateřinky.
Specifický cíl	Od roku 2018 zprovoznit denní stacionář pro lidi bez přístřeší
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ne	Nerealizuje se v rámci aktivit LP: Není jasné, o jaké opatření mělo jít - patrně mělo jít o nějaké rozšíření Nízkoprahového denního centra (Naděje).
Specifický cíl	Od roku 2018 poskytovat při denním stacionáři zdravotnické služby v rozsahu 15 hodin týdně
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ne	Nerealizuje se: Naděje o tom uvažovala, ale objevilo se více překážek (podmínky vytvoření zdravotnického zařízení).
Specifický cíl	V azylovém domě poskytovat dočasné ubytování osobám bez přístřeší.
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizuje se z části: Pouze v obdobích velkých mrazů - v NDC s finanční podporou obce.
Specifický cíl	Od roku 2018 poskytovat při azylovém domě zdravotnické služby 10 hodin týdně (bezinfekčnost)
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ne	Nerealizuje se: AD si domluvil lékaře, který bezinfekčnost potvrdí.
Specifický cíl	Od roku 2018 poskytovat v novém azylovém domě pro ženy dočasné ubytování pro 30 žen ročně
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ano	Realizuje se se zpožděním: V provozu od ledna 2020 (10 žen samostatně, 3 s dětmi).
Specifický cíl	Od roku 2018 zajistit v novém azylovém domě pro ženy služby pediatra v rozsahu 0,2 úvazku
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ne	Nerealizuje se: problém s dostupností zdravotní péče pro sociálně vyloučené je v Liberci velkým tématem.

Specifický cíl	Při noclehárně v Kateřinkách poskytovat nocleh 100 osobám ročně
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ano	Realizuje se v plném rozsahu: v r. 2019 šlo o 121 klientů.
5.2.3 Hlavní cíl	<i>Od roku 2017 systémově řešit specifické typy bezdomovectví</i>
Specifický cíl	V roce 2017 podpořit vznik pracovní skupiny pro <i>case management</i> cílové skupiny specifických typů bezdomovectví (trojkombinace, čtyřkombinace, stárnoucí drogově závislí, senioři s psychickou poruchou); frekvence setkávání: pravidelně 4xročně + případově
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizováno z části: pracovní skupiny specificky zaměřené na tuto CS nebyly a nejsou. S danou cílovou skupinou se však pracuje v rámci HF a v PS pro cizince, národností menšiny a osoby ohrožené sociálním vyloučením. Plánuje se další rozvíjení v rámci projektu Centra bydlení.
Specifický cíl	Posílit terénní sociální služby zaměřené na zdraví a hygienu, včetně možnosti využívat služby sociální sanitky
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizuje se z části: Sociální sanitka nebyla realizována. Realizuje se projekt manažerů podpory zdraví a připravuje se výzkum na téma zdraví a dostupnosti péče pro soc. vyloučené, zejména osoby v krajní bytové nouzi. Dílčím způsobem se zdraví věnují terénní pracovníci v rámci KSP.
Specifický cíl	Zajistit služby psychiatra pro potřeby CS v kombinaci bezdomovectví-psychická porucha-závislost, a to v rozsahu 1,0 úvazku
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ne	Nerealizuje se: dostupnost psychiatrů pro tuto CS je v Liberci špatná – pracovníci NNO někdy vozí klienty k psychiatrovi do jiného města.
Specifický cíl	Podpořit řešení bytové situace pro specifické typy bezdomovectví
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizuje se z části: skrze HF aj.
5.2.4 Hlavní cíl	<i>Podpořit systematizaci a koordinaci řešení problému sociálního vyloučení v Liberci</i>
Specifický cíl	Od roku 2017 navýšit úvazek protidrogového koordinátora na 0,5 úvazku
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizuje se z části: Mgr. Adéla Sochůrková – část úvazku věnovaná protidrogové koordinaci – výše úvazku pro jednotlivé agendy není stanovena.
Specifický cíl	Od roku 2017 zajistit 0,5 úvazek koordinátora plánování sociálních služeb
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizuje se z části: Mgr. Adéla Sochůrková – část úvazku věnuje komunitnímu plánování sociálních služeb.
Specifický cíl	Od roku 2017 zajistit pozici romského koordinátora s dotací 0,5 úvazku
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizuje se z části: Lukáš Jirotko SML – je také manažerem SPSZ – výše úvazku pro jednotlivé agendy není stanovena.
Specifický cíl	Od roku 2017 zajistit pozici sociálního pracovníka státní správy

Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ne	V rámci aktivit LP se nerealizovalo.
Specifický cíl	Zpracovat pro Liberec strategické dokumenty pro oblast koordinace sociálních služeb
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ano	Realizuje se v plném rozsahu: Komunitní plán sociálních služeb (KPSS 2017).
Specifický cíl	Podpořit vznik pracovní skupiny pro spolupráci s akademickou sférou (nejlépe s TUL). Tato skupina definuje konkrétní zakázky SPSZ směrem k univerzitě, a koordinuje spolupráci
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizuje se z části: Vzniklo memorandum o spolupráci ASZ a TUL – memorandum je naplňováno zejména skrze společné výzkumy zaměřené na různé oblasti - společné vedení absolventských prací + prezentace studentům TUL.
5.3 Priorita	Zpřístupnění sociálních služeb zdravotně znevýhodněným osobám ohroženým sociálním vyloučením
<i>5.3.1 Hlavní cíl</i>	<i>Zajistit bezbariérovost v zařízeních sociálních služeb</i>
Specifický cíl	Do roku 2018 vybudovat bezbariérové přístupy do zařízení sociálních služeb
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ne	Nerealizuje se: bezbariérový přístup by potřebovalo např. Nízkoprahové zařízení (Naděje, z. s.).
Specifický cíl	Vybudovat bezbariérový přístup do poradny Děčko
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ne	Nerealizuje se.
<i>5.3.2 Hlavní cíl</i>	<i>Podpořit vznik Centra ucelené rehabilitace pro sociálně vyloučené osoby se zdravotním postižením</i>
Specifický cíl	Do roku 2019 zřídit Centrum ucelené rehabilitace pro osoby se zdravotním postižením s celkovou kapacitou minimálně 30 osob ročně v terénní i ambulantní formě dostupné pro jednotlivce i rodiny ohrožené sociálním vyloučením.
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ne	Nerealizuje se: Do r. 2016 provozováno organizací DRAK, z. s. (projekt ukončen).
5.4 Priorita	Aktivní řešení dluhové problematiky
<i>5.4.1 Hlavní cíl</i>	<i>Od roku 2017 zajistit dostupnost odborného sociálního a dluhového poradenství v celé lokalitě pro nejméně 500 lidí ročně.</i>
Specifický cíl	Posílit kapacity dluhového poradenství nejméně o 1,0 úvazku zaměřeného na dluhy, tak aby služba byla zajištěna 5 dní v týdnu
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ano	Realizuje se v plném rozsahu: ČvT, Romodrom, Děčko, DRAK aj.
Specifický cíl	U terénních pracovníků podpořit od roku 2017 jejich kompetence v dluhové problematice. Tito TP mají aktivizovat klienty k řešení dluhové problematiky v dluhové poradně

Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ano	Realizuje se v plném rozsahu: ČvT, Romodrom, KSP aj.
Specifický cíl	Od roku 2018 zajistit kurzy finanční gramotnosti pro 500 osob z cílové skupiny, proškolit také soc. a terénní pracovníky jednotlivých organizací
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizuje se z části: kurzy organizuje ÚP, školení terénních pracovníků probíhá průběžně.
Specifický cíl	Od roku 2018 realizovat informační kampaň a další osvětové akce v oblasti finanční gramotnosti a dluhového poradenství zacílenou na cílovou skupinu ohrožených sociálním vyloučením nebo osoby sociálně vyloučené
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ano	Realizuje se v plném rozsahu: jednotlivé organizace, které se věnují dluhům. Dílčím způsobem řeší problematiku i ÚP.
5.5 Priorita	Participace obyvatel SVL na veřejném a společenském životě
<i>5.5.1 Hlavní cíl</i>	<i>Od roku 2018 zapojit do komunitní práce 20 osob ročně.</i>
Specifický cíl	Do roku 2018 iniciovat službu komunitní práce pro 20 klientů SVL.
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizuje se z části: dílčím způsobem je cíl naplňován v rámci menšího projektu financovaného KÚ LiK, který realizuje Asociace romských představitelů LiK v SVL konkrétně na ubytovně Františkov (v realizaci od 2020). Existuje organizace Komunitní práce Liberec, o.p.s. (vznik 2007), ale ta je zřízená zejména pro zaměstnávání na VPP.
<i>5.5.2 Hlavní cíl</i>	<i>V roce 2017 podpořit vznik Centra pro veřejně prospěšné a komunitní aktivity se službou Denního stacionáře a Sociálně terapeutických dílen pro osoby ohrožené sociálním vyloučením.</i>
Specifický cíl	V roce 2017 podpořit vznik Centra pro veřejně prospěšné a komunitní aktivity s okamžitou kapacitou 10 klientů pro Denní stacionář s roční kapacitou 20 klientů pro Sociálně terapeutickou dílnu
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ne	Nerealizovalo se: Část aktivit byla realizována, ale mimo aktivity LP (např. Fokus).
Specifický cíl	V roce 2017 podpořit při výše uvedeném Centru vznik služby Denního stacionáře pro osoby ohrožené sociálním vyloučením s okamžitou kapacitou 10 klientů a sociálně terapeutické dílny s kapacitou 20 klientů ročně
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ne	Nerealizováno: viz výše.
Specifický cíl	Ve výše uvedeném centru provozovat služby komunitní práce
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ne	Nerealizováno: viz výše.
<i>5.5.3 Hlavní cíl</i>	<i>Od roku 2018 pořádat v SVL pravidelné domovní / komunitní schůze</i>
Specifický cíl	Od roku 2018 zapojit 5 domovníků do pořádání 20 domovních schůzí
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ne	Nerealizuje se. Aktéři by ale stále měli zájem o zřízení domovníků.

Specifický cíl	Od roku 2018 pořádat minimálně 10 komunitních schůzí ročně pro obyvatele SVL
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizuje se jen z části.
Specifický cíl	Od roku 2018 bezplatně vyčlenit prostory pro pořádání komunitních schůzí
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ne	Nerealizuje se: aktivita měla navazovat na činnost domovníků, mělo jít o prostory v městských domech, iniciovala ASZ.
Specifický cíl	Od roku 2017 participativně zapojit obyvatele SVL do komunitního plánování a dalších platforem
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizuje se z části: Jen velmi dílčím způsobem – skrze různé depistáže a výzkumy jsou zjišťovány jejich potřeby, určité zapojení zprostředkovávají také APK.
Specifický cíl	Od roku 2017 pravidelně komunikovat s obyvateli SVL a reflektovat jejich potřeby v komunitním plánu (besedy, platformy, focus groups, komunitní plán, komunitní a domovní schůze...)
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Realizuje se z části: např. v rámci KSP a APK.